

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKÇE EĞİTİMİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİNE YÖNELİK BİR
ARAŞTIRMA: TEZ JÜRİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed İkbāl DEMİR

TOKAT

Haziran, 2021

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKÇE EĞİTİMİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİNE YÖNELİK BİR
ARAŞTIRMA: TEZ JÜRİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed İkbāl DEMİR

Danışman: Doç. Dr. İzzet ŞEREF

TOKAT

Haziran, 2021

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğimi; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: / / 2021

Muhammed İkbâl DEMİR

İmza

JÜRİ İMZA SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Muhammed İktbal DEMİR'in “ Türkçe Eğitimi Lisansüstü Tezlerine Yönelik Bir Araştırma: Tez Jürileri” adlı çalışması 30.06.2021 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı	İmza
Başkan:	
Üye (Tez Danışmanı):	
Üye:	

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2021

.....

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu tez yalnızca şahsımın özverisiyle değil; ailem, arkadaşlarım ve kıymetli hocalarımla katkılarıyla şekillenmiş ve neticelendirilmiştir. Öyle ki benim için gurur kaynağı olan bu çalışma yılları içine alan bir eğitim serüveninin ürünüdür. Bu vesile ile öncelikle ilkokul yıllarımdan bugüne kadar eğitim hayatıma katkısı olan kıymetli öğretmenlerime teşekkürü borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Yüksek lisans öğrenim sürecimin başından itibaren yanımda olup beni cesaretlendiren, bu çalışmanın gerçekleşmesinde; tez konusunun belirlenmesinden, süreç içinde nasıl bir yol izlemem gerektiğine kadar kıymetli bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen, ne zaman bilgisine ihtiyaç duysam değerli zamanını hiç gocunmadan bana ayıran, her sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzü ve samimiyetini eksik etmeyen, mesleki hayatımda bana kazandırdığı değerli bilgilerden istifade edeceğim, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum danışman hocam Sayın Doç. Dr. İzzet ŞEREF'e;

Çalışmamda konu, kaynak ve yöntem bakımından bana sürekli yardımda bulunarak yol gösteren, umutsuzluğa kapıldığım zamanlarda çalışmayı sürdürebilmem için motive eden, yapıcı eleştirileriyle tezimize katkı sağlayan, akademik duruşuna her zaman saygı duyduğum değerli hocam Sayın Doç. Dr. Beytullah KARAGÖZ'e;

Lisansüstü ders döneminde eğitim hayatımıza katkı sağlayan, bizi fikirleriyle aydınlatan hocalarımla Doç. Dr. Fatih YILMAZ ve Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ŞİMŞEK'e;

Tez yazım sürecinde bilgisayarla ilgili teknik konularda ihtiyaç duyduğum her an yanımda bulunan çok değerli arkadaşım Şenol Gültepe'ye;

Eğitim hayatım boyunca desteklerini ve dualarını tüm sıcaklığıyla hissettiğim, varlıklarıyla huzur bulduğum annem Nuriye DEMİR ve babam Abdullah DEMİR'e; yüksek lisans sürecinde manevi olarak diama yanımda hissettiğim, her durumda beni destekleyen, bana güvenen, moral kaynağım sevgili eşim Hatice DEMİR'e; tez sürecinde en umutsuz anlarımda bile beni gülümseten neşe kaynağımız, biricik kızım Hiranur DEMİR'e cân- ı gönülden teşekkür ederim.

ÖZET

TÜRKÇE EĞİTİMİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: TEZ JÜRİLERİ

Demir, Muhammed İkbâl

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İzzet Şeref

Haziran 2021, xii + 89 sayfa

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de 1997-2020 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma profilini ortaya koymak, çalışmaları özellikle danışman ve jüri üyeleri bağlamında değerlendirerek gelecekte bu bakış açısıyla yapılacak olan çalışmalara yol gösterici nitelikte bulgular elde etmek ve danışman ile jüri üyelerinin uzmanlık alanlarına göre veriler sunmaktır. Ayrıca Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin bütüncül ve sistematik bir biçimde analiz edilmesi de amaçlanmıştır. Bu çerçevede araştırmaya konu olan lisansüstü tezler türü, hazırlandığı yıl ve üniversite, yapıldığı enstitü, hazırlandığı üniversitenin hangi kuşakta olduğu gibi betimsel özelliklerinin yanında tez danışman ve jüri üyelerinin bilim alanları, h-indeks ve atıf sayıları ile farklı yükseköğretim kurumlarından gelerek jüriye katılım sağlayan bilim insanlarının dağılımları incelenmiştir. Araştırma çerçevesinde incelenen lisansüstü tezler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi verilerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan tezlerden tam metin erişim izni bulunmayan 88 tez ile Türkçe eğitimi alanıyla direkt bağlantısı bulunmayan 87 tez araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmanın örneklemini 866 yüksek lisans ve 169 doktora tezi oluşturmaktadır. Tezler nitel araştırma yaklaşımına uygun bir biçimde araştırmacı tarafından geliştirilen “Lisansüstü Tez, Danışman ve Jüri İnceleme Formu” kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde bulguların sistematik ve açık bir şekilde betimlenerek açıklanıp yorumlandığı betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Bulgular grafik, frekans ve yüzde tablolarıyla sunulularak tartışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre yüksek lisans tezlerinin tüm yıllarda doktora tezlerinden fazla olduğu, doktora tezlerinin oransal olarak arttığı ve lisansüstü tezlerin bütünsel manada yükseliş eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Tezlerin en çok Gazi,

Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül ve Bolu Abant İzzet Baysal üniversitelerinde hazırlandığı görülmüştür. Yapılan tezlerde eğitim bilimleri enstitülerinin oranı %64.64 iken sosyal bilimlerin oranının %34.30 olduğu saptanmıştır. Araştırmada üniversiteler kuruluş yıllarına göre üç kuşağa ayrılmış ve tezlerin sırasıyla en fazla birinci, ikinci ve üçüncü kuşak üniversitelerde yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yüksek lisans tezlerine doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor, doktora tezlerine ise profesör doktor unvanına sahip akademisyenlerin daha fazla danışmanlık yaptığı belirlenmiştir. Bu durumun yüksek lisans ve doktora jürilerinde de benzer olduğu tespit edilmiştir. Tezlere danışmanlık yapan ve savunma jürilerinde bulunan akademisyenlerin bilim alanlarında ilk sırayı Türkçe eğitimi almasına karşın Türk dili, yeni Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı, Türk halk bilimi, çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları gibi filoloji temel alanının etkisinin yoğun olduğu görülmüştür. Danışmanlık ve jüri üyelik sayıları bakımından üst sıralarda olan bilim insanlarının h-indeks ve atıf sayısı gibi performans parametrelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Jüriler için farklı yükseköğretim kurumlarından davet edilen akademisyenler, yüksek lisans tezlerinde daha çok doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanlarından tercih edilirken doktora tezlerinde doçent doktor unvanının sıklığı daha fazladır. Farklı yükseköğretim kurumlarına jüri üyeliği için giden bilim insanlarının en fazla Hacettepe Üniversitesinden olduğu bunu sırayla Gazi, Atatürk, İstanbul, Başkent ve Ege üniversitelerinin takip ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Jüri, Lisansüstü Tezler, Tez Danışmanı, Türkçe Eğitimi

ABSTRACT**A TURKISH TEACHING GRADUATE THESES RESEARCH: THE MEMBERS OF
THE JURY**

Demir, Muhammed İkbāl

Master Thesis, Turkish Education

Thesis Advisor: Assoc. Dr. İzzet Şeref

June 2021, xii + 89 pages

The aim of this research is to reveal the research profile of the master's and doctoral theses prepared in the field of Turkish education between 1997-2020 in Turkey, to obtain findings that will guide the studies to be carried out from this point of view in the future by evaluating the studies especially in the context of consultants and jury members and to present data according to the fields of expertise of its members. In addition, it is aimed to analyze the postgraduate theses in the field of Turkish education in a holistic and systematic manner. In this context, the type of graduate theses subject to the research, the year they were prepared and the university, the institute they were made in, the generation of the university they were prepared in, as well as the descriptive features of the thesis advisor and the jury members, the h-index and citation numbers, and the distributions of the scientists who came from different higher education institutions and participated in the juries have been examined. The graduate theses examined within the framework of the research were downloaded from the database of YÖK Publication and Documentation Department National Thesis Center with the keyword "Turkish education". Among the theses accessed, 88 theses without full text access permission and 87 theses that do not have a direct connection with the field of Turkish education were excluded from the scope of the research. The sample of the study consists of 866 master's and 169 doctoral dissertations. Theses were analyzed using the "Graduate Thesis, Supervisor and Jury Review Form" developed by the researcher in accordance with the qualitative research approach. Descriptive analysis technique, in which the findings are described, explained and interpreted systematically and clearly, was used in the analysis of the obtained data. The findings are presented in graphics, frequency and percentage tables and discussed. According to the findings

obtained in the research, it was determined that master theses were more than doctoral theses in all years, doctoral theses increased proportionally, and graduate theses had an increasing trend in a holistic sense. It has been observed that most of the theses were prepared in Gazi, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül and Bolu Abant İzzet Baysal universities. In the theses made, the rate of educational sciences institutes was 64.64%, while the rate of social sciences was 34.30%. In the study, universities were divided into three generations according to their foundation years, and it was found that the theses were made in the first, second and third generation universities, respectively. It was determined that academicians with the title of doctor lecturer or assistant professor for master theses and professor doctor for doctoral theses gave more consulting. It has been determined that this situation is similar in master's and doctoral juries. Although the academicians who advised theses and took part in defense juries received Turkish education in the first place in the fields of science, it was observed that the influence of philology main fields such as Turkish language, New Turkish literature, classical Turkish literature, Turkish folklore, contemporary Turkish dialects and literatures was intense. It was determined that the performance parameters such as h-index and number of citations of scientists who are at the top in terms of consultancy and jury membership numbers are high. Academicians invited from different higher education institutions for the juries are preferred over the titles of doctor, lecturer or assistant professor in their master's theses, while the title of associate professor is higher in doctoral dissertations. It was found that the scientists who went to different higher education institutions for jury membership were mostly from Hacettepe University, followed by Gazi, Atatürk, Istanbul, Başkent and Ege Universities, respectively. Considering the results obtained from the research, some suggestions were presented.

Keywords: Jury, Graduate Theses, Thesis Advisor, Turkish Education

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	x
ŞEKİL LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	5
Önem.....	5
Sayıtlılar.....	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar	6
BÖLÜM II	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Tez Nedir?	8
Lisansüstü Tezler	8
Lisansüstü Eğitim Süreci.....	10
Tez Yazım Süreci.....	11
Tez Danışmanı	13
Jüri	14
Akademik Jüri	15
Akademik Jürinin Amaç ve Önemi	17
Bilimsel Yayınlar ve Bilim İnsanlarına Yönelik Kullanılan Performans Göstergeleri	18
Atıf Sayısı	18
H- İndeks	18
İlgili Araştırmalar	19

BÖLÜM III	23
YÖNTEM	23
Araştırma Modeli	23
Veri Toplama Araçları.....	24
Veri Toplama Süreci	25
Verilerin Analizi	26
BÖLÜM IV	27
BULGULAR VE YORUMLAR	27
Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	27
Tezlerin Hazırlandığı Yıllara Göre Dağılımı	28
Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı	30
Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	34
Tezlerin Üniversite Kuşaklarına Göre Dağılımı	35
Tez Danışmanlarına Ait Bulgular	39
Tez Danışmanlarının Unvanlara Göre Dağılımı.....	39
Tez Danışmanlarının Akademik Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeleri, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları.....	41
Jüri Üyeleri Ait Bulgular	48
Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı	48
Tez Jüri Üyelerinin Akademik Bilim Alanları, H-İndeks ile Atıf Sayıları ve Jüri Üyelik Sayıları	50
Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerine Ait Bilgiler	58
Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı	58
Akademiye'nin Farklı Üniversitelerden Kaç Kez Jüri Üyesi Olarak Çağrıldığına İlişkin Bilgiler.....	59
BÖLÜM V	70
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	88
Ek 1. Lisansüstü Tez, Danışman Ve Jüri Üyesi İnceleme Formu	88
Ek 2. Özgeçmiş.....	89

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Tezlerin Yıllara ve Lisansüstü Düzeylerine Göre Dağılımı	28
Tablo 2. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre	30
Tablo 3. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	34
Tablo 4. Üniversitelerin Kuruluş Tarihleri	36
Tablo 5. Türkçe Eğitimi Alanında Yapılan Tezlerin Üniversite Kuşaklarına Göre Dağılımı	38
Tablo 6. Tez Danışmanlarının Unvanlara Göre Dağılımı.....	40
Tablo 7. Tez Danışmanlarının Bilim Alanları, Anahtar Kelimeleri, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları	41
Tablo 8. Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı	48
Tablo 9. Tez Jüri Üyelerinin Akademik Bilim Alanları, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları	50
Tablo 10. Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı	58
Tablo 11. Akademisyenlerin Farklı Üniversitelerden Kaç Kez Jüri Üyesi Olarak Çağrıldığına İlişkin Bilgiler	59
Tablo 12. Farklı Kurumlara Yirmi ve Üzeri Sayıda Jüri Üyesi Gönderen Üniversitelerin Hangi Kurum Kaç Kez Gittiğine İlişkin Bilgiler	63

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Tezlerin Tanımlanması ve Taranması Adımlarını Detaylandıran PRISMA Akışı	26
Şekil 2. Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	27
Şekil 3. Türkiye'de Yıllara Göre Toplam Üniversite Sayıları (Günay ve Günay. 2011)	38
Şekil 4. Tez Danışmanlığı Yapan Akademisyenlerin YÖK Akademik Bilim Alanlarına Göre Yüzdelik Dağılımı.....	44
Şekil 5. Jüri Üyesi Akademisyenlerin YÖK Akademik Bilim Alanlarına Göre Yüzdelik Dağılımı	54

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
ALES	: Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
Çev.	: Çeviren
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
TDK	: Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Problem

Eğitim kavramı ilk insanın Dünya'ya ayak basmasıyla başlamış ve devam etmektedir. Bu kavram bugünkü şeklini alana dek birçok değişiklikler geçirmiştir. Bu değişiklikler bazen alanlarda gelişim ve değişimlere yol açmış; bazen de başka alanlardaki gelişmelerden etkilenmiştir. Bu döngü halen devam etmekte olup dünya var oldukça devam edeceği inkâr edilemez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. (Ayas, 2013).

Toplumun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi ve bilimsel olarak gelişmesi insanların aldıkları eğitimle çok yakından ilgilidir. Şüphesiz bu eğitim aile ile başlar; ancak sistemli ve düzenli eğitim ve öğretimin merkezi okullardır. Okul sayesinde öğrenciler düzeylerine uygun bilgilerle donatılırlar. Örgün eğitimin ilk durağı ilkokullar olmakla birlikte devamında ortaokul, lise ve yükseköğretim kurumları gelişim ve değişim için önemlidir. Yükseköğretim kurumları bilimsel gelişmeye katkı sağlayan, problemlere çözüm üreten, araştırmacı ve bilim insanları yetiştiren öğretim basamağıdır. Türk Dil Kurumu yükseköğretimi: “Ortaöğretimi bitirenlere, üniversite, akademi vb. eğitim kurumları tarafından planlanıp uygulanan öğretim.” şeklinde tanımlamaktadır (www.sozluk.gov.tr). Bu bakımdan üniversiteler bilimsel bilginin üretilip yaygınlaştırıldığı, toplumun üst düzey eğitim-öğretim veren kurumlarıdır. Bu bağlamda toplumların ilerlemesi ve gelişmesi büyük oranda üniversitelerde verilen eğitimin kalitesine bağlıdır. Yükseköğretim kurumlarının toplumsal problemlere çözüm üretmek, yetişmiş insan gücü sağlamak gibi görevleri de bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumları bu görevlerini ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimlerle sağlamaktadırlar. Her alanda toplum yaşamı ile iç içe olan üniversite, eğitim sisteminin en üst kademesinde bulunur. Eğitim sisteminin daha alt kademelerinin görevleri “var olan bilgiyi aktarmak” iken, üniversitelerin vazifeleri bilgiyi üretmek, yaymak ve kullanımını sağlamaktır. (Tuzcu, 2003).

Lisansüstü eğitim, lisans eğitimini daha üst derecelere taşıyan, araştırmalarla bilim üreten, ülkeyi kalkındıracak bilim insanı yetiştiren planlı bir eğitim sürecidir. (Varış, 1984). Lisansüstü eğitim genel olarak araştırma, inceleme ve analizi ön planda tutarak bilim üretmeyi amaçlar. Başka bir deyişle lisansüstü eğitimde araştıran ve araştırmalara ışık olan bilim insanı, yalnızca mevcut bilgiyi aktarmayıp yeni bilgileri araştırıp, analiz ederek yeni bilgilere ulaşır ve bunları yaymak için çalışır. Lisansüstü eğitim bir anlamda bu bilim insanlarını yetiştiren bir eğitim faaliyeti olarak değerlendirilir. (Çakar, 1997).

Bilim dünyasında yapılan ilmi çalışmalar sürekli bir artış içerisinde. Özellikle yüksek lisans ve doktora gibi lisansüstü eğitim alan araştırmacı sayısının artışıyla birlikte yapılan bilimsel çalışmalar da çoğalmaktadır. Sürekli gelişen ve değişen bilhassa eğitim alanındaki çalışmaları takip etmek daha önemli hale gelmeye başlamıştır. (Boyacı ve Demirkol, 2018). Araştırmacıların bilimsel çalışmalarını hazırlamadan önce alanla ilgili çalışmalar hakkında bilgi sahibi olması önemlidir. Bu amaçla alanyazında çalışma alanıyla ilgili makale, tez vb. bilimsel veriler sık sık araştırılmaktadır. Araştırmacılar çalışma alanları ile ilgili kimlerin çalıştığını öğrenmek gereksinimi duyarlar. Ancak yeterli fırsat bulamadıkları için çalışmaların hepsine ulaşamayabilirler. Bu durumlarda analiz çalışmalarının ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Zira analiz çalışmaları, belli bir alanda oluşan bilimsel birikimi değerlendirmeye fırsat tanınması ve bir araya getirmesi bakımından oldukça değerlidir. Analiz çalışmaları bu yönüyle yeni araştırmacılara yol göstermektedir (Özçakmak, 2017). Araştırmaların niteliğini ortaya çıkaran analiz çalışmaları sayesinde alanda yapılan çalışmaların geçmişi ortaya konularak bugünü değerlendirecek gelecek yeni çalışmalar için yol haritası çıkarılmış olacaktır.

Her bilim alanında olduğu gibi Türkçe eğitimi akademik alanında çalışma yapan veya yapacak olan araştırmacıların alanda tamamlanmış tezler ile yayımlanmış akademik çalışmaları inceleyecekleri düşünülmektedir. Zira Türkçe eğitimi alanında çalışma yapacak olan araştırmacıların bu alanda yapılan çalışmaları genel olarak incelemiş olmaları, alanın dinamiklerini bilmeleri gerekir. Bu doğrultuda literatürde Türkçe eğitimi alanında lisansüstü tezleri bütüncül veya alanda daha özel bir konuya odaklanarak inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Ünal ve Özer (2014), dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisi ile ilgili çalışmaları incelemiş; çalışmada 73 yüksek lisans tezi, 14 doktora tezi ile bildiri, makale ve kitaplar üzerinde analiz

yapılmıştır. Cin Şeker (2020), Türkçe eğitimi alanında dinleme ve konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme yapmıştır. Karadağ (2014), okuma ilgisi, alışkanlığı ile ilgili ilköğretim düzeyinde yapılmış lisansüstü tezlerin karşılaştırmalı bir analizini oluşturmuştur. Tok ve Potur (2015), yazma eğitimi konusunda 126 yüksek lisans, 38 doktora tezi ve 127 makaleyi inceleyerek yazma eğitimindeki eğilimleri değerlendirmiştir. Şeref'in (2019) yaptığı çalışmada Türkçe öğretiminde şiirin kullanımı ve şiir öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerle ilgili analiz yapılmıştır. Yukarıdaki çalışmalar gibi Türkçe eğitimi alanındaki dil becerilerinden sadece birini ve şiiri konu alan çalışmaların yanında tezleri daha bütüncül olarak inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Dönmez ve Gündoğdu (2016), 2000-2016 yılları arasında yayımlanan Türkçe öğretim programıyla ilgili makale ve tezlerin analizini yapmıştır. Girmen, Kaya ve Bayrak (2010), Türkçe eğitimi alanında yaşanan sorunları lisansüstü tezlere dayalı olarak belirlemek amacıyla 150 yüksek lisans ve 28 doktora tezini incelemiştir. Özçakmak (2017), çalışmasında Türkçe eğitimi alanında 2011-2015 yılları arasında yapılan lisansüstü çalışmaları; yılı, enstitüsü, türü, üniversitesi, hedef kitlesi ve konusuna göre değerlendirmiştir. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012), yaptıkları çalışmada 1981-2010 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri; türü, hedef kitlesi, üniversitesi, enstitüsü gibi kriterlere göre sınıflandırarak bütüncül olarak değerlendirmişlerdir. Boyacı ve Demirkol (2018) çalışmalarında Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin nicel saptamasını yaparak tezleri konu, özet, başlık ve künyeleri yönünden değerlendirip alana yönelik değerlendirmelerde bulunmuştur.

Yukarıda belirtilen çalışmalar ve alanyazın incelendiğinde Türkçe eğitimi alanında bu ve buna benzer birçok araştırmanın olduğu görülmektedir. Yapılan bu tür çalışmalar Türkçe eğitimi alanında araştırma yapan bilim insanlarına kolaylık sağlayacak ve çalışmaların dikkatinin hangi yönde olduğuna dair yol gösterecektir. Türkçe eğitimi alanında gerçekleştirilen bu tür çalışmalarda genel olarak tezlerin veya makalelerin yayım yılı, konusu, özet ve anahtar kelimelerine dair bilgiler, üniversiteleri, enstitüleri, araştırma yöntemleri, veri toplama araçları ve hedef kitlesi gibi alt özelliklerine dair değerlendirmeler yapılmıştır. Bununla birlikte alanyazında lisansüstü tezleri jürileri bakımından değerlendiren bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Eldeki çalışmanın en temel çıkış noktasını bu husus oluşturmaktadır. Araştırmamızda Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin türü, üniversitesi, enstitüleri ve yılı ile ilgili

incelemelerden sonra tez danışmanları ve jüri üyelerinin unvan, bilim alanı, h-indeks ve atıf sayılarına ilişkin bulgu ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca üniversitelerden farklı kurumlara lisansüstü tezler için jüri üyesi olarak giden akademisyenler ve üniversiteler arasındaki ilişki jüri üyeleri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu açıdan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada “Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin betimsel özellikleri ve jüri üyeleri bakımından eğilimleri hangi yöndedir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:

1. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

2. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

3. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezleri türlere göre dağılımı nasıldır?

4. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?

5. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin üniversite kuşaklarına göre dağılımı nasıldır?

6. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin danışmanlarının;

- Unvanlara göre dağılımı nasıldır?
- Bilim alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Danışmanlık sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- H- indeks ve atıf sayılarına ilişkin özellikleri nelerdir?

7. Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin jüri üyelerinin;

- Unvanlara göre dağılımı nasıldır?
- Bilim alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Jüri üyelik sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- H- indeks ve atıf sayılarına ilişkin özellikleri nelerdir?

8. Farklı üniversitelerden davet edilen jüri üyelerine ilişkin özellikler nelerdir?

Amaç

Bu çalışmada Türkçe eğitimi alanında 1997-2020 yılları arasında yürütülen lisansüstü tez çalışmalarının yapıldığı üniversite, hazırlandığı yıl, türü, enstitüsü, üniversitelerinin kuşakları; tez danışmanları ve jüri üyelerinin unvanlara, bilim alanlarına göre dağılımı, h-indeks ve atıf sayıları bakımından değerlendirilmesi; üniversiteler arasında jüri üyeleri bağlamındaki ilişkilerin ortaya konulması ve eğilimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Önem

İnsanın var olduğu günden beri dil iletişimin en önemli aracıdır. Dil olmadan anlaşmalar tam manasıyla gerçekleşemez, insanlar yeni şeyler öğrenemez ve böylelikle kendilerini geliştiremez. Dil bir manada ifade etme gücümüz kültür aktarıcımızdır. Çelebi'nin (2006) ifade ettiği gibi "Dil bir toplumun aynasıdır ve kullanıldığı toplumun düzeyini, gelişmişliğini ve düşünce yapısını gösterir." Bu sebeple dil öğretimi çok önemli bir konu olarak karşımızda durmaktadır.

Dili ve dil öğretimini önemsemeyen bir ülke, gelişime ve ilerlemeye kapılarını kapatmış demektir. Dilsel ve zihinsel yönden gelişmiş insanlar yetiştirmeden kalkınma beklenemez. Bunun bilincine varan ülkeler; düşünen, sorgulayan, araştıran ve problem çözen bireyler yetiştirmek amacıyla dil öğretimine ağırlık vermektedir. Bu alanla ilgili yeni yaklaşımlar, modeller, yöntem ve teknikler geliştirmekte, beyin araştırmalarından yararlanmaktadır (Güneş, 2014). Dil öğretimi ile bir disiplin olarak ilgilenen alanlardan ilk akla gelen Türkçe eğitimi alanıdır. Şahbaz ve Çekici (2012), bir disiplin olarak Türkçe eğitiminin çalışma alanlarını okuma eğitimi, konuşma eğitimi, yazma eğitimi, dinleme eğitimi, dil bilgisi eğitimi, ilk okuma ve yazma eğitimi, çocuk edebiyatı, Türkçe öğretmeni yetiştirme ve Türkçe eğitiminin tarihi şeklinde sıralamıştır. Dil öğretimi bu denli önemliyken bu alanda yapılan çalışmalar da azımsanmayacak derecede çoğalmıştır. Türkçe eğitimi ile alakalı belirtilen alanlarda özel veya bütüncül olarak birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. İlgili alanlarda çalışma yapmak isteyen yeni araştırmacılar ve bilim insanları öncelikle bu araştırmaları inceleyen çalışmaları takip etmektedir. Bunun için Türkçe eğitimi alanında yapılan araştırmaların belirli aralıklarla incelenmesi literatüre ışık tutacak, alandaki gelişme ve yönelimleri izleme yolunda yararlı olacaktır. Bu çalışmanın da Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaları inceleyerek yeni bir perspektifle değerlendirmesi yönünden literatüre katkı

sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmayı diğer araştırmalardan ayıran özelliği ise, lisansüstü tezleri sadece betimsel özellikler yönünden değil tez danışmanları, jüri üyeleri, tezlerin üniversite kuşakları gibi diğer çalışmalarda olmayan kriterlere göre incelemesi ve değerlendirmesidir. Lisansüstü tezleri bu özelliklere göre inceleyen ve değerlendiren bir çalışma olmadığı için bu çalışma alanyazına özgün katkı sunan bir nitelik taşımaktadır.

Sayıtlar

- Araştırmacılar tarafından ulusal düzeyde Türkçe eğitimi alanında hazırlanan tezlerin enstitüler tarafından Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığına eksiksiz olarak ulaştırıldığı varsayılmıştır.
- Tezlerin sağlandığı Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının tezlerin kataloglanmasını hatasız olarak yaptığı varsayılmıştır.
- Lisansüstü tezleri incelemek üzere oluşturulan “Lisansüstü Tez, Danışman ve Jüri Üyesi İnceleme Formu” nun amacına uygun biçimde tasarlandığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezler YÖK veri tabanında ulaşılan ve erişim izni olan 866 yüksek lisans ve 169 doktora tezi ile sınırlıdır.
- Bu araştırma YÖK veri tabanından 2 Şubat 2020 tarihi itibarıyla ulaşılan tezlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Lisansüstü Eğitim: Lisans eğitime dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimi ile sanatın gerektirdiği eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama dallarında yapılan yeterlik çalışması ve tıpta uzmanlık ile bunların etkinliklerinden oluşan eğitimidir. (Sevinç, 2001).

Tez: Üniversitelerde öğrencilerin veya öğretim üyelerinin hazırlayıp bazen bir sınav kurulu önünde savundukları bilimsel eser. (www.sozluk.gov.tr).

Yüksek Lisans Tezi: Yüksek lisans eğitimi sonrasında yeni bir konuda hazırlanan belirli bir metodolojisi, araştırma kriterleri ve sistematığı olan çalışmalardır. (Sevencan, 2019).

Doktora Tezi: Doktora eğitimi sonunda hazırlanan; bilimsel yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden birini yerine getiren bilimsel araştırma çalışmalarının raporudur.

Jüri: Yarışma, sınav vb. etkinliklerde başarılı, üstün olanları seçmek amacıyla oluşturulmuş geçici kurul. (www.sozluk.gov.tr). Yüksek lisans ve doktora tezlerinin başarılı olup olmadığını değerlendiren hakem heyeti ya da seçici kuruldur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tez Nedir?

Tez, belirlenmiş bir konu, sorun veya sürece ilişkin yeni bir duruma çözüm sağlamak amacıyla yöntemi, modeli, parametreleri belirli bir akademik çalışma sürecini gerçekleştirmeye dönük sistematik, yararlanılabilir ve paylaşılabılır nitelikteki akademik çalışmalardır. Diğer bir ifade ile bilimsel bir iddianın bilimsel ve akademik kriterlere göre kanıtlanması amacıyla hazırlanan rapor olarak belirtilebilir. Tezler lisans bitirme tezi, yüksek lisans ve doktora tezleri olarak üç kısımda değerlendirilir. Lisans bitirme tezleri dört yıllık lisans eğitiminin sonunda yazılan araştırma inceleme raporudur. Yüksek lisans ve doktora tezleri ise lisans eğitiminin üst kademesi olan lisansüstü eğitimin aşamalarında hazırlanıp savunulan bilimsel araştırma raporlarıdır.

Lisansüstü Tezler

İçinde bulunduğumuz yirmi birinci yüzyılda, bilgi toplumunun oluşturulmasında üniversitelerin önemli yere sahip olması beklenmektedir (Özden ve Ergin, 2013). Bilginin üretimi ve geliştirilmesinde üniversiteler yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bu nedenle üniversitelerin en önemli amaçlarından birini çağın gereklerine yanıt verecek özellikte bireyler yetiştirmek olarak açıklanabilir. Üniversitelerde öğretim üyeleri bu görevi üstlenmişlerdir. Akademisyenler belli alanlarda bilimsel çalışma yapabilecek öğrencileri yetiştirme görevini yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle gerçekleştirirler. Yüksek lisans ve doktora içine alan lisansüstü eğitimi, Özden ve Ergin (2013), üniversitelerde lisans takip eden, yapılan araştırmalar yoluyla bilimin ve gelecek neslin yetişmesi ile ülkenin kalkınmasına katkı sunan, planlanarak yapılan eğitim biçiminde tanımlayarak bu eğitimin önemini belirtmektedir. Bakioğlu ve Gürdal (2001) ise lisansüstü eğitimi, süresi içinde tek başına geniş bir araştırma yaparak yeteneklerini geliştirmek, geniş rapor hazırlama becerisini iletirmek olarak değerlendirir. Bakioğlu ve Gürdal'ın (2001) ifadelerinden de anlaşılacağı gibi yüksek lisans ve doktora eğitim süreci sonunda öğrencilerin bilimsel bir çalışma hazırlaması gerekmektedir. Bu çalışmalar öğrencilerin süreç boyunca aldığı eğitimi yansıtan raporlar yani lisansüstü

tezler olarak karşımıza çıkar. Bu bakımdan tezler, lisansüstü çalışmaların önemli bir aşamasını oluşturmaktadır.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgiye erişip bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneği kazandırmak (YÖK, 2016 Madde 6-1) şeklinde belirtilmektedir. Buradan yola çıkarak yüksek lisans tezi, yüksek lisans eğitiminin ardından belirli bir konuda bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak ulaşılan bilgilerin sistemli bir biçimde yorumlanıp değerlendirilerek hazırlanan ve jüri önünde savunulan rapor ya da çalışma olarak tanımlanabilir.

Lisansüstü eğitimin bir diğer parçası olan doktora programları, dünya ölçeğinde bilimde en üst dereceyi ifade eder. Bu programlar, üniversitelerde öğretim üyeliği yardımcılığından öğretim üyeliği unvanına geçiş basamağını oluşturmaktadır (Balcı, 2013). Doktora bir fakülte veya yüksekokulun bir bölümünü bitirdikten sonra, genellikle o bilim dalında yapılan ve sonrasında doktor unvanı kazanılan lisansüstü öğrenim olarak ifade edilmektedir (TDK, 2021). Doktora programları ile öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşma gibi üst düzey beceriler edindirilir. Bu bağlamda doktora tezlerinden beklenen nitelikler Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde şöyle sıralanmıştır:

- Bilime yenilik getirme,
- Yeni bir bilimsel yöntem geliştirme,
- Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulamak.

Yukarıdaki bilgiler ışığında ve Balcı'nın (2013) ifadesiyle doktora tezi, “özünde öğrencilerin araştırma ve değerlendirme aracılığıyla kuram ve uygulama arasında bağlantı kurma becerisini gösterdikleri bir araştırmadır”. Başka bir deyişle doktora eğitimi sonunda hazırlanan; bilimsel yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden birini yerine getiren bilimsel araştırma çalışmalarının raporu olarak değerlendirilebilir.

Lisansüstü Eğitim Süreci

Lisansüstü eğitim zahmetli ve emek isteyen bir süreçtir. Bu eğitim süreci programa başvuru ve kabul ile başlayıp tez teslimi, savunması ve tezin kabul edilmesine kadar olan zaman dilimini kapsar. Yüksek lisans ve doktora eğitimini ifade eden lisansüstü eğitim süreci Resmî Gazetede 20.04.2016 tarih ve 29690 sayı ile yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde açıklanmakta ve bu yönetmelik esas alınarak lisansüstü eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.

Tezli yüksek lisans programına üniversitelere göre değişmekle birlikte ALES puanı ve yabancı dil sınav puanı ile başvuru yapılmakta ve öğrencinin kabulü ile birlikte eğitim süreci başlamaktadır. Tezli yüksek lisans eğitiminde öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanma, bilgiye erişerek derleme yorumlama ve değerlendirme yeteneği kazanması amacıyla toplam yirmi bir krediden az olmamak koşuluyla yedi ders alması gerekmektedir. Süreç bir seminer dersi ve tez çalışmasını da kapsamaktadır. Tezli yüksek lisans programı bilimsel hazırlıkta geçen süreler hariç dört yarıyıldan oluşmakta ve en çok altı yarıyıldan noktalanmaktadır. Yüksek lisans eğitimi için öğrencilere ilk yarıyıldan enstitü tarafından bir danışman öğretim üyesi atanmaktadır. Tez danışmanları öğrencilere tez çalışmasının tasarlanması, planlanması ve sonuçlandırılmasında akademik bilgi bakımından yardımcı olmaktadır (Çakıcı, 2006). Ders dönemini bitirerek tez danışmanı ile birlikte belirledikleri bir alanda tezini hazırlayan öğrencinin yüksek lisans tezini üç veya beş kişiden oluşan bir jüri önünde sunması istenmektedir. Jüri üyelerinin en az salt çoğunluğuyla tez kabul edilirse eğitim süreci başarıyla bitirilmiş kabul edilir.

Doktora eğitimine ise en az 55 ALES ve yine en az 55 yabancı dil sınav puanı istenmekte, kriterleri uygun olanlar sözlü mülakat ve bilim sınavı ile belirlenmektedir. Doktora süreci yüksek lisans eğitimi üzerine bina edilen, öğretim üyeliğinin bir önceki basamağıdır. Tezli yüksek lisans sonrasında doktora programına kabul edilen öğrenci toplamda yirmi bir krediden az olmamak kaydı ile en az yedi ders alarak seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışmaları aşamalarını geçmektedir. Doktora programı, tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarıyıldan oluşmakta olup en çok on iki yarıyıla kadar uzayabilmektedir. Yüksek lisansta olduğu gibi doktora eğitiminde de her öğrenciye enstitü tarafından tez danışmanı atanmaktadır. Tez danışmanı öğrenciye ihtiyaç duyduğu akademik bilgiler bakımından yol gösterici,

araştırmanın niteliğinin gelişmesine etki eden kişidir. Derslerini ve seminerini tamamlayan öğrenci, alanındaki temel konular, kavramlar ve doktora çalışmasıyla ilgili bilimsel derinliğe sahip olup olmadığının ölçülmesi amacıyla yazılı ve sözlü olarak iki bölümden oluşan bir yeterlik sınavına girmektedir. Yeterlik sınavının yazılı bölümünden başarılı olan öğrenci bir jüri önünde sözlü sınava alınarak jüri üyelerinin salt çoğunluğuyla bu sınavdan başarılı olabilmektedir. Doktora yeterlik sınavından başarılı olan öğrenci yapacağı araştırmanın amacını, yöntemini ve çalışma planını kapsayan tez önerisini enstitü tarafından oluşturulan tez izleme komitesi önünde sözlü olarak savunur. Tez izleme komitesinin salt çoğunluğuyla başarılı kabul edilir. Tez izleme komitesi yılda iki kez toplanarak öğrencinin o ana kadar tez çalışması ile ilgili yaptıklarını ve yapacaklarını inceleyerek başarılı olup olmadığını belirlemektedir. Tüm bu aşamalardan başarı ile geçen doktora öğrencisi hazırladığı doktora tezini yine bir jüri önünde sözlü olarak savunarak başarılı bulunduğu takdirde doktora eğitim sürecini tamamlamaktadır.

Tez Yazım Süreci

Yüksek lisans veya doktora programına devam etmek, gerek ders gerekse tez yazma aşamasında oldukça sorumluluk gerektiren zor bir iştir. Zira akademik kariyer yapmak, hem lisansüstü eğitim programına giriş hem de ders ve tez yazma aşamalarında ciddi ön hazırlık yapmayı gerektirmektedir. Lisansüstü eğitimde nihai nokta öğrencinin aldığı eğitimin bir bilimsel ürüne dönüştüğü tez aşamadır. Öğrenciler tezini yazarken alanyazına katkı sağlayacak bir ürün ortaya koymanın bilinciyle üniversitelerde enstitülerin belirlediği tez yazım kılavuzlarına paralel olarak hareket ederler. Bir lisansüstü tezde olması gereken bölümler Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na göre şu şekilde ifade edilmiştir:

Tezin giriş bölümünde araştırma problemi, öncelikle alanyazında incelenecek alanla ilgili boşluklar ortaya konularak tezin neden yapıldığı gerekçesiyle birlikte ortaya konulur. Araştırma problemi belirlenir. Amaç bölümünde tezle ulaşılmak istenen hedefin ne olduğu kısaca açıklanır. Önem bölümünde ise yapılan çalışmanın sonuçlarının kimlere ve nelere katkı sağlayacağından bahsedilerek hangi sorunlara ışık tutacağından söz edilir. Araştırmanın sayıltıları ve sınırlılıkları belirlenerek kavramsal çerçeveyi belirten ikinci bölüme geçilir.

Kavramsal çerçeve bölümü okuyucunun kafasında daha bütüncül bir anlam oluşturulması için araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin alanyazındaki yayınlar incelenerek okuyucuya sunulduğu bölümdür. Literatürde incelenen alanla ilgili araştırmalar aktararak problem durumu daha net biçimde ortaya konulmuş olur.

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin nasıl analiz edildiği ifade edilir.

Bulgular bölümü araştırmada elde edilen verilerin ortaya koyulduğu yerdir. Burada araştırmada elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgiler, tablolar ve şekiller aracılığıyla en açık bir biçimde ifade edilir.

Tartışma bölümü bulguların değerlendirme ve yorumlama aşamasıdır. Bu bölümde araştırmayı destekleyen veya çürüten çalışmalara yer verilerek, araştırmacının bulguları ile alanyazındaki diğer çalışmalar arasında benzer ve farklı yönler açıklanır. Araştırma bulgularının literatürdeki diğer çalışmalar örtüşüp örtüşmediği ve bunun nedenleri belirtilir. Tartışma bölümü bu yönüyle araştırmanın alanyazındaki yerini de ortaya koymaktadır.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise araştırma soruları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve bulgulara dayalı olarak önerilere yer verilir.

Yukarıda açıklanan tez bölümleri dikkate alındığında lisansüstü eğitimin yazılan tezle bir ürüne dönüştüğü görülmektedir. Tez yazmak, sıradan bir metin yazmanın ötesinde bilimsel bir dikkat isteyen önemli bir iştir. Bu bağlamda tez yazmak, tez önerisi hazırlamaktan konu belirlemeye, literatür taramaktan yazımına kadar büyük bir özveri gerektirir. Bir lisansüstü öğrencisinin tez yazıp mezun olana değin geçtiği aşamalardan belki de en zorlayıcı ve akademik bilgi sürecine en çok katkı sağlayacağı dönem olan tez yazım sürecini şu şekilde ilerlemektedir:

Yüksek lisans eğitiminde öğrenciler enstitü tarafından kendilerine atanan tez danışmanı ile birlikte tez yazım sürecini yürütürler. Öğrenci danışmanı ile müzakere ederek belirleyeceği tez konusunu tez öneri formu ile birlikte enstitüye bildirerek kesinleştirir. Yüksek lisans tezi danışman öğretim üyesi ile iletişim hâlinde olunarak onun akademik bilgi ve yönlendirmeleri ışığında tez yazım kurallarına uygun bir biçimde yazılır. Yazılan tez biri danışman, bir diğeri üniversite dışından bir öğretim üyesi olmak üzere üç veya beş kişiden oluşan jüri önünde sözlü olarak savunulup

üyelerin en az salt çoğunluğuyla onaylanmadan tamamlanmış sayılmaz. Jüri üyeleri teze ret ya da düzeltme kararı verebilirler. Jüri üyelerinin ret kararı vermesi hâlinde öğrencinin üniversite ile ilişkisi kesilirken düzeltme kararında öğrenci gerekli düzenlemeleri yaparak tezi jüri önünde yeniden savunur.

Doktora eğitiminde ise öğrencilere enstitü tarafından bir tez danışmanı atanır. Tez danışmanı ile birlikte belirlenip enstitüye sunulan tez öneri formu kesinleştirilir. Yeterlik sınavını başarı ile tamamlayan öğrenci için tez danışmanı ile birlikte üç öğretim üyesinden oluşan tez izleme komitesi kurulmaktadır. Doktora öğrencisinin tez önerisini tez izleme komitesine sözlü olarak savunup başarılı olması gerekmektedir. Tez önerisi savunmasında başarılı olan öğrenci her altı ayda bir yine tez izleme komitesine doktora teziyle ilgili yaptığı çalışmaları, daha sonra yapmayı planladığı araştırmaları rapor hâlinde sunar ve öğrencinin bu raporlarının başarılı olması gerekmektedir. Tezini tamamlayan öğrenci tez savunması yapmak üzere bir kez daha en az ikisi üniversite dışındaki yükseköğretim kurumlarından olmak üzere danışmanla birlikte beş kişiden oluşan jüri önünde savunur. Jüri üyelerinin sorularına yanıtlar verir. Tez savunmasında başarılı olan öğrenciler doktora sürecini bitirerek doktor unvanını kazanır; ancak tez savunmasında başarısız bulunursa enstitü ile ilişkisi kesilir.

Yüksek lisans ve doktora eğitiminde tez yazım süreci incelendiğinde tez danışmanlarının ve jüri üyelerinin nitelikli tezlerin ortaya çıkmasında çok etkili olduğu anlaşılmaktadır. Jüri üyeleri tarafından onaylanıp kabul görmeyen bir tezin bilimsel olarak yeterli olmadığı düşünülmektedir. Yüksek lisans ve doktora eğitiminde tez danışmanının sürecin başından sonuna kadar yol gösterici bir nitelik taşıdığı görülmektedir.

Tez Danışmanı

Lisansüstü eğitimin en önemli işlevi gelecekteki araştırmacı kuşakların yetiştirilmesidir. Bu eğitimi almış bireyler modern bilgi toplumlarının önemli bir parçasıdır. Bu durum lisansüstü öğrencilerinin, bir başka ifade ile geleceğin araştırmacılarının yetişmesinde danışman öğretim üyelerinin önemini artırmaktadır. İyi bir danışmanla çalışan öğrenci akademik yolda ilerlerken zaman yönetimi, planlama, araştırma vb. konularda daha başarılı olacaktır. Bu açıdan lisansüstü eğitim sürecinin başından sonuna kadar öğrenciye yol gösteren bir danışmanın olması önemlidir. Tez

danışmanı deneyimlerini öğrencisiyle paylaşan, onu yönlendiren, destekleyen; süreçte eksik yönlerini objektif bir biçimde göstererek öğrencinin gelişimine destek olan öğretim üyeleridir. Kapucu, Aypay ve Apaydın'a (2014) göre akademik danışmanlar öğrencilerin sosyalleşmelerine, lisansüstü deneyimlerinin kalitesinin artmasına, konferanslarda sunumlar yapmasına, projelere, yayınlara ve disiplinler topluluğun bir parçası olmalarına katkıda bulunmakta, aynı zamanda öğrenciye yardım etmekte ve öğrencinin özgüvenini desteklemektedir. Tez danışmanları lisansüstü eğitimde öğrenciye rehberlik yaparak onun akademik gelişimine katkı sunmaktadır. Danışman öğretim üyeleri sadece eğitim programlarını planlayan ve uygulayan değil aynı zamanda öğrencilere danışmanlık yaparak rol model olan kişilerdir. Lisansüstü eğitimi nihayete erdiren tez çalışmalarında öğrenciye akademik açıdan gerekli yönlendirmeleri yaparak tezin daha doğru ve etkili bir biçimde hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Işıkoğlu (1994), akademik dünyaya ilk adımını atan, yüksek lisans ve doktora tezlerini hazırlayan araştırmacıların bilimsel bir tutum kazanabilmesi, araştırma yöntemleri konusunda yeterli bilgi ve beceriyi kazanmasında danışmanların rolünün yadsınamaz olduğunu ve tezin araştırmada bulunması gereken özelliklere sahip olmasında danışmanın sorumlulukları bulunduğunu söylemektedir. Bu bağlamda danışmanlık; araştırmaları yönlendiren, öğretim elemanlarının yetişmesi ve araştırmaların niteliğinin gelişmesine katkı sunan bir kurum olarak değerlendirilebilir. Başka bir ifadeyle “bilgi ve düşüncesi alınmak için kendisine danışılan görevli kimse” (TDK, 2021) olarak nitelendirilen danışmanların akademik bilgi ve düşüncesiyle tezlerin bilimsel niteliğini artırmaya yardımcı olan akademik özneler olduğunu söylemek mümkündür.

Jüri

Fransızca bir kelime olan jüri seçiciler kurulu; hakem heyeti; yarışma, sınav vb. etkinliklerde başarılı, üstün olanları seçmek amacıyla oluşturulmuş geçici kurul olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Tanımdan da anlaşılacağı üzere jüri bir ürünün, bir kişinin belirli kriterlere uygunluğunu değerlendiren, başarılı olup olmadığına karar veren heyet manasında kullanılmaktadır. Jüri kelimesiyle günlük hayatta pek çok yerde karşılaşabiliriz. Okullarda yapılan münazaralarda, ekranlarda gördüğümüz birçok yarışmada vb. jürinin karşılığını görebiliriz. Tüm bunların yanında jürinin etkin olarak kullanıldığı yerler hiç şüphesiz üniversitelerdir. Üniversitelerde lisansüstü tezlerin ve öğretim üyelerinin doçentlik, profesörlük gibi unvanları almaya yeterli olup olmadığını

değerlendiren jüriler bulunmaktadır. Bu jürileri akademik jüriler olarak değerlendirebilir.

Akademik Jüri

Esas amacı topluma faydalı olmak adına araştırma yapmak olan üniversiteler, bilimsel faaliyet ve araştırmalarla yeni bilgilerin üretim merkezi olmuşlardır. Üniversiteler lisans eğitimiyle bireyleri mesleğe hazırlarken lisansüstü eğitimle hem yeni bilgi hem de bilim insanı yetiştirmede önemli bir konumdadır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Üniversitelerin bilimsel faaliyetlerinin en zirve noktası lisansüstü eğitimidir. Üniversitelerin uluslararası mecrada konumunu yükselten en önemli kriter bilimsel yayınlar, makaleler, bildiriler/sunumlar ve hazırlanan tezler yüksek lisans ve doktora eğitimi alan öğrencilerle birlikte gerçekleşmektedir (Şenel, Keskin Coşkun ve Uğur, 2020). Üniversitelerde hazırlanan bu tezler bir taraftan okuyucuya incelenen konularla alakalı faydalı bilgiler sunarken (Al ve Doğan, 2012) diğer taraftan bilimsel iletişime katkı sağlamaktadır. Çünkü bilimsel iletişim sürecinde bir bilgi kaynağı olarak lisansüstü tezlerin önemli bir rolü vardır (Al ve Doğan, 2012). Bilim insanlarının yaptıkları çalışmaları paylaştıkları ve çalışmalara geri bildirim sağladıkları süreç bilimsel iletişim olarak tanımlanabilmektedir. Daha açık bir ifade ile bilimsel iletişim, bilim insanlarının araştırmaları neticesinde elde ettikleri bilimsel bilgileri yazılı veya sözlü olarak sunması ve diğer araştırmacıların da bu bilgilerden haberdar olmasıdır (Uçak ve Umut, 2009).

Ülkemizde üniversite sayılarının artışına paralel olarak yüksek lisans ve doktora eğitimi alan öğrenci sayısında da bir artış görülmektedir. Lisansüstü eğitim gören bu öğrenciler hazırladıkları tez çalışmalarıyla bilimsel bilgi üreterek akademik dünyaya sunmaktadır. Tezlerdeki sayının yükselmesine karşın çalışmaların her zaman bilime katkı sağladığı ya da sağlayacağı düşünülmemektedir. Nitekim Benligiray (2009), çeşitli alanlarda bilginin üretilebileceğini ancak her bilginin bilimsel bilgi niteliği taşımadığını dile getirmektedir. Nicelik olarak yaşanan artışın her zaman niteliğe yansımadağı görülmektedir. Bilimsel iletişim ortamlarında sunulan çalışmaların da bilimsel bilgilerle donatılı olduğu düşünüldüğünde yüksek lisans ve doktora tezlerinin de bilimsel niteliğinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Lisansüstü tezlerin bilimselliğinin ve bilime olan katkısının değerlendirilmesinde ilk sorumluluk tez danışmanında, daha sonra ise tez jürilerindedir (Şenel, Keskin Coşkun ve Uğur, 2020). Tez savunma sınavlarında bulunan jüriler akademik jüri olarak değerlendirilebilir. Akademik jüri, bilimsel bir çalışmanın niteliğini, değerini, geçerlik ve güvenilirliğini ve bilimsel etiğe uygunluk gibi farklı değişkenlere göre inceleyip onaylayan ve çalışmanın gelişimine katkı sağlayan, alan uzmanlarından oluşan hakem heyeti ya da seçici kurul olarak tanımlanabilir. Akademik jüri üyeleri bir makaleyi veya bir lisansüstü tezi bilimsel dikkatle inceleyerek onun niteliğini ve bilimsel değerini ortaya çıkarmaktadır. Akademik jüriler öğrencinin bilgisini, süreçte kazandığı becerileri, ortaya koyduğu tezin bilimsel bir nitelik taşıyıp taşımadığını daha öz bir ifade ile öğrencinin ve ortaya koyduğu ürünün niteliğini değerlendirmesi bakımından önemlidir. Ayrıca tez savunma sınavları, öğrenci ve danışman öğretim üyesinin performansları hakkında jüriler tarafından geri bildirim sunularak öğrencilerin kendilerini geliştirmesini sağlamaktadır (Powell ve McCauley 2002, akt: Balcı, 2013).

Ülkemizde ve yurt dışında tez jürileri tezin niteliğini değerlendirmesi bakımından ciddi bir sorumluluk altındadır. Bu yüzden yüksek lisans ve doktora tez jürilerinin oluşturulması da önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde jüri üyelerinin sayılarıyla ilgili bir prosedür ortaya koyarken özellikleriyle alakalı bir zorunluluk belirtmemiştir. Oysa yurt dışında jüri üyelerinin seçiminde daha detaylı kriterler ortaya koyulmaktadır (Şenel, Keskin Coşkun ve Uğur, 2020). İngiltere örneği incelendiğinde jüri üyeliğine seçilmek için konu alanı uzmanı olma, sınav tecrübesi olma ya da eğitimini alma, danışmanlık tecrübesine sahip olma, doktora derecesine sahip olma ve alanında tartışmasız lider olma gibi kriterler ön plandadır. Ayrıca jüri üyelerinin aynı alandan olmaktan çok birbirini tamamlar alanlardan olması gerekmektedir (Powell ve McCauley 2002, akt: Balcı, 2013). Türkiye’deki jüri üyeliği seçimlerinde ise tez ile alakalı akademik alanda uzman olmanın ilk sırada geldiği söylenebilmektedir (Şenel, Keskin Coşkun ve Uğur, 2020).

Ülkemizde lisansüstü eğitim süreci incelendiğinde yüksek lisans sürecinde öğrenci, jüri ile tez savunması sırasında karşı karşıya gelmekte iken, doktora sürecinde yeterlik sınavı, tez izleme süreci ve tez savunmasına kadar eğitimin başından sonuna değin her aşamada bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu durum akademik dünyada jürinin bilimsel bilgi, bilimsel iletişim, öğrencinin yetiştirilmesi vb. alanlarda

önemini göstermektedir. Bu nedenle jüri üyeleri akademik bir sorumluluk altındadır. Jüri üyelerinin tez ve makale gibi bilimsel bir çalışmanın başarılı veya başarısız olduğunu değerlendirmesi bakımından bir onay makamı olduğu ve ürünün kalitesine ilişkin yargıda bulunduğu unutulmamalıdır. Jüri üyelerinin tezleri en objektif ve liyakatli biçimde değerlendirmeleri için alanında uzman olmaları gerekmektedir.

Akademik Jürinin Amaç ve Önemi

Yüksek lisans eğitiminde tez aşamasında, doktora eğitiminde ise tez önerisi aşamasından tez izleme süreci ve tez savunmasına kadar olan dönemde karşımıza çıkan akademik jüriler alan uzmanı olarak bilimsel eser ve akademik bilgi değerlemesi bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda akademik jüriler;

- Bilimsel bir ürün olarak ortaya çıkarılan lisansüstü tezlerin bilimsellik ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi,
- Yüksek lisans ve doktora eğitimi alan araştırmacıların yeterliklerinin ortaya konması,
- Bilimsel çalışmaların niteliğinin artırılması,
- Makale ve tez gibi akademik çalışmaların bilimsel etiğe uygunluğunu belirleyerek değerlendirmesi,
- Lisansüstü eğitim gören öğrenciler ve tez çalışmalarına rehberlik yapan danışmanların performansları hakkında bilgiler vererek gelişimlerine katkıda bulunması,
- Akademik çalışmaların bilim alanına katkısını ortaya koyması,
- Bilimsel değerlere uygun eserleri ortaya çıkarılması,
- Daha öz bir ifade ile bir tezin başarılı olup olmadığını belirlemek için bilimsellik, eleştirel düşünce, alana özgünlük katma, basılmaya değer olma, tutarlı olma ve iyi sunulma (Andrews, 2007'den akt: Özçakmak, 2017) gibi özelliklerini değerlendirmeleri bakımından önemlidir.

Bilimsel Yayınlar ve Bilim İnsanlarına Yönelik Kullanılan Performans Göstergeleri

Atıf Sayısı

Atıf yöneltme, çevirme, ilişki bulma ve gönderme olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Akademik dünyada atıf bilimsel yayınların performans göstergelerinden biri olarak değerlendirilir. Bilimsel bir makalenin atıf sayısı o makalenin diğer makaleler tarafından kaç kez alıntılandığını göstermektedir. Atıf sayısı makalelerin oluşturduğu etkiyi ölçmekte kullanılan önemli metriklerden biri olarak kabul görmektedir (Kızıloğ, 2020). Yapılan çalışmaların ne derecede etkin olduğunu göstermesi bakımından atıf önemli bir ölçüttür. Bir çalışmadan ne kadar bahsediliyor ve araştırma ne kadar kaynak olarak gösteriliyorsa çalışmanın o denli önemli olduğunu söylemek mümkündür.

H- İndeks

Bilim insanlarının performansını izlemek, bilimsel üretkenlik/etkinlik açısından ölçmek ve değerlendirmek için pek çok ölçüt geliştirilmiştir. Bu anlamda mükemmel diyebileceğimiz bir ölçüt henüz olmamasına rağmen, günümüzde kullanılan ölçütler içerisinde tutarlı olması ve genel bir değerlendirme sunması nedeniyle h-indeksi sıkça kullanılmaktadır. Salt atıf sayısı ile yapılan değerlendirmelerin bilimsel yayın ve akademisyenlerin performanslarını ölçmesi bakımından yetersiz olduğu tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eksiklikleri ortadan kaldırmak amacıyla 2005 yılında Jorge E. Hirsch tarafından h-indeks ölçütü geliştirilmiştir. H- indeksi bilim insanının tüm yayınlarından kaçının belli bir değer üzerinde atıf aldığıyla alakalıdır. H- indeksi hesaplanırken bilinmesi gereken iki değişken yayın sayısı ve bu yayınların aldığı atıf sayısıdır (Al, 2008). Bu ölçüt araştırmacının, en az h sayıda atıf alan h sayıda yayını olduğu anlamına gelmektedir. Daha açık bir ifade ile h- indeksi 10 olan bir akademisyenin 10 tane en az 10 atıf alan çalışması olduğu anlamına gelmektedir. H- indeksi akademisyenin sadece bir çalışmasının fazla atıf almasından kolayca etkilenmeyip h- indeks artışı için çalışmaların birbirine paralel olarak atıf alması gerekmektedir. Örneğin h- indeks sayısı 10 olan bir akademisyenin h- indeks sayısının 1 puan artması için hem ilk 10'da yer alan yayınlarının atıf sayısı 11 ve üzerine çıkması hem de ilk 10'da yer almayan bir yayının en az 11 atıf alması gerekmektedir. Bu

yönüyle yayınların önemini ve niteliğini bütüncül olarak daha iyi ifade eden bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir.

İlgili Araştırmalar

Yapılan araştırmaların Türkçe eğitimi akademik alanının niteliklerinin artırılması ve iyileştirmesinde önemli olduğu bilinmektedir. Her geçen gün yeni bir bilginin eklendiği, içinde bulunduğumuz bilgi ve iletişim çağında araştırmaların sayısı sürekli artmaktadır. Bu durum sistemli bir şekilde, yapılan çalışmaların yakından takip edilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu araştırmaların sonuçları ve önerileri yeni araştırmalara bir ufuk çizebilmektedir. Daha önceki yıllarda yapılan tezlerin ve makalelerin içeriğinden haberdar olunması, yeni araştırmacıların Türkçe eğitimi alanını anlamalarına yardımcı olabileceği ve çalışmaların sistemli olarak değerlendirilmesinin, bugünü görmek ve gelecekteki eğilimleri fark etmek adına faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bu itibarla alanyazında bu araştırma ile alakalı çalışmaların incelenmesi önemli görülmektedir.

Literatürde Türkçe eğitimi araştırmaları ile alakalı birçok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Bu araştırmalarda daha çok Türkçe eğitiminin eğilimleri incelenmiştir. Örneğin Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012), araştırmalarında 1981-2010 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri türüne, hedef kitleye, yapıldığı yıllara, üniversitelere, enstitülere ve konularına göre sınıflandırarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada tezlerin %84'ünün yüksek lisans ve %15 'inin doktora tezi olduğu tespit edilerek, Sosyal Bilimler Enstitülerinde Eğitim Bilimleri Enstitülerine göre daha çok tez yapıldığı belirlenmiştir. En çok tezin sırasıyla Gazi, Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinde yapıldığı saptanmıştır. Özçakmak (2017), yaptığı diğer araştırmada 2011-2015 yılları arasında alanda yapılan tezleri inceleyerek lisansüstü araştırmalardaki yeni yönelimleri belirlemeye çalışmıştır. Çalışmada önceki çalışmasıyla örtüşen yüksek lisans tez sayısının doktora tezlerinin dört katından fazla olduğu bulgusu tespit edilmiştir. En fazla tezin Gazi, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül ve Ankara Üniversitelerinde yapıldığı görülmüştür. Özçakmak (2017), tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Sosyal Bilimler Enstitülerine oranla daha fazla yapıldığı bilgisine ulaşarak eğilimin Eğitim Bilimleri Enstitülerine kaydığını belirlemiştir. Özçakmak, araştırmasında tezlerde en yoğun tercih edilen konuların;

yöntem ve teknikler, okuma eğitimi, yazma eğitimi, ders kitapları ve yabancılara Türkçe öğretimi olduğunu görerek; diğer araştırmasında tespit ettiği konulardan çocuk edebiyatının sırasını yabancılara Türkçe öğretiminin aldığını ifade etmiştir. Girmen, Kaya ve Bayrak (2010), Türkçe eğitiminde yaşanan sorunları 2006-2010 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlere dayalı olarak belirlemeye çalışmıştır. Lisansüstü tezlerin ders kitapları, yazılı anlatım, okuduğunu anlama, ilk okuma ve yazma alanlarında yoğunlaştığı ifade ederek dinlediğini anlama, sözlü anlatım, görsel okuma ve sunu, ölçme ve değerlendirme alanlarının ihmal edildiği belirlenmiştir. Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013), 62 doktora ve 490 yüksek lisans tezini içerik analizi ile incelediği çalışmalarında 2000-2011 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Boyacı ve Demirkol (2018), Türkçe eğitimi alanında 1995-2018 yılları arasında yapılan doktora tezlerini inceleyerek Özçakmak'ın (2017) çalışması ile örtüşen tezlerin en çok Gazi, Atatürk, Ankara, Çanakkale Onsekiz Mart ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde yapıldığı bulgusuna ulaşmıştır. Çiçek (2019), ilk okuma ve yazma alanında hazırlanan lisansüstü tezleri içerik analizi ile incelemiştir. Sevim ve İşcan (2012), Lisansüstü tezlerin anahtar kelimelerine, Sevim ve Özdemir Erem (2012), tez başlıklarına ve özetlerine, Turan, Sevim ve Tunagür (2018) ise doktora tezlerinin özet bölümlerine yönelik incelemelerde bulunmuşlardır.

Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü tezleri bütüncül olarak inceleyen çalışmaların yanında bir konu alanına yoğunlaşarak yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Karadağ (2014), okuma ilgisi, tutum ve alışkanlıkları ile ilgili çalışmaları incelerken, Ceran, Aydın ve Onarıcıoğlu (2018) okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerin eğilimlerini belirlemeye çalışmıştır. Değirmenci Gündoğmuş (2018), okuduğunu anlama ile alakalı yapılmış tezleri analiz ederken, Aydın (2020) ise eleştirel okuma konusunda yapılmış olan tezlerin eğilimlerini belirlemiştir.

Tok ve Potur (2015), yazma eğitimi alanında 2010–2014 yılları arasında yapılan 126 yüksek lisans, 38 doktora tezi ile ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde yayımlanan 127 makaleyi inceleyerek yazma eğitimi alanındaki akademik çalışmaların eğilimlerini tespit etmeye çalışmıştır. Kan (2017), akademik yazma alanında yapılan 29 yüksek lisans ve 19 doktora tezini çeşitli değişkenler bakımından incelemiştir.

Doğan ve Özçakmak (2014), meta analizi yöntemiyle dinleme becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezleri inceleyerek dinleme becerisiyle ilgili çalışmaların yetersiz

olduğuna dikkat çekmiştir. Cin Şeker (2020), çalışmasında dinleme ve konuşma becerisine yönelik tezlerin anahtar kelimelerini inceleyerek değerlendirmiştir.

Türkben (2018), araştırmasında yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili 1985–2017 yılları arasında yapılan 280 lisansüstü tezlerle ilgili genel bilgilerin yer aldığı bir doküman analiz çalışması yapmıştır. Şeref ve Karagöz (2020a) çalışmalarında bibliyometrik analiz tekniği ile yabancılara Türkçe eğitimi alanında yapılan 267 lisansüstü tezi inceleyerek atıf analizini ortaya koymuşlardır. Yabancılara Türkçe eğitimi alanındaki tezleri inceleyen Büyükkiz (2014) ise tezleri türü, yılı, konusu, üniversitesi gibi çeşitli değişkenlere göre sınıflandırarak değerlendirmiştir.

Şeref (2019) bir diğer çalışmasında Türkçe öğretiminde şiirin kullanımı ile ilgili lisansüstü tezlerin üniversitelere, öğrenim kademelerine ve konularına göre görünümünü belirlemek amacıyla 35 yüksek lisans ve doktora tezi üzerinde çalışmıştır. Şahin, Çiftçi ve Başbayrak (2020), çalışmalarında teknoloji destekli Türkçe eğitimi tezlerinin eğilimlerini belirlemek amacıyla 4 doktora ve 20 yüksek lisans tezini inceleyerek betimsel analizini yapmıştır.

Direkçi, Akbulut ve Şimşek (2020) ile Batur ve Akdeniz’in (2020) değerler eğitimi alanında yapılan tezler üzerine inceleme yaptıkları görölmektedir. Araştırmaların genellikle bir edebi eserde yer alan değerlerin belirlenmesi konusunda yoğunlaştığını görerek sevgi, saygı, yardımseverlik, çalışkanlık, dürüstlük, dostlu gibi değerlerin ön planda olduğu tespit etmiştir.

Tez incelemeleri dışında bilimsel makaleler incelenerek eğilimlerin belirlenmeye çalışıldığı çalışmalar da yapılmaktadır. Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013), amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen 44 dergideki Türkçe eğitimiyle ilgili 558 makaleyi incelemiş ve birden fazla beceri alanını kapsayan “karma beceri alanları” başlığı altındaki çalışmalarla “okuma eğitimi” üzerine yapılan çalışmaların diğer konulara göre çoğunlukta olduğunu tespit etmişlerdir. Karagöz ve Şeref (2020b), bibliyometrik analiz tekniği ile Web of Science veri tabanında dizinlenen yazma becerisi ile ilgili 5779 makaleyi analiz etmiş ve en üretken ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca Türkiye’nin de alana önemli katkılar sunduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Şeref ve Karagöz (2019), yaptıkları diğer çalışmada Türkçe eğitimi akademik alanındaki yayınların Web of Science veri tabanındaki etkinliğini bibliyometrik tekniklerle incelemişlerdir. Araştırmada en sık yayın yapılan derginin

Eğitim ve Bilim olduğu, tek yazarlı makalelerin ilk sırada yer aldığı ve Gazi Üniversitesi araştırmacılarının daha çok yayın yaptığı saptanmıştır. Biçer (2017), araştırmasında yabancılara Türkçe öğretimi alanından yazılmış 191 Türkçe dilli makaleyi inceleyerek makalelerin çoğunlukla nitel desenle şekillendiğini belirlemiştir. Gökçen ve Arslan (2019), çalışmalarında Web of Science veri tabanında kayıtlı 128 çalışmayı inceleyerek, Türkçe eğitiminde en çok tartışılan konular, makalelere destek veren kurumlar, en çok yayın yapan yazarlar, yayınların anahtar kelimeleri, yayın dillerinin neler olduğuna dair bulgulara ulaşmışlardır.

Alanyazın tarandığında yapılan çalışmaların daha çok tezleri ya da makaleleri yayın dili, üniversitesi, türü, yapıldığı yıl gibi betimsel özelliklerine yönelik inceleyen araştırmalar olduğu, tez danışmanları ve tez savunma jürileri üzerine yapılan çalışma bulunmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmanın Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin jüri üyeleri ve danışmanlar açısından değerlendirmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu araştırmada Türkçe eğitimi akademik alanındaki farklı disiplinlerin etkisi ortaya çıkarılmak istenmiştir. Ayrıca tez danışmanlarının ve onları değerlendiren jüri üyelerinin uzmanı olduğu bilim alanları ile tezlerin ilişki durumları çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan Türkçe eğitimi akademik alanında çalışma yapacak araştırmacılara, diğer taraftan da tez danışmanlığı yapan ve tezleri değerlendirecek olan bilim insanlarına önemli bir bakış açısı oluşturacağı öngörülmüştür. Araştırma bu yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmakta olup bu konuda yapılan ilk çalışma olması dolayısıyla önemli görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımlarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Tarihsel süreç içerisinde nitel araştırma, doğal olguları belirleme gayretinden dolayı ‘doğal araştırma’, problem durumuna dair araştırmacının öznel düşüncelerini ihtiva etmesinden dolayı ‘yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu derinlemesine incelediği için ‘alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2017). Ancak nitel araştırma; etnografi, antropoloji, durumsal araştırma, içerik analizi, aksiyon araştırması gibi kavramları altında barındırdığı için bir şemsiye kavram olarak nitelendirilir. Bundan dolayı nitel araştırmalar için herkes tarafından kabul gören bir tanım yapmak zordur (Yıldırım, 1999). Buna karşın bir tanım yapmak gerekirse gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların bütüncül ve gerçekçi bir biçimde ortaya konması için doğal ortamında nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak belirtilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.39). Başka bir ifadeyle sosyal ve beşerî bir probleme insanların yüklediği anlamları keşfetmeye yönelik bir yaklaşımdır. (Creswell,2016). Nitel araştırmalarda istatistiksel yöntemler yerine verilerin daha detaylı toplanarak araştırma sorularının irdelenmesi söz konusudur. Nitel yöntemin kullanıldığı araştırmalarda incelenen konu hakkında derin bir kavrayışı yakalama kaygısı bulunur (Karataş, 2015). Bundan dolayı nitel araştırma yapan kişiler konunun “ne kadar” ya da “ne kadar iyi” olduğunu öğrenmekten ziyade daha geniş bir bakış açısı kazanmak isterler (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2018: 252). Belirtilen veriler ışığında bu araştırmada Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin öncelikli olarak betimsel özellikleri incelenmiş, ardından tez danışmanları ve jüri üyelerine yönelik detaylı bir araştırma yapılmıştır. Bu çerçevede tezlerin türü, hazırlandığı yıl ve üniversite, enstitü, hazırlandığı üniversitenin hangi kuşakta olduğu, danışman ve jüri üyelerinin bilim alanları, h-indeks ve atıf sayılarına göre incelemesi yapılarak farklı yükseköğretim kurumlarından davet edilen jüri üyelerinin dağılımları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla tezlerin danışman ve jüri

üyelerine yönelik derinlikli bir iç görü sağlanmaya çalışılmıştır. Bundan dolayı Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin özellikle danışman ve jüri üyelikleri bağlamında derinlemesine incelenmesi ve yorumlanmasının amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma modelinin uygun olduğu düşünülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında incelenen tezler “ Lisansüstü Tez, Danışman ve Jüri Üyesi İnceleme Formu” kullanılarak analiz edilmiştir. “Lisansüstü Tez, Danışman ve Jüri Üyesi İnceleme Form” oluşturulurken alanyazında bulunan bazı çalışmalar örnek alınmıştır (Sözbilir, Kutu ve Yaşar, 2012; Şeref ve Karagöz, 2019; Özçakmak, 2017; Samsa, 2020). Form hazırlanırken şu adımlar takip edilmiştir:

- Alanyazın incelenerek benzer araştırmalarda kullanılan formlar gözden geçirilmiştir.
- Araştırmanın alt problemleri çerçevesinde inceleme içerikleri belirlenmiştir.
- Belirlenen kriterler doğrultusunda taslak form oluşturulmuştur.
- Formun geçerlik ve güvenirliği ile ilgili alan uzmanı olan iki kişiden görüş alınmıştır. Alınan görüşler neticesinde form güncellenmiştir.
- İki farklı araştırmacı tarafından rastgele seçilen on tez üzerinde taslak formun pilot uygulaması yapılarak uygulamanın ardından değerlendirmeler arasındaki ilişki incelenmiştir. İnceleme sonuçlarına göre uzmanların görüşleri doğrultusunda zayıf noktaları düzeltilerek forma son şekli verilmiştir. Formun son hâli Ek 1’de sunulmuştur.

Hazırlanan form araştırmacı tarafından çalışmanın amacına uygun olarak düzenlenmiş ve üç bölümden oluşmaktadır.

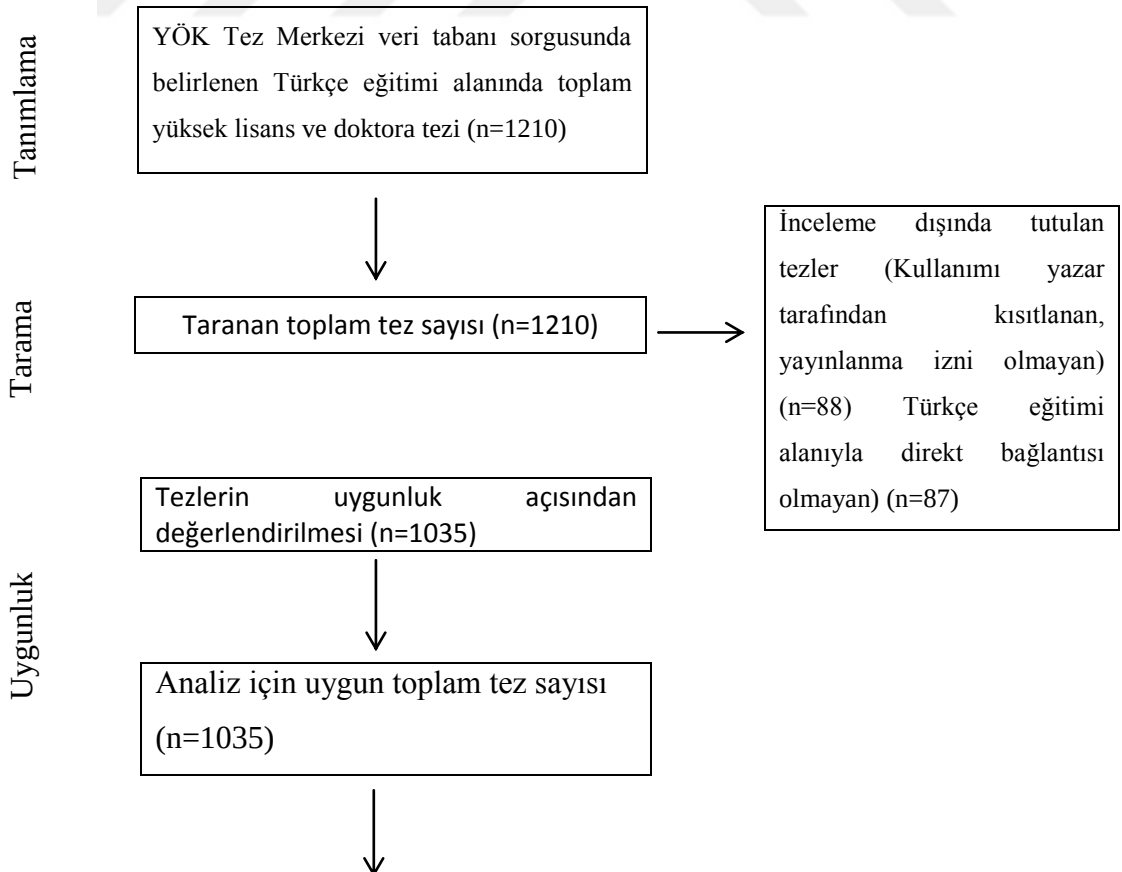
Birinci bölümde tezin adı, yılı, türü, yapıldığı üniversite ve enstitü ile üniversite kuşağı bölümleri yer almaktadır.

İkinci bölümde tez danışmanının adı, unvanı, çalıştığı üniversite, bilim alanı, h indeksi ve atıf sayısı bulunmaktadır.

Üçüncü bölüm ise tez jüri üyelerinin adı, unvanı, çalıştığı üniversite, bilim alanı, h indeksi ve atıf sayısına ilişkin bilgilerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada Türkiye’de 1997-2020 yılları arasında Türkçe eğitimi ile alakalı yapılan lisansüstü tezlerin betimsel özellikleri belirlenerek danışman ve jüri üyelerinin derinlikli incelemesi amaçlanmıştır. Çalışmanın veri setini YÖK Tez Merkezi “Detaylı Arama” bölümünde Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında listelenen tezler oluşturmaktadır. 02.02.2020 tarihinde yapılan taramada 1210 teze erişilmiştir. Bu tezlerin 88 tanesinin tam metin erişim izni olmadığı, 87 tanesinin ise Türkçe eğitimi alanıyla direkt bağlantılı olmadığı belirlenmiş; bu yüzden araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırma kapsamında 866 yüksek lisans ve 169 doktora olmak üzere toplam 1035 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmada veri toplama sürecini tanımlama aşamasında araştırma sürecinde belgelerin gözden geçirilme ve tanımlama aşamalarını sistemli bir şekilde betimlediği (Şeref ve Karagöz, 2020) için PRISMA (Sistemik İncelemeler ve Matematik Analizler için Tercih Edilen Raporlama Ögeleri) yönergeleri izlenmiştir (Moher, Liberati, Tetzlaff, Altman ve PRISMA Group,2009). PRISMA yönergeleri çerçevesinde şekil 1’deki adımlara göre hareket edilmiştir.

Dâhil Etme

Lisansüstü Türkçe eğitimi tezleri jüri
üyelerine yönelik tezler (n=1035)

Şekil 1. Tezlerin Tanımlanması ve Taranması Adımlarını Detaylandıran PRISMA Akışı

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama yöntemleriyle elde edilen verilerin belirli temalara göre özetlenerek yorumlanmasını içeren bir analizdir. (Özen ve Hendekçi, 2016). Betimsel analizde elde edilen veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenerek açıklanır ve yorumlanır. Neden sonuç ilişkileri kurularak analiz edilip birtakım sonuçlara ulaşılır. Araştırmada YÖK Tez Merkezi veri tabanından belirlenen ölçütlere göre indirilen tezler öncelikle numaralandırılmış ve dosyalanmıştır. Dosyalanan tezler tek tek açılarak araştırmacı tarafından oluşturulan “Lisansüstü Tez, Danışman ve Jüri Üyesi İnceleme Formu”na titizlikle kodlanmıştır. Bilgilerin forma işlenmesi aşamasında tez, danışman ve jüri üyeleriyle ilgili bölümlerde direkt tez metninden ulaşamadığımız bilim alanı, atıf sayısı ve h-indeksi gibi bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilerden bilim alanına Yükseköğretim Akademik Arama (YÖKAKADEMİK) internet sayfasında söz konusu danışman ya da jüri üyesinin ismi ile arama yapılarak ulaşılmıştır. H indeksi ve atıf sayıları ise öncelikle Google Akademik verileri dikkate alınmış; bu sayfada tanımlanmış bir adresi bulunmayan akademisyenler için ise Sobiad Atıf Dizini verileri kullanılmıştır. Sobiad Atıf Dizininde tanımlı olmayan akademisyenler için ise Publish or Perish 7 adlı akademik atıfları analiz eden programdan ulaşılmıştır. Erişim izni ve Türkçe eğitimi ile alakalı olmayan tezler kapsam dışında tutularak 1035 lisansüstü tez incelemeye dâhil edilmiştir. Tezler yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki düzeyde gruplandırılmıştır. İnceleme formuna kodlanan tezler Microsoft Excel programına aktararak kontrolleri yapılmıştır. Daha sonra kodların sıklıklarını belirlemek için hesaplamalar yapılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar, betimsel analiz yöntemlerinde sıkça tercih edilen frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılarak tablolastırılmıştır. Bu yöntemle oluşturulan tablolar yorumlanarak bulgular kısmında sunulmuştur.

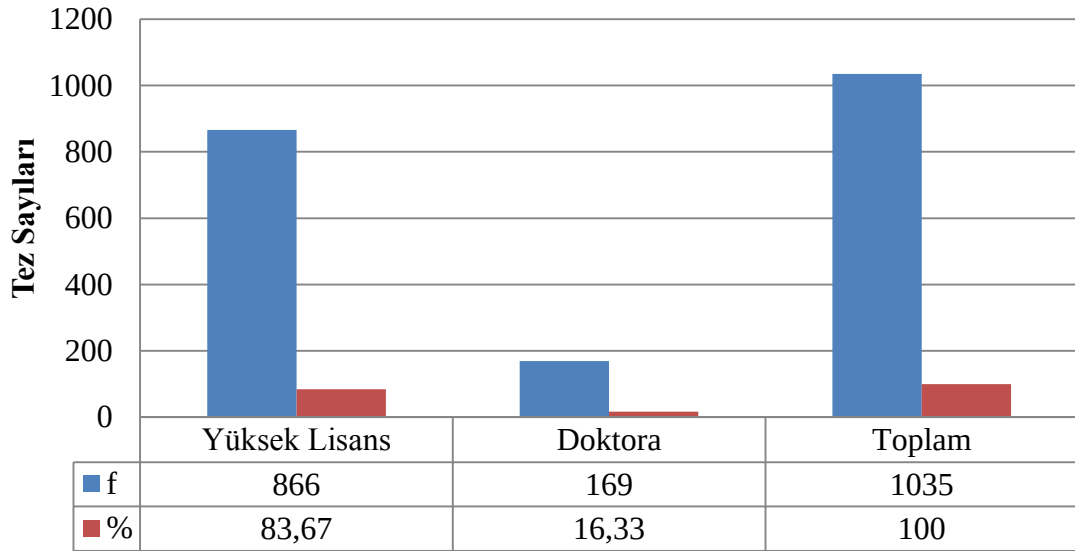
BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ait bulgular, araştırma problemlerinin cevaplarına sırasıyla yer verilecek şekilde tablolar halinde sunulmuştur.

Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Bu araştırmada cevabı arana problemlerden birincisi “Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?” biçiminde belirlenmiştir. İncelenen tezlerin türüne göre dağılımları Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Şekil 2. incelendiğinde Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezi ($f=866$ %83.67) olduğu, yaklaşık altıda birini ise doktora tezlerinin ($f=169$ %16.33) oluşturduğu görülmektedir. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012) tarafından yapılan çalışmada 2006–2010 yılları arasında Türkçe eğitimiyle ilgili yapılan lisansüstü çalışma sayısını 862 olarak belirlerken Girmen, Kaya ve Bayrak (2010) aynı yıllarda 150 yüksek lisans ve 28 doktora olmak üzere 178 lisansüstü tez araştırma kapsamında ele almıştır. Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013) ise 2000–2011 yılları arasında yapıla 490 yüksek lisans ve 62 doktora tezini analiz etmiştir. Yapılan araştırmalar dikkate alındığında tez sayılarının birbirleriyle tam olarak örtüşmediği dikkat

çekmektedir. Bu durumun tez taraması yaparken kullanılan anahtar kelimelerden, arama kriterlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Özçakmak(2017), 2011-2015 yılları arasında lisansüstü tez sayısında ciddi bir artış olduğunu belirtmektedir. Bulgular Özçakmak'ın (2017) çalışma sonuçlarını destekler nitelikte olup söz konusu yıllarda lisansüstü tez sayısının önceki yıllara oranla daha hızlı arttığı söylenebilmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde doktora tezlerinin her dönemde yüksek lisans tezlerinden daha az olduğu belirlenmiştir. Bu durum Türkçe eğitimi alanında doktora eğitiminin her üniversitede olmaması ve doktora eğitimine yüksek lisansa oranla daha az öğrenci kabul edilmesiyle açıklanabilir.

Tezlerin Hazırlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmanın bu bölümünde cevabı aranan problemlerden ikincisi “Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusundan hareketle lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelenmiştir. Tezlerin yıllara ve lisansüstü düzeylerine göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Tezlerin Yıllara ve Lisansüstü Düzeylerine Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	(%)	Doktora	(%)	Toplam	(%)
1997	0	0,00	1	0,59	1	0,10
2000	1	0,12	0	0,00	1	0,10
2002	2	0,23	1	0,59	3	0,29
2003	3	0,35	0	0,00	3	0,29
2004	18	2,08	5	2,96	23	2,22
2005	13	1,50	1	0,59	14	1,35
2006	19	2,19	1	0,59	20	1,93
2007	3	0,35	1	0,59	4	0,39
2008	19	2,19	1	0,59	20	1,93
2009	33	3,81	6	3,55	39	3,77
2010	43	4,97	5	2,96	48	4,64
2011	66	7,62	17	10,06	83	8,02
2012	63	7,27	9	5,33	72	6,96
2013	39	4,50	7	4,14	46	4,44
2014	87	10,05	21	12,43	108	10,43
2015	95	10,97	25	14,79	120	11,59
2016	84	9,70	13	7,69	97	9,37
2017	86	9,93	19	11,24	105	10,14

2018	71	8,20	19	11,24	90	8,70
2019	119	13,74	17	10,06	136	13,14
2020	2	0,23	0	0,00	2	0,19
Toplam	866	100	169	100	1035	100

Tablo 1. incelendiğinde 1997 yılından itibaren Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin yıllara ve lisansüstü düzeylerine göre nasıl bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Yüksek lisans tezleri yıllara göre incelendiğinde en çok tezin 2019 yılında (f=119, %13.74) yapıldığı görülmüştür. Bunu sırasıyla 2015 yılı (f=95, %10.97), 2014 yılı (f=87, %10.05), 2017 yılı (f=86, %9.93), 2016 yılı (f=84, %9.70), 2018 yılı (f=71, %8.20), 2011 yılı (f=66, %7.62), 2012 yılı (f=63, %7.27), 2010 yılı (f=43, %4.97), 2013 yılı (f=39 %4.5), 2009 yılı (f=33 %3.81) takip etmektedir. 1997 ile 2006 yılları arasında yapılan tezlerin yirminin altında olduğu belirlenmiş, bu durumun YÖK veri tabanına tezlerin yüklenmemiş olup tezlere erişim sağlanamadığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 1. doktora tezleri özelinde incelendiğinde en çok tezin 2015 yılında (f=25 %14.79) yapıldığı görülmektedir. 2015 yılını sırasıyla 2014 yılı (f=21 %12.43), 2017 ve 2018 yılları (f=19 %11.24), 2011 ve 2019 yılları (f=17 %10.06), 2016 yılı (f=13 %7.69), 2012 yılı (f=9 %5.33), 2013 yılı (f=7 %4.14), 2009 yılı (f=6 %3.55), 2004 ve 2010 yılları (f=5 %2.96) yılları takip etmektedir. 1997, 2002, 2005, 2006, 2007 ve 2008 yıllarında bir tane doktora tezi çalışması yapıldığı görülmektedir.

Tablo 1. lisansüstü tezlerin yıllara göre genel toplamaları bakımından incelendiğinde en fazla tezin 2019 yılında (f=136 %13.14) yapıldığı belirlenmiştir. Bunu sırasıyla: 120 tez ile 2015 yılı, 108 tez ile 2014 yılı, 105 tez ile 2017 yılı, 97 tez ile 2016 yılı, 90 tez ile 2018 yılı, 83 tez ile 2011 yılı, 72 tez ile 2012 yılı takip etmektedir. Diğer yıllarda yapılan tez sayılarının toplamı ellinin altında olduğu görülmüştür. Yüksek lisans tezlerinin sıralamada fazla olduğu 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 yıllarında doktora tezlerinin de diğer yıllara nazaran fazla yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu yıllarda tez sayılarının fazla olması üniversite sayılarının artmasıyla birlikte lisansüstü çalışmaların artış göstermesi, Türkçe eğitimi alanında öğretim elemanı sayısı ve niteliklerinin lisansüstü eğitim vermeye daha elverişli hâle gelmesiyle sağlandığı söylenebilir.

Çalışmamızda 1997–2020 yılları arasında yapılan tezlerin %83.67’si yüksek lisans, %16.33’ü doktora tezi olarak belirlenmiştir. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012)

çalışmalarında 1981–2010 yılları arasında incelediği tezlerin %84.2’sini yüksek lisans ve %15.8’inin doktora tezi olduğunu tespit etmiştir. Girmen, Kaya ve Bayrak (2010) ise çalışmasında 2006–2010 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında yapılan tezlerin %84.2’sinin yüksek lisans, %15.2’sini doktora tezi olduğunu belirlemiştir. Tablo 1’de 2014–2019 yılları arasında yüksek lisans ve doktora tezlerinin birbirine paralel olarak artış gösterdiği görülmektedir. Çalışmamız ve diğer çalışmalar incelendiğinde doktora tezleri oransal olarak yükselirken lisansüstü tezlerin tümünde sayısal bir artış göze çarpmaktadır. Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim üyesi sayısının artması bu durumun en önemli sebebi sayılabilir.

Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Bu araştırmada cevabı aranan problemlerden üçüncüsü “Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında yapılan tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?” şeklinde belirtilmiştir. YÖK Tez Merkezinden indirilen ve Türkçe eğitimi ile ilgili olan tezlerin, hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre

Üniversiteler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Gazi Üniversitesi	74	8,55	44	26,04	118	11,40
Atatürk Üniversitesi	37	4,27	37	21,89	74	7,15
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	49	5,66	15	8,88	64	6,18
Dokuz Eylül Üniversitesi	54	6,24	4	2,37	58	5,60
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	45	5,20	1	0,59	46	4,44
Sakarya Üniversitesi	36	4,16	5	2,96	41	3,96
Fırat Üniversitesi	36	4,16	3	1,78	39	3,77
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	36	4,16	3	1,78	39	3,77
Afyon Kocatepe Üniversitesi	34	3,93	-	-	34	3,29
İstanbul Üniversitesi	25	2,89	8	4,73	33	3,19
Ankara Üniversitesi	9	1,04	20	11,83	29	2,80
Erciyes Üniversitesi	28	3,23	1	0,59	29	2,80
İnönü Üniversitesi	21	2,42	6	3,55	27	2,61
Mersin Üniversitesi	25	2,89	-	-	25	2,42
Marmara Üniversitesi	18	2,08	3	1,78	21	2,03
Uşak Üniversitesi	21	2,42	-	-	21	2,03
Pamukkale Üniversitesi	19	2,19	1	0,59	20	1,93
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	19	2,19	-	-	19	1,84

Necmettin Erbakan Üniversitesi	13	1,50	6	3,55	19	1,84
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	18	2,08	-	-	18	1,74
Karadeniz Teknik Üniversitesi	17	1,96	-	-	17	1,64
Kırıkkale Üniversitesi	17	1,96	-	-	17	1,64
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	17	1,96	-	-	17	1,64
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	17	1,96	-	-	17	1,64
Balıkesir Üniversitesi	14	1,62	-	-	14	1,35
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	14	1,62	-	-	14	1,35
Akdeniz Üniversitesi	13	1,50	-	-	13	1,26
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	13	1,50	-	-	13	1,26
Başkent Üniversitesi	11	1,27	-	-	11	1,06
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	11	1,27	-	-	11	1,06
Hacettepe Üniversitesi	6	0,69	3	1,78	9	0,87
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	9	1,04	-	-	9	0,87
Selçuk Üniversitesi	3	0,35	5	2,96	8	0,77
Bursa Uludağ Üniversitesi	7	0,81	-	-	7	0,68
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	7	0,81	-	-	7	0,68
Siirt Üniversitesi	7	0,81	-	-	7	0,68
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	7	0,81	-	-	7	0,68
Gaziantep Üniversitesi	6	0,69	-	-	6	0,58
Giresun Üniversitesi	6	0,69	-	-	6	0,58
Yıldız Teknik Üniversitesi	6	0,69	-	-	6	0,58
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	4	0,46	-	-	4	0,39
Anadolu Üniversitesi	1	0,12	-	-	4	0,39
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	4	0,46	-	-	4	0,39
Çukurova Üniversitesi	4	0,46	-	-	4	0,39
Trabzon Üniversitesi	3	0,35	1	0,59	4	0,39
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	3	0,35	-	-	3	0,29
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	3	0,35	-	-	3	0,29
Mevlana Üniversitesi	3	0,35	-	-	3	0,29
Adıyaman Üniversitesi	2	0,23	-	-	2	0,19
Boğaziçi Üniversitesi	2	0,23	-	-	2	0,19
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	0,23	-	-	2	0,19
İstanbul Aydın Üniversitesi	2	0,23	-	-	2	0,19
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Bartın Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
İstanbul Kültür Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Ordu Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Trakya Üniversitesi	1	0,12	-	-	1	0,10
Yeditepe Üniversite	1	0,12	-	-	1	0,10
Toplam	866	100	169	100	1035	100

Tablo 2’de Lisansüstü tezlerin Türkiye’de bulunan 60 üniversitede hazırlandığı görülmektedir. Tezler üniversitelere göre incelendiğinde Türkçe eğitimi alanında yapılan tezlerin en fazla 118 tez ile (%11.40) Gazi Üniversitesinde hazırlandığı gözlemlenmiştir. Gazi Üniversitesini 74 tez ile (%7.15) Atatürk Üniversitesi takip etmektedir. Üçüncü sırada ise 64 tez ile (%6.18) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bulunmaktadır. Sonrasında 58 tez (%5.60) ile Dokuz Eylül Üniversitesi dördüncü, 46 tez (%4.44) ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi beşinci, 41 tez (%3.96) ile Sakarya Üniversitesi altıncı ve 39 tez (%3.77) ile Fırat Üniversitesi ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi yedinci sırada yer almaktadır. Ordu Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Trakya ve Yeditepe Üniversitesi 1 tez (%0.10) ile son sırada yer almaktadır.

Tablo 2. yüksek lisans ve doktora tezleri açısından ayrı ayrı incelendiğinde; 60 üniversitede yüksek lisans tezi hazırlanmasına karşın 18 üniversitede doktora tezi hazırlandığı görülmektedir. Yüksek Lisans tezlerinin en çok hazırlandığı üniversitelere bakıldığında 74 tez (%8.55) ile Gazi Üniversitesi birinci, 54 tez (%6.24) ile Dokuz Eylül Üniversitesi ikinci, 49 tez (%5.66) ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi üçüncü, 37 tez (%4.27) ile Atatürk Üniversitesi dördüncü, 36 tez (%4.16) ile Sakarya Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinin beşinci sırada yer aldığı görülmüştür. Doktora tezleri incelendiğinde Gazi Üniversitesi 44 tez (%26.04) ile birinci sırada, Atatürk Üniversitesi 37 tez (%21.89) ile ikinci sırada, Ankara Üniversitesi 20 tez (%11.83) ile üçüncü sırada, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 15 tez (% 8.88) ile dördüncü sırada yer almaktadır. Yukarıda sıralanan bu dört üniversitenin Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin %68.64’ünü oluşturduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada en fazla tez yapılan beş üniversite sırasıyla Gazi, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi şeklindedir. Özçakmak’ın (2017) çalışmasında en çok tez yapılan üniversiteler Gazi, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül ve Ankara Üniversitesi olarak sıralanmıştır. Çoşkun, Özçakmak ve Balcı’nın (2012) çalışmasında ise en çok tez yapılan beş üniversiteyi Gazi, Ankara, Hacettepe, Dokuz Eylül ve Marmara üniversiteleri oluşturmuştur. Bu çalışmalarla çalışmamız kıyaslandığında Gazi Üniversitesinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Atatürk ve Çanakkale Onsekiz Mart

Üniversitelerinin de performanslarını koruduğu ancak Hacettepe, Marmara gibi üniversitelerin ilk beş sıradaki yerini koruyamadığı tespit edilmiştir.

Boyacı ve Demirkol (2018) çalışmalarında en fazla doktora tezi yapılan beş üniversiteyi Gazi, Atatürk, Ankara, Çanakkale Onsekiz Mart ve Dokuz Eylül olarak belirlemiş, Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012) ise doktora tezi yapılan ilk beş üniversiteyi Gazi, Ankara, Hacettepe, Marmara ve Atatürk Üniversitesi olarak sıralamıştır. Turan, Sevim ve Tunagür (2018) ise Atatürk, Gazi, Ankara, Çanakkale Onsekiz Mart ve Dokuz Eylül üniversitelerini en çok doktora tezi yapılan üniversiteler olarak belirtmiştir. Çalışmamızda tespit edilen doktora tezlerinin en çok yapıldığı Gazi, Atatürk, Ankara ve Çanakkale Üniversitelerin genel olarak ilk beş içindeki yerini koruduğu görülmektedir. Bu anlamda çalışmanın diğer çalışmalarla örtüştüğü tespit edilmiştir. Doktora tezlerinde ilk beş sıranın köklü üniversiteler olduğu belirlenerek bunun nedeni bu üniversitelerde nitelikli ve sayısal olarak yeterli bir akademik kadronun bulunmasına, bu üniversitelerin bilimsel çalışmalar bakımından daha avantajlı olmalarına bağlanmaktadır. Ayrıca şehirlerin sosyo-kültürel yapısı incelendiğinde Ankara, İzmir, İstanbul, Erzurum gibi şehirlerin büyükşehir olması ve aynı şehirde ve çevre illerde bulunan farklı üniversiteler ile etkileşim hâlinde olması bu üniversitelerde yapılan tezlerin sayısal olarak artmasını sağlamış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ilk beş üniversitede yapılan tezler, bütün tezlerin %34.77'sini oluşturmaktadır. Diğer çalışmalardaki oranlarla karşılaştırıldığında (Özçakmak, 2017: %38.9; Coşkun, Özçakmak ve Balcı, 2012; %48.2) bu oranın azaldığı böylelikle diğer üniversitelerin de daha fazla tez yapmaya başladıkları söylenebilir. Bu durum farklı üniversitelerin de bilimsel üretime katkı sağlandığını ortaya koymaktadır. Çalışmamızda doktora tezlerinin en çok yapıldığı beş üniversitenin tüm doktora tezleri içindeki oranı %71.9 olarak saptanmıştır. Boyacı ve Demirkol (2018) bu oranı %77.82 olarak ifade ederken Turan, Sevim ve Tunagür (2018) %73.88 olarak belirtmiştir. Bu bilgilerden hareketle doktora tezlerinin çok büyük bir kısmının belirli üniversitelerde yapıldığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Bu bölümde Türkçe eğitimi alanında yapılan ve araştırmaya dahil olan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin enstitülere göre dağılımları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	%	Doktora	%	Toplam	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	527	60,85	142	84,02	669	64,64
Sosyal Bilimler Enstitüsü	331	38,22	24	14,20	355	34,30
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	4	0,46	2	1,18	6	0,58
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	4	0,46	1	0,59	5	0,48
Toplam	866	100	169	100	1035	100

Tablo 3. incelendiğinde toplam çalışmaların yaklaşık üçte ikisinin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde (f=669 %64.64) yapıldığı görülmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitülerini çalışmaların %34.30’unun (f=355) yapıldığı Sosyal Bilimler Enstitüleri, %0.58’inin (f=6) yapıldığı Türkiyat Araştırmaları Enstitüleri ve %0.48’inin (f=5) yapıldığı Lisansüstü Eğitim Enstitüleri takip etmektedir. Lisansüstü eğitim enstitüleri 2018 yılında uygulanmaya başlanarak tüm enstitülerin tek çatı altında toplanmasıyla oluşturulmuştur. Lisansüstü eğitim enstitüsünde yapılmış tez sayısının az olmasının bundan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 3. yüksek lisans ve doktora tezleri özelinde incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin %60.85’i (f=527), doktora tezlerinin ise %84.02’si (f=142) eğitim bilimleri enstitülerinde; yüksek lisans tezlerinin %38.22’sinin (f=331) ve doktora tezlerinin %14.20’sinin (f=24) sosyal bilimler enstitülerinde; diğer çalışmaların ise Türkiyat araştırmaları enstitüleri ve lisansüstü eğitim enstitülerinde yapıldığı görülmektedir. Eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan yüksek lisans tezlerinin (f=527 %60.85) sosyal bilimler enstitülerinde yapılan yüksek lisans tezlerinin (f=331 %38.22) iki katına yakın olduğu belirlenmiştir. Eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan doktora tezlerinin sayısı f=142 (%84.02) iken sosyal bilimler enstitülerinde yapılan doktora tezlerinin sayısı f=24 (%14.20) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler enstitülerinde yapılan doktora tezleri eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan doktora tezlerinin neredeyse beşte biri kadardır. Tablo 3’ü analiz ettiğimizde lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitüler bağlamında eğitim

bilimleri enstitülerinin birinci sırada, sosyal bilimleri enstitülerinin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Türkçe eğitimiyle alakalı tezleri inceleyen diğer çalışmalara bakıldığında Özçakmak (2017) en fazla tezin eğitim bilimleri (%67.8) ve sosyal bilimler (%27.8) enstitülerinde yapıldığını tespit etmiştir. Boyacı ve Demirkol (2018) 1995–2018 yılları arasında yapılan doktora tezlerini incelediği çalışmasında tezlerin %73'ünün eğitim bilimleri %27'sinin ise sosyal bilimler enstitülerinde yapıldığını belirlediği görülmektedir. Bu araştırmalarla çalışmamız kıyaslandığında tezlerin yapıldıkları enstitüler nazarında birbiriyle örtüşmektedir. Ancak Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012) tarafından gerçekleştirilen bir diğer araştırmada 1981–2010 yılları arasında yapılan tezlerin %70.1'inin sosyal bilimler %25.6'sının ise eğitim bilimlerinde yapıldığı görülmüştür. Yine Doğan ve Özçakmak (2014)'ün yaptığı çalışmada 1998–2013 yıllarında dinleme eğitimiyle ilgili tezlerin %53'ünün sosyal bilimler ve %45'inin ise eğitim bilimleri enstitülerinde yapıldığını saptanmıştır. Araştırmalar karşılaştırılarak değerlendirildiğinde Türkçe eğitimi alanında eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan tezlerin sayısının giderek arttığı buna karşın sosyal bilimler enstitülerinin payının düştüğü tespit edilen bir diğer bulgudur.

Tezlerin Üniversite Kuşaklarına Göre Dağılımı

Bu araştırmada yanıtı aranan problemlerden beşincisi “Türkiye’de Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin üniversite kuşaklarına göre dağılımı nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu bölümde araştırma sorusunu cevaplamak için öncelikle üniversiteleri niçin kuşaklara ayırdığımız açıklanmış, bununla alakalı tablo ve şekiller sunulmuş; ardından tezlerin üniversite kuşaklarına göre dağılımını gösteren tablo oluşturulmuştur.

Türkiye’de İstanbul Üniversitesinin kurulduğu 1933 yılından 1982 yılına kadar üniversite sayılarında sürekli bir artış gözlenmiştir. 1982 yılında kurulan 8 yeni devlet üniversitesiyle sayı 27’ye ve 1987 yılında iki vakıf üniversitesinin kurulmasıyla üniversite sayısı 29’a yükselmiştir. 1992 yılına gelindiğinde ise 24 yeni üniversite daha kurularak sayı 53 olmuştur. Bu açıdan bakıldığında yükseköğretimde 1992 yılının üniversite sayılarında görülen büyüme açısından bir dönüm noktası olduğu söylenebilir (Günay ve Günay, 2011).

1992 yılından sonra 2006 yılına kadar devlet üniversitelerinin sayısında bir artış olmazken vakıf üniversitelerinin sayısındaki artış toplam üniversite sayısının artmasını sağlamıştır. 1994 yılında 3 tane olan vakıf üniversitelerinin sayısı 2006 yılı öncesinde 24'e ilerlemiştir. 2006 yılından 2011 yılına kadar 50 devlet ve 38 vakıf olmak üzere toplam 88 yeni üniversite kurulmuştur (Günay ve Günay, 2011). Günümüzde ise bu sayı 129 devlet ve 78 vakıf üniversitesi ile birlikte toplam 207'ye ulaşmıştır. Üniversitelerin kuruluş tarihleri göz önünde bulundurulduğunda 1992 ve 2006 yıllarının üniversite sayılarında görülen artış bakımından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada üniversitelerin kuruluş tarihleri ve yukarıda belirtilen dönüm noktaları dikkate alınarak üniversiteler 3 kuşakta değerlendirilmiştir. Bu kuşaklar;

1. Birinci kuşak üniversiteler: 1992 yılına kadar açılan üniversiteler
2. İkinci kuşak üniversiteler: 1992 yılından 2006 yılına kadar açılan üniversiteler
3. Üçüncü kuşak üniversiteler: 2006 yılı ve sonrasında açılmış olan üniversiteler olarak belirtilmiştir.

Tablo 4. Üniversitelerin Kuruluş Tarihleri

Üniversiteler	Kuruluş Kanununun Resmi Gazetede Yayınlanma KURULUŞ YILI Tarihi ve Kanun Numarası	Kuruluş Yılı
İstanbul Üniversitesi	06/06/1933-2252	1933
Ankara Üniversitesi	18/06/1946-4936	1946
Karadeniz Teknik Üniversitesi	27/05/1955-6594	1955
Atatürk Üniversitesi	07/06/1957-6990	1957
Hacettepe Üniversitesi	08/07/1967-892	1967
Boğaziçi Üniversitesi	12/09/1971-1487	1971
Anadolu Üniversitesi	30/11/1973-1787	1973
Çukurova Üniversitesi	30/11/1973-1786	1973
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	09/02/1974-1788	1974
Bursa Uludağ Üniversitesi	11/04/1975-1873	1975
Fırat Üniversitesi	11/04/1975-1873	1975
İnönü Üniversitesi	03/04/1975-1872	1975
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	11/04/1975-1873	1975
Selçuk Üniversitesi	11/04/1975-1873	1975
Erciyes Üniversitesi	18/11/1978-2175	1978
Akdeniz Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Dokuz Eylül Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Gazi Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Marmara Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982

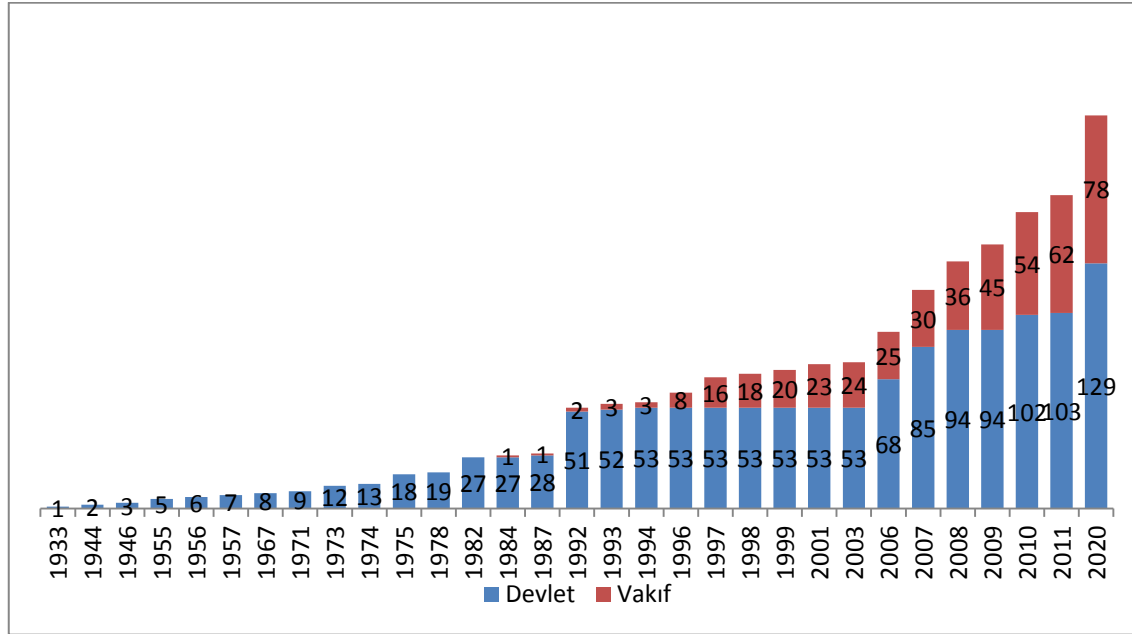
Trakya Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Yıldız Teknik Üniversitesi*	20/07/1982-41 (KHK)	1982
Gaziantep Üniversitesi	27/06/1987-3389	1987
Afyon Kocatepe Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Balıkesir Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Kırıkkale Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Mersin Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Pamukkale Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Sakarya Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	11/07/1992-3837	1992
Başkent Üniversitesi**	14/09/1993-515 (KHK)	1993
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	18/08/1993-496 (KHK)	1993
Yeditepe Üniversite	07/06/1996-4142	1996
İstanbul Kültür Üniversitesi	15/07/1997-4281	1997
Adıyaman Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Giresun Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Ordu Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Uşak Üniversitesi	17/03/2006-5467	2006
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	29/05/2007-5662	2007
İstanbul Aydın Üniversitesi	18/05/2007- 5656	2007
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	29/05/2007-5662	2007
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	29/05/2007-5662	2007
Siirt Üniversitesi	29/05/2007-5662	2007
Bartın Üniversitesi	22/05/2008-5765	2008
Mevlana Üniversitesi	07/07/2009-5913	2009
Necmettin Erbakan Üniversitesi	21/07/2010- 6005	2010
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	21/09/2010	2011
Trabzon Üniversitesi	18/05/2018- 7141	2018

*41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yürürlüğe girdikten sonra 2809 sayılı kanun çıkarılarak 30/03/1983 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır.

**Başkent Üniversitesinin kuruluş işlemleri 1993 yılında Kanun Hükmünde bir kararnameyle tamamlanmıştır ve 15/01/1994 tarihli resmi gazetede yayınlanan 3961 sayılı kanun ile kurulmuştur

(Günay ve Günay, 2011: 3-6)

Tablo 4’te araştırmada incelediğimiz tezlerin hazırlandığı üniversitelerin kuruluş tarihleri verilmiştir. Bu tablodan hareketle üniversitelerin kuşakları belirlenmiş ve tezlerin hangi kuşak üniversitelerde yazıldığı tablo 5’te belirtilmiştir.

Şekil 3. Türkiye’de Yıllara Göre Toplam Üniversite Sayıları (Günay ve Günay, 2011, s.7)

Şekil 3. incelendiğinde Türkiye’de açılan üniversitelerin yıllara göre sayıları verilmiştir. Üniversite sayılarındaki artışın 1992 ve 2006 yıllarında atılım yaptığı net bir şekilde görülmektedir. 1992 yılında neredeyse 1933 yılından 1987 yılına kadar açılan üniversite sayısı kadar yeni üniversite açıldığı; 2006 yılından itibaren ise hem vakıf hem de devlet üniversitelerinin sayısında ciddi bir artış olduğu göze çarpmaktadır. Üniversitelerin kuşakları belirlenirken bu durum göz önünde bulundurulmuş ve araştırmada üniversiteler üç kuşakta incelenmiştir

Tablo 5. Türkçe Eğitimi Alanında Yapılan Tezlerin Üniversite Kuşaklarına Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	%	Doktora	%	Toplam	%
Birinci Kuşak Üniversiteler	400	46,19	137	81,07	537	51,88
İkinci Kuşak Üniversiteler	355	40,99	25	14,79	380	36,71
Üçüncü Kuşak Üniversiteler	111	12,82	7	4,14	118	11,40
Toplam	866	100	169	100	1135	100

Tablo 5'e göre yüksek lisans tezlerinin en çok yapıldığı üniversiteler sırasıyla birinci kuşak üniversiteler (f=400 %46.19), ikinci kuşak üniversiteler (f=355 %40.99) ve üçüncü kuşak üniversiteler (f=111 %12.82) olmuştur. Birinci ve ikinci kuşak üniversitelerde yapılan tez sayıları birbirine daha yakinken; üçüncü kuşak üniversitelerde yapılan tez sayılarının çok daha az sayıda olduğu görülmüştür.

Doktora tezleri incelendiğinde en çok tez yapılan üniversiteler sırasıyla birinci kuşak üniversiteler (f=137 %81.07), ikinci kuşak üniversiteler (f=25 %14.79) ve üçüncü kuşak üniversiteler (f=7 %4.14) olarak belirlenmiştir.

Yüksek lisans ve doktora tez toplamaları bakımından birinci kuşak üniversiteler 537 tez (% 51.88) ile ilk sırada yer alırken, ikinci kuşak üniversiteler 380 tez (%36.71) ile ikinci sırada, üçüncü kuşak üniversiteler ise 118 tez (%11.40) ile son sırada yer almaktadır. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin her ikisinde de birinci kuşak üniversiteler ön sırada yer alırken ikinci kuşak ve üçüncü kuşak üniversiteler birinci kuşak üniversiteleri takip etmiştir. Birinci kuşak üniversitelerin ürettikleri tez sayılarının daha yüksek olmasının nedeni köklü üniversiteler olması, akademik kadrolarının oturmuş olması olarak değerlendirilebilir. Üçüncü kuşak üniversitelerin son sırada yer almasının gerekçesi ise son dönemde açılmış ve akademik kadrolarda eksiklerin olmasıyla açıklanabilir.

Tez Danışmanlarına Ait Bulgular

Bu bölümde yüksek lisans ve doktora tez danışmanlarının akademik unvanlarına, YÖK akademik kayıtlarındaki bilim alanlarına , atıf sayıları, h-indeksleri ve danışmanlık sayılarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tez Danışmanlarının Unvanlara Göre Dağılımı

Bu araştırmada yanıtı aranan problemlerden biri de “Tez danışmanlarının unvanlara göre dağılımı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Tez danışmanlarının unvanlara göre dağılımı Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Tez Danışmanlarının Unvanlara Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	(%)	Doktora	(%)	Toplam	(%)
Profesör Doktor	195	22,52	111	65,68	306	29,57
Doçent Doktor	279	32,22	40	23,67	319	30,82
Yardımcı Doçent Doktor Öğretim Üyesi	392	45,27	18	10,65	410	39,61
Toplam	866	100	169	100	1035	100

Akademik unvan, öğretim elemanlarının bilimsel üretimlerinin temel uzmanlık alanlarına özgü ölçütlere göre değerlendirilmesi sonucu elde edilir. Bu unvanlar çoğunlukla akademisyenin bilimsel kimliği hakkında ipuçları ortaya koyar. Bu durum göz önünde bulundurularak tezlerin daha çok hangi unvanlara sahip araştırmacılar tarafından yönetildiğinin belirlenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir (Şeref ve Karagöz, 2020a). Bu amaçla Tablo 6. incelendiğinde yüksek lisans tez danışmanlarının büyük bir kısmının (f=392 %45.27) yardımcı doçent/doktor öğretim üyesi unvanına sahip olduğu görülmektedir. Bu unvanları sırasıyla doçent doktor (f=279 %32.22) ve profesör doktor (f=195 %22.52) unvanı takip etmektedir.

Doktora tez danışmanları unvanlara göre incelendiğinde profesör doktor (f=111 % 65.68) unvanına sahip danışmanlar ilk sırada yer alırken; ikinci sırada doçent doktor (f=40 %23.67) unvanına sahip tez danışmanları, son sırada ise yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi (f=18 %10.65) unvanına sahip danışmanlar yer almaktadır.

Yüksek lisans ve doktora tez danışmanlarının toplam sayılarına bakıldığında ise birinci sırada yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi (f=410 %39.61), ikinci sırada doçent doktor (f=319 %30.82) son sırada ise profesör doktor (f=306 %29.57) unvanına sahip danışmanlar olduğu görülmektedir.

Yüksek lisans, doktora danışmanlıkları ve toplam sayılar analiz edildiğinde doçent doktor unvanının ikinci sıradaki yerini korumakta olup toplam sayıda profesör doktor unvanı ile neredeyse aynı seviyede olduğu belirlenmiştir. Yüksek lisans tez danışmanlıklarında yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanlarının net bir şekilde fazla olduğu görülürken; doktora tez danışmanlıklarında profesör doktor unvanına sahip danışmanların daha ön planda olduğu saptanmıştır. Doktora tezlerine danışmanlık yapan akademisyenlerin öncelikle profesör doktor unvanından tercih

edildiği söylenebilirken yüksek lisans tezlerinde ise doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanlarıyla danışman olarak daha sık karşılaşılmaktadır.

Tez Danışmanlarının Akademik Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeleri, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları

Bu bölümde tez danışmanlarının YÖK Akademik bilim alanları, kaç lisansüstü teze danışmanlık yaptıkları, sahip oldukları h-indeks ve atıf sayılarına ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur. Tablo 7’de tez danışmanlarına ait bilgiler danışmanlık sayılarına göre büyükten küçüğe doğru sıralanarak gösterilmiş, beş ve üzeri teze danışmanlık yapan öğretim üyelerine ilişkin bilgiler tabloya yansıtılmıştır.

Tablo 7. Tez Danışmanlarının Bilim Alanları, Anahtar Kelimeleri, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları

Ad ve Soyad	Danışmanlık Sayısı	Bilim Alanı	H indeks	Atıf Sayısı
Sedat Sever	68	Türkçe Eğitimi	22	3753
Abdurrahman Güzel	55	Türk Dili	18	1186
Murat Özbay*	29	Türkçe Eğitimi	12	770
Gıyasettin Aytaş	27	Yeni Türk Edebiyatı	15	1073
Ahmet Kırkkılıç*	27	Türkçe Eğitimi	5	90
Nevin Akkaya*	26	Türkçe Eğitimi	9	385
Aziz Kılınç**	23		3	30
Alpaslan Okur	23	Türkçe Eğitimi	14	935
Celal Demir	21	Türk Dili	9	327
Halit Karatay	21	Türkçe Eğitimi	19	1602
Muhsine Börekçi	21	Türkçe Eğitimi	10	281
Fahri Temizyürek	18	Temel Eğitim	16	816
Şener Demirel	18	Türkçe Eğitimi	10	377
Hasan Kavruk	18	Türkçe Eğitimi	11	446
Mustafa Volkan Coşkun*	17		5	120
Osman Gündüz**	17	Yeni Türk Edebiyatı	10	830
Cengiz Alyılmaz*	15	Türk Dili	14	781
Ali Göçer	15	Türkçe Eğitimi	24	1898
Lokman Turan	15	Klasik Türk Edebiyatı	6	130
Asiye Duman*	14	Türkçe Eğitimi	6	126
Adem İşcan	14	Türkçe Eğitimi	15	628
Kemal Yüce**	14		6	128
Necati Demir	14	Türkçe Eğitimi	10	503
Selahattin Dilidüzgün*	14	Türkçe Eğitimi	8	229
Fatma Açık*	14	Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları	8	214
Abdullah Şahin	13	Türkçe Eğitimi	17	907

Hayrettin Ayaz*	13	Türkçe Eğitimi	1	2
Musa Çifci	13	Türkçe Eğitimi	9	340
Sami Baskın	13	Türkçe Eğitimi	4	60
Mesut Gün	13	Türkçe Eğitimi	10	257
Mukim Sağır**	13	Türk Dili	6	131
Muammer Nurlu*	12	Türkçe Eğitimi	4	68
İhsan Kalenderoğlu*	12	Türkçe Eğitimi	4	55
Ahmet Turan Sinan	11	Türk Dili	9	262
Mehmet Kurudayıoğlu	10	Türkçe Eğitimi	15	935
Mehmet Temizkan	9	Türkçe Eğitimi	20	1252
Erhan Durukan*	9	Türkçe Eğitimi	14	601
Hidayet Özcan*	8	Yeni Türk Edebiyatı	2	9
Mehmet Kara	8	Türk Dili	8	239
Mustafa Sinan Kaçalın**	8	Türkçe Eğitimi	8	492
Namık Kemal Şahbaz	8	Türkçe Eğitimi	10	298
Lütfi Sezen**	8	Türk Halk Bilimi	5	138
Nesrin Feyzioğlu*	8	Müzik	4	45
Fatih Kana	7	Türkçe Eğitimi	9	351
Havva Yaman**	7	Türk Dili	17	820
Hüseyin Güfta**	7	Klasik Türk Edebiyatı	7	126
İbrahim Seçkin Aydın*	7	Türkçe Eğitimi	7	225
Ömer Çiftçi	7	Türkçe Eğitimi	13	753
Yıldız Kocasavaş*	7	Türk Dili	4	131
Deniz Melanlıoğlu	7	Türkçe Eğitimi	16	890
Adnan Karadüz**	6	Türkçe Eğitimi	11	470
Bilal Kırımlı	6	Yeni Türk Edebiyatı	4	43
Faik Kanatlı*	6	Dil Bilimi	2	14
Hulusi Geçgel*	6	Türkçe Eğitimi	4	106
Mehmet Tok**	6		9	237
Özcan Bayrak Cömert*	6	Türkçe Eğitimi	1	4
Selcen Çifçi	6	Türk Dili	4	55
Şerif Ali Bozkaplan*	6	Türk Dili	2	10
Yusuf Doğan*	6	Türkçe Eğitimi	13	517
Ercan Alkaya	5	Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları	13	537
Jale Öztürk	5	Türk Dili	6	86
Mehmet Hilmi Uçan*	5	Yeni Türk Edebiyatı	6	172
Mehmet Yardımcı**	5	Türk Halk Bilimi	11	439
Nesrin Sis	5	Türk Dili	5	55
Orhan Özdemir*	5	Dünya Dilleri Ve Edebiyatları	2	40
Ömer İnce*	5	Klasik Türk Edebiyatı	2	10
Salim Pilav	5	Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi	9	226

* Sobiad Atıf Dizini (atif.sobiad.com) verileri dikkate alınmıştır.

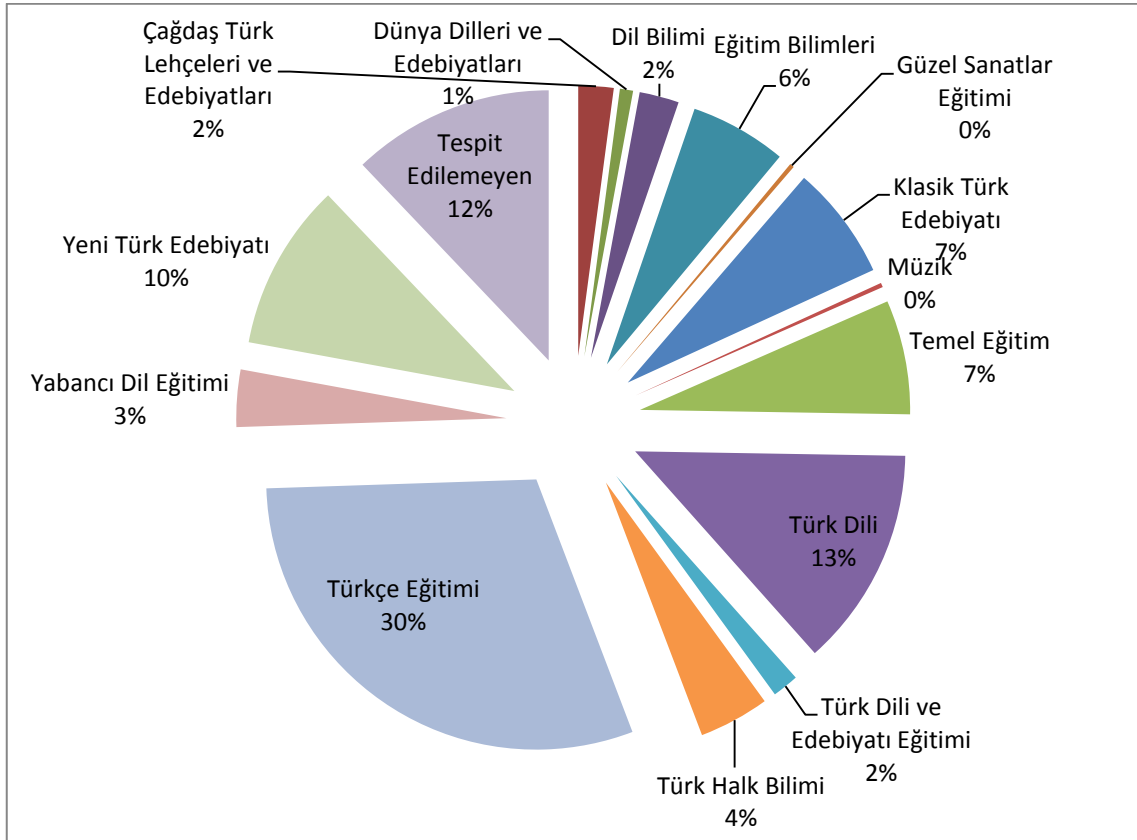
** Publish or Perish 7 verileri dikkate alınmıştır.

Tablo 7. incelendiğinde Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sedat Sever danışmanlık yaptığı lisansüstü tez sayısı bakımından ilk sırada (68) yer almaktadır. Sedat Sever’i sırasıyla; 55 tez danışmanlığı ile Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, 29 danışmanlık sayısı ile Kırıkkale Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Özbay, 27 danışmanlık sayısı ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gıyasettin Aytaş ve Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Ahmet Kırkkılıç, 26 danışmanlık sayısı ile Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyesi Nevin Akkaya, 23 lisansüstü teze danışmanlık yapan Prof. Dr. Aziz Kılınç ve Sakarya Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Alpaslan Okur, 21 tez danışmanlığı ile Afyon Kocatepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Celal Demir, Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğretim üyesi Halit Karatay ile Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Muhsine Börekçi takip etmektedir. Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Fahri Temizyürek, Fırat Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Şener Demirel ve İnönü Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hasan Kavruk’un 18; Prof. Dr. Mustafa Volkan Coşkun ve Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Osman Gündüz’ün 17; Bursa Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz, Erciyes Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Göçer ve Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Lokman Turan’ın ise 15 lisansüstü teze danışmanlık yaptığı görülmektedir.

Tablo 7’de lisansüstü tezlere danışmanlık yapan akademisyenlerin YÖK Akademik bilim alanlarına ve anahtar kelimelerine ilişkin bilgilerin şu şekilde olduğu görülmüştür:

Türkçe Eğitimi	: 115
Türk Dili	: 50
Yeni Türk Edebiyatı	: 38
Klasik Türk Edebiyatı	: 26
Temel Eğitim	: 26
Eğitim Bilimleri	: 22
Türk Halk Bilimi	: 16
Yabancı Dil Eğitimi	: 13
Dil Bilimi	: 9
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	: 8
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	: 6
Dünya Dilleri ve Edebiyatları	: 3

Güzel Sanatlar Eğitimi	: 1
Müzik	: 1
Tespit Edilemeyen	: 46

Şekil 4. Tez Danışmanlığı Yapan Akademisyenlerin YÖK Akademik Bilim Alanlarına Göre Yüzdelik Dağılımı

Şekil 4'te verilen bilgiler dikkate alındığında tez danışmanlığı yapan akademisyenlerin büyük bir kısmının (%30) bilim alanının Türkçe Eğitimi olduğu görülmektedir. Türkçe eğitimi %13 ile Türk dili, %10 ile yeni Türk edebiyatı, %7 ile klasik Türk edebiyatı, %7 yüzdelik dilim ile temel eğitim (İlk okuma ve yazma Türkçe eğitimi) ve %6 ile eğitim bilimleri takip etmektedir. Yukarıda belirtilen bilim alanları tez danışmanlarının %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Tez danışmanlarının %12'lik bir kısmının bilim alanları emeklilik, vefat vb. nedenlerle YÖK akademik internet sayfasında bulunamadığı için tespit edilememiştir. Araştırmaya dâhil olan tez danışmanlarının geriye kalan %15'lik kısmını ise Türk halk bilimi (%4), yabancı dil eğitimi (%3), Türk dili ve edebiyatı eğitimi, çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları ile dil bilimi (%2), dünya dilleri ve edebiyatları ile müzik (%0,01) oluşturmaktadır.

Lisansüstü tezler ilgili alanda uzman öğretim üyelerinin danışmanlığında hazırlanmaktadır. Tez danışmanı, eğitim süreci boyunca temel kaynaklara ulaşma,

kaynakları yorumlama, alanın entelektüel yapısından haber edinme ve akademik yazma gibi konularda öğrencilere yol göstermektedir. Danışman ne kadar nitelikli bir araştırmacı ise öğrenci de o doğrultuda gelişim gösterebilir. Bu açıdan lisansüstü tezlere danışmanlık yapan öğretim üyelerinin bilim alanları oldukça önemlidir (Şeref ve Karagöz, 2020). Araştırmada tez danışmanları akademisyenlerin büyük bir kısmının Türkçe eğitimi bilim alanında olduğu görülmeye karşın, Türk dili, yeni Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı, temel eğitim ve eğitim bilimleri bilim alanlarının yoğun olduğu belirlenmiştir. Bu durum Türkçe eğitiminin disiplinler arası bir alan olduğu gerçeğini göstermektedir. Zira ilk okuma ve yazma ile alakalı tezlere temel eğitim bilim alanındaki öğretim üyelerinin danışmanlık ettiği görülmektedir. Türkçe eğitimi alanında Türk dili, yeni Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı gibi alanlarda uzman bilim insanlarının görev yaptığı göz önünde bulundurulduğunda tez danışmanlarının bilim alanlarının Tablo 7'deki dağılımı daha anlamlı hale gelecektir. Tüm bunlarla birlikte Türkçe eğitimi alanındaki tez danışmanlarının Türkçe eğitimi bilim alanında yetişmiş ve o alanın uzmanı olması lisansüstü tezlerin akademik değerini daha da artıracığı öngörülmektedir.

Türkçe eğitimi alanında tez danışmanlığı yapan akademisyenler cinsiyetleri bakımından incelendiğinde tezlerin büyük bir kısmının (750) erkek bilim insanları tarafından yönetildiği tespit edilmiştir. Buna karşın kadın bilimcilerin Türkçe eğitimi alanında 285 lisansüstü teze danışmanlık yaptığı belirlenmiştir. Kadın danışman sayısının az olmasına rağmen her geçen gün niceliksel olarak daha da artan kadın akademisyen sayısının lisansüstü tez danışmanlıklarına da olumlu olarak yansıtacağı öngörülmektedir.

Bilim dünyasında üretkenlik önemli bir faktör olarak üzerinde durulan bir konu olmuş ve bilim insanlarının değerlendirmeleri atıf sayısı h-indeks gibi ölçütlerle yapılmıştır. Bu araştırmada tez danışmanlarının, üretkenlik ölçütlerinden olan yayınlarının aldığı toplam atıf sayısı ve h-indeksleri açısından elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur. Akademisyenlerin atıf sayıları ve h-indeksleri öncelikle scholar.google.com adresinden taranmış, tanımlı profili olan akademisyenlerin bilgileri buradan alınmıştır. Scholar.google.com adresinden ulaşamadığımız akademisyenlerin atıf dizinlerine ait bilgilere atif.sobiad.com sitesinden ulaşılmıştır. Her iki atıf dizini kaynağından elde edilemeyen bilgilere ise Publish or Perish 7 adlı akademik atıfları analiz eden programından ulaşılmıştır.

Araştırmaya konu olan lisansüstü tez danışmanı akademisyenlerin atıf sayısı ortalamasının 321, h-indeks ortalamalarının 7,33 olduğu tespit edilmiştir. 271 akademisyenin atıf sayılarının, 226 akademisyenin ise h-indeks sayıları bu ortalamanın altında kaldığı görülmüştür. Atıf sayısı ve h-indeksi yayınların bilim dünyasında takip edilen göstergeler olduğunu yansıtmaları bakımından önemlidir. Atıf sayısı 3000'in üzerinde olan Sedat Sever (h indeks:22 atıf: 3753), Seda Saracaloğlu (h indeks:33 atıf: 3485) ve Hayati Akyol(h indeks:28 atıf: 3299) olmak üzere üç akademisyen olduğu belirlenmiştir. Bu üç bilim insanının yanında Cahit Kavcar (h indeks:21 atıf: 2544), Firdevs Güneş (h indeks:27 atıf: 2127), Nurettin Demir (h indeks:21 atıf: 2001), Ali Göçer (h indeks:24 atıf: 1898) vb. akademisyenlerin h-indeks ve atıf sayılarına bakılarak alanın gelişiminde rol oynadıkları bilimsel üretimleri ile bilimsel bilgi birikimine katkıda bulunduklarını söylemek mümkündür. Bir başka deyişle anılan araştırmacıların referans araştırmacılar olduğu görülmektedir.

Tez danışmanlık ve atıf sayıları, h-indeksleri gibi bilgiler birlikte değerlendirildiğinde 15'in üzerinde danışmanlık yapan Sedat Sever (h indeks:22 atıf: 3753), Abdurrahman Güzel (h indeks:18 atıf: 1186), Murat Özbay (h indeks:12 atıf: 770), Gıyasettin Aytaş (h indeks:15 atıf: 1073), Nevin Akkaya (h indeks:9 atıf: 385), Alpaslan Okur (h indeks:14 atıf: 935), Halit Karatay (h indeks:19 atıf: 1602), Muhsine Börekçi (h indeks:10 atıf: 281), Fahri Temizyürek (h indeks:16 atıf: 816), Mehmet Temizkan (h indeks:20 atıf: 1252), Osman Gündüz (h indeks:10 atıf: 830), Ali Göçer (h indeks:24 atıf: 1898), Cengiz Alyılmaz (h indeks:14 atıf: 781) gibi akademisyenlerin hem alanlarında yayınları takip edilen kişiler olduğu hem de birçok öğrenciye akademik olarak danışmanlık yaptıkları söylenebilir.

Türkçe eğitimi akademik alanını üç döneme ayıran Ateş (2020), 2011–2020 yıllarını bilimsel üretimlerin nicelik ve nitelik açısından oldukça yoğun olduğu bir dönem olarak belirtmektedir. Bu dönemde araştırmacıların ulusal ve uluslararası dergilerde önemli sayıda yayın ortaya koydukları bilinmektedir (Şeref ve Karagöz, 2019). Lisansüstü tezlere danışmanlık yapan bilim insanlarının yaptıkları bu yayınlarla alanın gelişimine katkı sağlayarak bilimsel iletişimi daha etkin hale getirmektedir. Yayınlarla yapılan atıf sayıları ve öğretim üyelerinin h- indeksleri bilimsel çalışmaların ve araştırmacıların niteliğini ortaya koyan parametrelerdir. Tez danışmanlarının bu parametre değerlerinin yüksek olması, lisansüstü tezlere yol gösterici olarak tezlerin niteliksel gelişimini sağlamaları gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla lisansüstü tezlere

danışmanlık yapan araştırmacılar incelendiğinde ilk sırada Sedat Sever bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Sedat Sever'in Türkçe eğitimiyle alakalı yaptığı çalışmalarına 3753 atıf aldığı görülmekte olup Sever en yüksek h- indekslerden birine (22) sahiptir. Bu yönüyle lisansüstü tezlere yaptığı danışmanlıklarla tezlerin bilim dünyasına katkısını daha da artırmış olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Sedat Sever'in Türkçe eğitimi ile alakalı ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanan 12 makalesi bulunmaktadır. Danışmanlık sayısı yüksek olan bir diğer öğretim üyesi Abdurrahman Güzel bilim alanı Türk dili olmakla beraber Türkçe eğitimi bölümlerinin kuruluş ve gelişimine büyük katkı sağlamış; ayrıca yabancılara Türkçe öğretimi alanında önemli çalışmalar yapmıştır (Şeref ve Karagöz, 2020). Murat Özbay'ın ise Türkçe eğitimi alanında özellikle dil becerileri ile ilgili çalışmaları bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Gıyasettin Aytaş'ın akademik bilim alanı yeni Türk edebiyatı olmasına karşın çocuk edebiyatı ve eğitimi, dilbilgisi öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi ve temel dil becerileri ile alakalı bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca Aytaş'ın 15 h- indeks ve 1073 atıf sayısı ile alanda bilimsel iletişime önemli katkı sunduğu düşünülmektedir. Danışmanlık sayısı yüksek olan Nevin Akkaya'nın ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanan 51 makalesi, çeşitli konferans ve sempozyumlarda sunduğu 77 bildirisi mevcuttur. Sakarya Üniversitesi öğretim üyesi Alpaslan Okur 935 atıf sayısı ve 14 h- indeks ile dikkat çekmektedir. Türk dili alan uzmanı Celal Demir'in Türkçe öğretimi ile alakalı makaleleri bulunmaktadır. Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Muhsine Börekçi hem yaptığı danışmanlık sayısı hem Türkçe eğitimi ile ilgili yayınlanan 40 çalışmasıyla dikkat çekmektedir. Fahri Temizyürek bilim alanı temel eğitim olmasına karşın yabancılara Türkçe öğretimi, anadili öğretimi ve dil becerileri ile ilgi yayınladığı 60 makaleye sahip olup Türkçe eğitimi alanında söz sahibidir. H- indeks sayısı yüksek olan danışmanlardan biri olan ve Türk dili bilim alanında çalışan Cengiz Alıylmaz, yabancılara Türkçe öğretimi, Türkçe öğretimi sorunları üzerine çalışmalar yapmıştır. 17 h indeks ve Türkçe eğitimi alanında hazırladığı çalışmalarına yapılan 907 atıf sayısı ile dikkat çeken Abdullah Şahin akademik birikimini danışmanlık yaptığı lisansüstü tezlere yansıtmıştır. Akademik anlamda oldukça üretken bir diğer akademisyen olan Ali Göçer'in ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış 123 makalesi, 23 adet tek ve çok yazarlı kitabı ve çeşitli sempozyum ve konferanslarda sunduğu 36 bildirisi bulunmaktadır. Çalışmalarına bakıldığında Göçer'in Türkçenin eğitimi ve öğretimi kuramının entelektüel arka planındaki önemli isimlerden biri olduğu görülmektedir (Ateş, 2020).

Tablo 7’deki bilgiler dikkate alındığında lisansüstü tezlere yaptıkları danışmanlık sayısı yüksek olan akademisyenlerin Türkçe eğitime önemli katkılar sunan bilim insanları olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin bilimsel performanslarını ölçmek için kullanılan atıf ve h-indeks sayıları bakımından yine danışmanlık sayısı yüksek bilim insanlarının, genel olarak ön sıralarda olduğu saptanmıştır. Bu bakımdan tez danışmanı akademisyenler Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanına entelektüel katkı sağlamaktadır. Bilimsel iletişimin önemli bir parçası olan lisansüstü tezlere başlangıcından savunma sürecine kadar yol göstermekle bilimsel iletişimin gelişmesine etki etmektedir. Bunun yanında bilimsel bilginin üretilmesi için gerekli yoğun, kapsamlı ve disiplinler arası bakış konusunda önemli bir rol model olmaktadır (Ateş, 2020). Tez danışmanlarının bilim alanlarının Türkçe eğitimi, Türk dili, yeni Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı, eğitim bilimleri, temel eğitim vb. alanlardan oluşması Türkçe eğitiminin disiplinler arası bir alan olduğu gerçeğini göstermektedir. Disiplinler arası eğitim disiplinlerindeki ortak öğeleri birleştirmeyi ve anlamlı bir bütünlük oluşturmayı amaçlamaktadır. Disiplinler arasılıkta birbirinden kopuk bir eğitim anlayışı yerine, birbirini bütünleyen, bir merdivenin basamakları gibi, sürekli diğerine gereksinim duyan konu alanları bulunmaktadır (Kanatlı ve Çekici, 2013). Bu bakımdan Türkçe eğitimi bilim alanına sahip akademisyenlerin danışman olmasının tezin bilimsel verimliliğine daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmeye karşın farklı bilim alanlarındaki akademisyenlerin danışman olması disiplinler arasılık bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Jüri Üyeleri Ait Bulgular

Bu bölümde yüksek lisans ve doktora tez savunması jüri üyelerinin akademik unvanlarına, YÖK akademik kayıtlarındaki bilim alanları, atıf sayıları, h-indekslerine ve kaç defa jüri üyesi olduğuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı

Bu araştırmada cevabı aranan problemlerden biri de “Jüri üyelerinin unvanlara göre dağılımı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Tez danışmanlarının unvanlara göre dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur

Tablo 8. Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	%	Doktora	%	Toplam	%
Profesör Doktor	459	18,71	376	44,66	835	25,34
Doçent Doktor	792	32,29	294	34,92	1086	32,96
Dr. Öğretim Üyesi/ Yard. Doçent Doktor	1202	49,00	172	20,43	1374	41,70
Toplam	2453	100	842	100	3295	100

Akademik unvan, öğretim elemanlarının eğitim gördüğü bilimsel alanda belirli sınavları geçerek o alandaki bilgi ve becerilerini ispatladıktan sonra kazandığı paye olarak nitelendirilebilir. Unvanların akademisyenlerin alandaki bilimsel özellikleri hakkında bilgi verdiği düşünülmektedir. Bu bakımdan tez jürilerinin daha çok hangi unvanlara sahip araştırmacılar tarafından oluştuğu önemli görülmektedir. Tablo 8. incelendiğinde araştırmaya konu olan yüksek lisans tezlerinin savunmasında bulunan jüri üyelerinin % 49'unun doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor (f=1202) unvanına sahip olduğu görülmüştür. Doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanını sırasıyla doçent doktor (% 32,29 f= 792) ve profesör doktor (%18,71 f=459) unvanları takip etmektedir.

Doktora tezlerine ait jüri üyesi unvanlarına bakıldığında en yüksek oranın %44,66 ile profesör doktor (f=376) unvanına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu unvanı sırasıyla doçent doktor (% 34,92 f= 294) ve doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor (% 20,43 f=172) unvanları takip etmektedir.

Toplam rakamlar değerlendirildiğinde ise % 41,70 ile doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor (f= 1374) unvanı ilk sırada yer alırken doçent doktor (%32,96 f=1086) ikinci sırada ve profesör doktor (%25,34 f= 835) unvanı son sırada yer almaktadır.

Tablo 8'e göre doçent doktor unvanına sahip jüri üyeleri yüksek lisans ve doktora tezlerinin her ikisinde de ikinci sırada alırken yüksek lisans tezlerinde ilk sırada yer alan doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent unvanları %50'ye yakın bir oranla daha çok tercih edilmiştir. Doktora tez jürilerinde ise son sırada yer alarak tez jürilerine daha az çağrılmıştır. Profesör doktor unvanına sahip jüri üyeleri yüksek lisans tezlerinde son sırada yer alırken doktora tez jürilerinde ilk sırada bulunmaktadır. Yüksek lisans ve

doktora tezleri birlikte incelendiğinde sıralama doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor, doçent doktor ve profesör doktor biçiminde oluşmuştur.

Tez Jüri Üyelerinin Akademik Bilim Alanları, H-İndeks ile Atıf Sayıları ve Jüri Üyelik Sayıları

Bu bölümde tez jüri üyelerinin YÖK Akademik bilim alanları, kaç lisansüstü teze jüri üyeliği yaptıkları, sahip oldukları h-İndeks ve atıf sayılarına ilişkin bulgular Tablo 9’da sunulmuştur. Tablo 9’da on ve üzeri sayıda jüri üyeliği yapan akademisyenlere ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 9. Tez Jüri Üyelerinin Akademik Bilim Alanları, Danışmanlık, H-İndeks ve Atıf Sayıları

Ad ve Soyad	Toplam Jüri Üyeliği Sayısı	Anahtar Kelime	H İndeks	Atıf Sayısı
Sedat Sever	75	Türkçe Eğitimi	22	3753
Abdurrahman Güzel	66	Türk Dili	18	1186
Gıyasettin Aytas	52	Yeni Türk Edebiyatı	15	1073
Hayati Akyol	50	Temel Eğitim	28	3299
Murat Özbay*	47	Türkçe Eğitimi	12	770
Nevin Akkaya*	46	Türkçe Eğitimi	9	385
Ahmet Kırkkılıç*	39	Türkçe Eğitimi	5	90
Aziz Kılınç**	37		3	30
Selahattin Dilidüzgün**	36	Türkçe Eğitimi	11	700
Fahri Temizyürek	35	Temel Eğitim	16	816
Alpaslan Okur	34	Türkçe Eğitimi	14	935
Celal Demir	31	Türk Dili	9	327
Halit Karatay	31	Türkçe Eğitimi	19	1602
Muhsine Börekçi	31	Türkçe Eğitimi	10	281
Şener Demirel	29	Türkçe Eğitimi	10	377
Mustafa S Kaçalın**	28	Türkçe Eğitimi	8	492
Osman Gündüz**	27	Yeni Türk Edebiyatı	10	830
Mesut Gün	26	Türkçe Eğitimi	10	257
Mehmet Hilmi Uçan*	26	Yeni Türk Edebiyatı	6	172
Tacettin Şimşek*	25	Türkçe Eğitimi	9	322
Cengiz Alyılmaz*	25	Türk Dili	14	781
İhsan Kalenderoğlu*	25	Türkçe Eğitimi	4	55
Necati Demir	25	Türkçe Eğitimi	10	503

Yusuf Avcı*	25	Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları	4	122
Abdullah Şahin	24	Türkçe Eğitimi	17	907
Asiye Duman*	24	Türkçe Eğitimi	6	126
Adem Işcan	24	Türkçe Eğitimi	15	628
Kemal Yüce**	24		6	128
Latif Beyreli	23	Türkçe Eğitimi	6	212
Ali Göçer	23	Türkçe Eğitimi	24	1898
Kamil İşeri	23	Türkçe Eğitimi	13	584
Mehmet Özdemir*	23	Yeni Türk Edebiyatı	11	731
Lokman Turan	23	Klasik Türk Edebiyatı	6	130
Mustafa Volkan Coşkun*	22	Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları	5	120
Mehmet Kurudayıoğlu	21	Türkçe Eğitimi	15	935
Kemalttin Deniz*	20	Türkçe Eğitimi	6	194
Ülkü Gürsoy*	20	Yeni Türk Edebiyatı	5	96
Yusuf Doğan*	20	Türkçe Eğitimi	13	517
Zekerya Batur*	20	Türkçe Eğitimi	9	318
Musa Çifci	20	Türkçe Eğitimi	9	340
Bilal Kırımlı	20	Yeni Türk Edebiyatı	4	43
Adnan Karadüz**	19	Türkçe Eğitimi	11	470
Canan Aslan	18	Türkçe Eğitimi	20	1251
Mehmet Temizkan	18	Türkçe Eğitimi	20	1252
Yıldız Kocasavaş*	18	Türk Dili	4	131
İsmail Güleç	18	Klasik Türk Edebiyatı	11	516
Ahmet Turan Sinan	17	Türk Dili	9	262
Nesrin Feyzioğlu*	17	Müzik	4	45
İbrahim Seçkin Aydın*	17	Türkçe Eğitimi	7	225
Muammer Nurlu*	17	Türkçe Eğitimi	4	68
Erhan Durukan*	16	Türkçe Eğitimi	14	601
Faik Kanatlı*	16	Dilbilimi	2	14
Ömer Çiftçi	16	Türkçe Eğitimi	13	753
Sami Baskın	16	Türkçe Eğitimi	4	60
Mehmet Tok**	15		9	327
Mehmet Yardımcı**	15	Türk Halk Bilimi	11	439
Nesrin Sis	15	Türk Dili	5	55
Mukim Sağır**	15	Türk Dili	6	131
Bayram Çetinkaya	14	Türk Dili	5	72
Havva Yaman**	13	Türk Dili	17	820
Hulusi Geçgel*	13	Türkçe Eğitimi	4	106
İbrahim Akış*	13	Türk Dili	2	11
Mehmet Kırbiyık*	13	Klasik Türk Edebiyatı	4	42
Oğuzhan Sevim*	13	Türkçe Eğitimi	10	315

Bekir İnce	12	Türkçe Eğitimi	5	95
İsmet Cemiloğlu**	12	Türk Dili	7	209
Mehmet Akif Çeçen	12		16	824
Serdar Odacı	12	Yeni Türk Edebiyatı	3	30
Namık Kemal Şahbaz	12	Türkçe Eğitimi	10	298
Suat Ungan*	12	Türkçe Eğitimi	9	410
Ahmet Demir	11	Yeni Türk Edebiyatı	5	52
Çavuş Şahin	11	Eğitim Bilimleri	19	1374
Deniz Melanlıoğlu	11	Türkçe Eğitimi	16	890
Ercan Alkaya	11	Çağdaş Türk Lehçeleri Ve Edebiyatları	13	537
Hayrettin Ayaz*	11	Türkçe Eğitimi	1	2
Hüseyin Güfta**	11	Klasik Türk Edebiyatı	7	126
Kaan Büyükkız**	11	Türkçe Eğitimi	9	332
Mehmet Kara	11	Türk Dili	8	239
Nurşat Biçer	11	Türkçe Eğitimi	10	444
Ümmühan Bilgin Topçu	11	Yeni Türk Edebiyatı	2	14
Abdullah Arslan	10	Sosyal Bilimler Eğitimi (Türk Dili Ve Edb.)	3	63
Ahmet Balcı*	10	Türkçe Eğitimi	9	313
Alemdar Yalçın**	10	Yeni Türk Edebiyatı	5	122
Ali Çiçek*	10	Türk Dili	4	64
Bedri Sarıca	10	Türk Dili	6	78
Bilginer Onan	10	Türkçe Eğitimi	11	423
Cahit Epçayan*	10	Türkçe Eğitimi	7	129
Derya Yaylı	10	Türkçe Eğitimi	11	447
Erol Barın	10	Türkçe Eğitimi	11	565
Mahmut Babacan	10	Yeni Türk Edebiyatı	6	75
Ömer İnce*	10	Klasik Türk Edebiyatı	2	10
Saadet Maltepe**	10		3	101
Tülin Polat**	10	Yabancı Dil Eğitimi	8	168

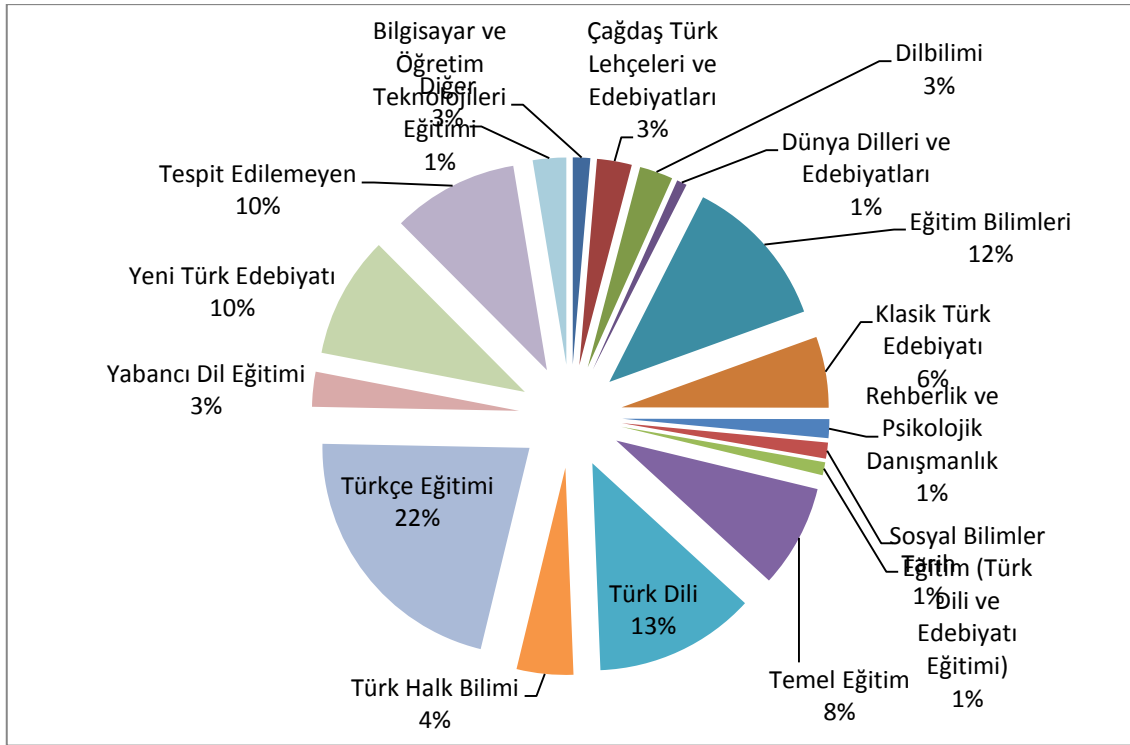
* Sobiad Atıf Dizini (atif.sobiad.com) verileri dikkate alınmıştır.

** Publish or Perish 7 verileri dikkate alınmıştır.

Tablo 9. incelendiğinde en fazla tez jüri üyeliği yapan akademisyenin tez danışmanlığı sayısı da en fazla olan Prof. Dr. Sedat Sever (f=75) olduğu görülmektedir. Sedat Sever'i sırasıyla 66 jüri üyeliği ile Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, 52 jüri üyeliği ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gıyasettin Aytaş, 50 jüri üyeliği ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hayati Akyol, 47 jüri üyeliği ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Murat Özbay, 46 jüri üyeliği ile Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Nevin Akkaya, 39 jüri

üyeliği ile Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç, 36 jüri üyeliği ile İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün, 35 jüri üyeliği ile Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Fahri Temizyürek, 34 jüri üyeliği ile Sakarya Üniversitesi öğretim üyesi Alpaslan Okur, 31 jüri üyeliği ile Prof. Dr. Celal Demir, Prof. Dr. Halit Karatay ve Prof. Dr. Muhsine Börekçi takip etmektedir.

Tablo 9. değerlendirildiğinde lisansüstü tez savunmalarında jüri üyesi olan akademisyenlerin YÖK Akademik bilim alanlarına ilişkin bilgiler aşağıda belirtilmiştir. Atatürk ilkeleri ve cumhuriyet bilim dalında 1, beşeri ve iktisadi coğrafya bilim alanında 1, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bilim alanında 12, çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları bilim alanında 24, çeviribilim bilim alanında 1, çocuk gelişimi bilim alanında 2, dünya dilleri ve edebiyatları bilim alanına ait 7, dilbilimi bilim alanında 23, eğitim bilimleri bilim alanında 106, matematik ve fen bilimleri bilim alanında 5, güzel sanatlar eğitimi bilim alanında 2, karşılaştırmalı edebiyat bilim alanında 1, klasik Türk edebiyatı bilim alanında 49, matematik bilim alanında 1, özel eğitim bilim alanında 4, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim alanında 13, sinema bilim alanında 1, sosyal bilimler eğitimi(Türk dili ve edebiyatı eğitimi) bilim alanında 11, sosyoloji bilim alanında 3, tarih bilim alanında(tarih ile alakalı bilim alanları bu başlık altında toplanmıştır.) 9, temel eğitim bilim alanında 71, temel İslam bilimleri bilim alanında 2, Türk dili bilim alanında 111, Türk halk bilimi bilim alanında 39, Türkçe eğitimi bilim alanında 190, yabancı dil eğitimi bilim alanında 24 ve yeni Türk edebiyatı bilim alanında 84 akademisyen jüri üyesi tespit edilmiştir. 87 jüri üyesinin YÖK akademik internet sayfasında kayıtları bulunamadığından bilim alanlarına ilişkin bilgiler belirlenememiştir.

Şekil 5. Jüri Üyesi Akademisyenlerin YÖK Akademik Bilim Alanlarına Göre Yüzdelik Dağılımı

Şekil 4. incelendiğinde jüri üyelerinin % 22'sinin bilim alanının Türkçe eğitimi olduğu görülmektedir. Türkçe eğitimini sırasıyla Türk dili (%13), eğitim bilimleri (%12), yeni Türk edebiyatı (%10), temel eğitim (%8), klasik Türk edebiyatı (%6), Türk halk bilimi (%4), dilbilimi, çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları, yabancı dil eğitimi ve diğer bilim alanları (%3), sosyal alanlar eğitimi (Türk dili ve edebiyatı eğitimi), rehberlik ve psikolojik danışmanlık, tarih, dünya dilleri ve edebiyatları, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (%1) ve bilim alanları tespit edilemeyen akademisyenler (%10) takip etmektedir.

Tablo 9'da 20 ve üzeri sayıda jüri üyeliği yapan (40) akademisyenlerin bilim alanlarına bakıldığında genel toplamda olduğu gibi büyük bir kısmının (24) Türkçe eğitimi bilim alanında olduğu belirlenmiştir. Jüri üyelik sayıları fazla olan akademisyenlerin bilim alanlarının Türkçe eğitimi, yeni Türk edebiyatı, temel eğitim (ilk okuma ve yazma Türkçe eğitimi), klasik Türk edebiyatı, Türk Dili gibi alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür.

Bilim insanları alanları ile alakalı sürekli bir çalışma içindedirler. Yaptıkları çalışmaları geniş çevrelere iletebilmek için yayın ortamlarında yayımlamaktadır. Bilim insanlarının yaptıkları yayınlar ileride yapılacak çalışmalara kaynak niteliği

oluşturmakta ve yeni araştırmacılar bu çalışmalardan yararlanmaktadır. Bilim insanlarının çalışmalarına yapılan atıflar onların ne derecede takip edildikleri, alanda hangi düzeyde etkili oldukları hakkında bilgi verdiğini gösteren nicel değerlerdir. Bilim insanlarının performanslarını ve bilim dünyasına katkılarını ölçmek amacıyla atıf sayısı, h-indeksi gibi çeşitli parametreler kullanılmaktadır. Bu maksatla tezleri değerlendiren jürilerin söz konusu değerlerini incelemek önemli görülmüştür. Araştırmaya konu olan akademik jüri üyelerinin h-indeks ortalamaları 7,29 ve atıf sayılarının ortalamaları ise 327 olarak tespit edilmiştir. Jüri üyesi akademisyenlerin h-indeksleri incelendiğinde 352 bilim insanının bu ortalamanın üzerinde olduğu görülürken 534 akademisyenin ortalamayı geçemediği belirlenmiştir. Atıf sayılarına bakıldığında ortalamanın üzerinde 259, ortalamanın altında ise 628 bilim insanının bulunduğu saptanmıştır.

Akademik jüri üyelik sayılarına 10 ve üzerinde olan 93 akademisyene ilişkin bilgiler dikkate alındığında h-indeksi en yüksek olan bilim insanının Gazi Üniversitesi temel eğitim (İlk okuma ve yazma Türkçe eğitimi) bilim alanı öğretim üyesi Prof. Dr. Hayati Akyol (f=28) olduğu belirlenmiştir. Hayati Akyol'u sırasıyla Erciyes Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Göçer (f=24) , Ankara Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Sedat Sever (f=22), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet Temizkan (f=20), Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Canan Aslan (f=20), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Halit Karatay (f=19), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çavuş Şahin (f=19), Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Abdurrahman Güzel (f=18), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Abdullah Şahin (f=17), Sakarya Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Havva Yaman (f=17), Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Fahri Temizyürek (f=16), Bağımsız araştırmacı Mehmet Akif Çeçen (f=16), Kırıkkale Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Deniz Melanlıoğlu (f=16) takip etmektedir.

Akademik Jüri üyelik sayıları 10 ve üzerinde olan akademisyenler atıf sayıları bakımından değerlendirildiğinde ilk sırayı Ankara Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Sedat Sever (f=3753) almıştır. Sedat Sever'i sırasıyla Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hayati Akyol (f=3299), Erciyes Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Göçer (f=1898), Prof. Dr. Halit Karatay (f=1602), Prof. Dr. Çavuş Şahin (f=1374), Prof. Dr. Mehmet Temizkan (f=1252), Prof. Dr. Canan Aslan (f=1251), Prof. Dr. Abdurrahman Güzel (f=1186), Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gıyasettin Aytaş (f=1073),

Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Kurudayıoğlu (f=935), Sakarya Üniversitesi öğretim üyesi Alpaslan Okur (f= 935), Doç. Dr. Abdullah Şahin (f=907), Doç. Dr. Deniz Melanlıoğlu (f=890), Atatürk Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Osman Gündüz (f=830) takip etmektedir.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz. Hazırlanan bir lisansüstü tezin niteliğini, değerini, geçerlik ve güvenilirliğini ve bilimsel etiğe uygunluğunu, bilime olan katkısını değerlendiren ve karar veren heyet akademik jüri olarak nitelendirilir. Akademik jüriler tezin ve öğrencinin bilimsellik ölçütlerine uygun olup olmadığını belirlemesi bakımından önemlidir. Bu itibarla lisansüstü tezlerin niteliğini ortaya koyan tez jürilerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Tezleri değerlendiren jüri üyelerinin her birinin alanında uzman olması beklenen koşullar arasındadır. Türkçe eğitimi alanından hazırlanan tezlere en çok jüri üyeliği yapan akademisyenlere bakıldığında uzman oldukları bilim alanlarında ilk sırayı Türkçe eğitimi almakla birlikte, Türk dili, yeni Türk edebiyatı, temel eğitim, eğitim bilimleri ve klasik Türk edebiyatı alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Türkçe eğitimi dışındaki bilim alanlarına sahip birçok araştırmacının da Türkçe eğitimi bölümlerinde öğretim üyesi olarak çalıştığı görülmekte ve bu akademisyenlerin Türkçe öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi, temel dil becerileri gibi alanlarda çalışmaları bulunmaktadır. Araştırmada en fazla jüri üyeliği yapan akademisyen Prof. Dr. Sedat Sever olarak tespit edilmiştir. Sedat Sever Türkçe eğitimi bilim alanında uzman olup Türkçe eğitimi ile ilgili birçok çalışma yapmıştır. Sever alandaki ilk deneysel araştırmayı yapmıştır. Özellikle tam öğrenme yöntemini dil becerilerinin öğretimine uyguladığı çalışması alanın dikkat çeken çalışmalarından biridir. Ayrıca Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme adıyla kitaplaştırılan eser, pek çok araştırmacının yararlandığı kaynak eser hüviyeti taşımaktadır. Türkçe eğitimi bilim alanı uzmanı olmayıp tez jüri üyeliği sayısı bakımından ön sıralarda olan Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, Prof. Dr. Gıyasettin Aytaş, Prof. Dr. Hayati Akyol, Prof. Dr. Fahri Temizyürek, Prof. Dr. Celal Demir, Prof. Dr. Osman Gündüz, Prof. Dr. Mehmet Hilmi Uçan ve Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz gibi isimler dikkat çekmektedir. Gıyasettin Aytaş'ın yeni Türk edebiyatı bilim alanına sahip olduğu tespit edilmiştir. Oysaki Aytaş'ın çocuk edebiyatı ve eğitimi, dil bilgisi öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi ve temel dil becerileri ile alakalı bilimsel çalışmaları (Aytaş, 2017a ; Aytaş, 2017b; Aytaş ve Çeçen, 2008; Aytaş, 2005 vb.) bulunmaktadır. Ayrıca Aytaş'ın 15 h- indeks ve 1073 atıf sayısı ile yayınları takip edilen bir akademisyen olduğu söylenebilir. Bu bakımdan Gıyasettin

Aytaş hem tezlere yaptığı danışmanlık hem de tez jüri üyeliği sayısı yönünden ön sıralarda bulunmaktadır. Bilim alanı temel eğitim(İlk okuma ve yazma Türkçe eğitimi) olan Fahri Temizyürek ulusal ve uluslararası dergilerde yayımladığı birçok araştırmasında Türkçe eğitimi, yabancılara Türkçe öğretimi, temel dil becerileri konularında çalışmalar (Temizyürek ve Akgün, 2020; Temizyürek ve İnce, 2019; Temizyürek ve Ünlü, 2018; Temizyürek ve Birinci, 2016 vb.) yapmıştır. Başkent Üniversitesi Türkçe öğretmenliği bölümünde öğretim üyesi olan Abdurrahman Güzel ise Türk dili bilim alanında uzman olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe eğitiminin kuruluşunda önemli katkıları olan (Güzel, 2003) Güzel'in danışmanlık ve jüri üyeliği sayısının fazla olması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Türk dili alanında uzman olan Cengiz Alyılmaz ve Celal Demir Türkçe eğitimi anabilim dallarında öğretim üyesi olarak çalışmışlar ve Türkçe eğitimi ile alakalı çalışmalar (Demir, 2018; Demir ve Yapıcı, 2007; Demir, 2016; Çoban ve Alyılmaz, 2019; Alyılmaz ve Alyılmaz, 2018) yapmışlardır. Temel eğitim bilim alanına sahip olan Prof. Dr. Hayati Akyol'un özellikle okuma ve yazma gibi temel dil becerileriyle ilgili çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Bu itibarla Türkçe eğitimi akademik alanının hem disiplinler arası bir alan olması hem de farklı bilim alanlarına sahip akademisyenlerin Türkçe eğitimi anabilim dallarında görev yaptığı göz önüne alındığında tez jürilerinde farklı bilim alanlarına sahip akademisyenlerin olması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe eğitimi bilim alanında uzman olup jüri üyelik sayıları fazla olan Sedat Sever, Murat Özbay, Nevin Akkaya, Ahmet Kırkılıç, Selahattin Dilidüzgün, Muhsine Börekçi, Şener Demirel, Mustafa Sinan Kaçalin, Latif Beyreli, Alpaslan Okur, Tacettin Şimşek, Kemalettin Deniz, Yusuf Doğan, İhsan Kalenderoğlu, Abdullah Şahin, Asiye Duman, Halit Karatay, Adem İşcan, Ali Göçer, Canan Aslan ve Mesut Gün gibi akademisyenlerin lisansüstü tez jürilerinde daha çok bulundukları görülmektedir. H-indeks ve atıf sayılarının fazlalığıyla dikkat çeken Hayati Akyol, Ali Göçer, Sedat Sever, Mehmet Temizkan, Havva Yaman, Adem İşcan, Gıyasettin Aytaş, Abdurrahman Güzel, Abdullah Şahin ve Halit Karatay gibi bilim insanlarının tez jürilerinde bulunmalarının değerlendirme, görüş ve önerileri ile tez çalışmalarının nitelik kazanmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Ayrıca akademik alanda ön planda olan bilim insanlarının farklı tez jürilerinde bulunmalarının bilimsel iletişime de katkı sunacağı öngörülmektedir.

Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerine Ait Bilgiler

Bu bölümde lisansüstü tezlerin savunma jürilerine farklı kurumlardan (üniversiteler) davet edilen akademisyenlere ait bilgiler verilmiştir. Farklı kurumlardan davet edilen jüri üyelerinin unvanlarına göre dağılımı, ardından hangi kurumdan kaç jüri üyesi davet edildiğini gösteren tablo sunulmuş ve yine farklı kurumdan davet edilen jüri üyelerinin hangi kurumlardan çağırıldıkları gösterilmiştir.

Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı

Bu araştırmada yanıtı aranan problemlerden biri de “ Farklı kurumlardan davet edilen jüri üyelerinin unvanlara göre dağılımı nasıldır?” şeklinde oluşturulmuştur. Lisansüstü tez jüri heyetleri için farklı kurumlardan çağrılan akademisyenlerin unvanlara göre dağılımı Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Farklı Kurumlardan Davet Edilen Jüri Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı

	Yüksek Lisans	%	Doktora	%	Toplam	%
Profesör Doktor	75	16,09	87	33,59	162	22,34
Doçent Doktor	180	38,63	122	47,10	302	41,66
Yard. Doç. Dr. /Dr. Öğrt. Üyesi	211	45,28	50	19,31	261	36
Toplam	466	100	259	100	725	100

Tablo 10. incelendiğinde yüksek lisans tez savunmasına farklı kurumlardan çağrılan jüri üyelerinin % 45,28’inin yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi (f=211) unvanına sahip olduğu belirlenmiştir. Doçent doktor unvanına sahip jüri üyeleri % 38,63 (f= 180) ile ikinci sırada yer alırken profesör doktor unvanına sahip jüri üyeleri son sırada yer almaktadır (% 16,09 f=75).

Doktora tez savunmalarında farklı kurumlardan çağrılan jüri üyelerinin sıralamasında doçent doktor unvanına sahip akademisyenler (% 47,10 f=122) ilk sırada yer almaktadır. Profesör doktor unvanındaki akademisyenlerin(% 33,59 f=87) ikinci sırada olduğu görülürken yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanına sahip akademisyenler son sırada bulunmaktadır.

Tablo 10’da farklı kurumlardan davet edilip doçent doktor unvanına sahip olan akademisyenler, yüksek lisans tez jürilerinde ikinci sırada bulunurken doktora tez jürilerinde ilk sırada yer almaktadır. Profesör doktor unvanına sahip akademisyenler doktora tezlerinde ikinci sırada bulunurken yüksek lisans tezlerinde diğer akademik unvanlara göre daha az tercih edilmiştir. Yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanları ise yüksek lisans tez jürilerinde en fazla tercih edilen unvan olurken doktora tez jürilerinde en az tercih edilen unvan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Akademisyenlerin Farklı Üniversitelerden Kaç Kez Jüri Üyesi Olarak Çağrıldığına İlişkin Bilgiler

Araştırmada yanıtı aranan problemlerden biri de “ Akademisyenler farklı üniversitelerden kaç kez jüri üyesi olarak çağırılmıştır?” şeklinde oluşturulmuştur. Lisansüstü tez savunmaları için üniversitelerde bulunan akademisyenlerin farklı üniversitelerden kaç defa davet edildiğine ait bilgiler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Akademisyenlerin Farklı Üniversitelerden Kaç Kez Jüri Üyesi Olarak Çağrıldığına İlişkin Bilgiler

Üniversiteler	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Hacettepe Üniversitesi	23	30	53
Gazi Üniversitesi	31	13	44
Atatürk Üniversitesi	30	2	32
İstanbul Üniversitesi	13	17	30
Başkent Üniversitesi	11	16	27
Ege Üniversitesi	19	2	21
Nevşehir Hacı Bektaş Veli	18	1	19
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	10	8	18
Necmettin Erbakan Üniversitesi	11	6	17
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	10	7	17
Yıldız Teknik Üniversitesi	8	9	17
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	10	5	15
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	10	5	15
Dokuz Eylül Üniversitesi	9	6	15
Marmara Üniversitesi	8	7	15
Gaziantep Üniversitesi	10	4	14
Ankara Üniversitesi	6	8	14
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	9	4	13
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	8	5	13
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	11	1	12
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	10	2	12

Bursa Uludağ Üniversitesi	5	7	12
Çukurova Üniversitesi	11	0	11
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	10	1	11
Kırıkkale Üniversitesi	6	5	11
Pamukkale Üniversitesi	10	0	10
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	5	5	10
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	9	10
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	6	3	9
Bartın Üniversitesi	7	1	8
Kocaeli Üniversitesi	7	1	8
Erciyes Üniversitesi	2	6	8
Erzurum Teknik Üniversitesi	2	6	8
Kars Kafkas Üniversitesi	2	6	8
Ordu Üniversitesi	7	0	7
Selçuk Üniversitesi	6	1	7
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	5	2	7
Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	1	6
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3	3	6
Adıyaman Üniversitesi	2	4	6
Gümüşhane Üniversitesi	5	0	5
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	4	1	5
Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi	4	1	5
Giresun Üniversitesi	4	1	5
İnönü Üniversitesi	4	1	5
Düzce Üniversitesi	3	2	5
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	3	2	5
Trabzon Üniversitesi	3	2	5
Trakya Üniversitesi	2	3	5
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2	3	5
Siirt Üniversitesi	1	4	5
Akdeniz Üniversitesi	4	0	4
Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi	4	0	4
Muş Alparslan Üniversitesi	4	0	4
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	3	1	4
Mersin Üniversitesi	3	1	4
Sakarya Üniversitesi	2	2	4
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	3	0	3
Uşak Üniversitesi	3	0	3
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2	1	3
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	2	3
Bolu Abant Üniversitesi	1	2	3
Aksaray Üniversitesi	2	0	2
Amasya Üniversitesi	2	0	2

Çağ Üniversitesi	2	0	2
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	0	2
Kastamonu Üniversitesi	1	1	2
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	1	2
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	0	2	2
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	0	1
Batman Üniversitesi	1	0	1
Bingöl Üniversitesi	1	0	1
Bitlis Üniversitesi	1	0	1
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	0	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	0	1
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	1	0	1
Karabük Üniversitesi	1	0	1
Kırklareli Üniversitesi	1	0	1
Konya Karatay Üniversitesi	1	0	1
Sinop Üniversitesi	1	0	1
Tobb Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	1	0	1
Yeditepe Üniversitesi	1	0	1
Yozgat Bozok Üniversitesi	1	0	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	0	1	1
Balıkesir Üniversitesi	0	1	1
Bartın Üniversitesi	0	1	1
Bogaziçi Üniversitesi	0	1	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	0	1	1
İstanbul Arel Üniversitesi	0	1	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	0	1	1

Tablo 11. incelendiğinde yüksek lisans tez savunmaları için farklı yükseköğretim kurumlardan çağrılan jüri üyelerinin en fazla Gazi Üniversitesinden (f=31) olduğu görülmektedir. Farklı kurumlardan çağrılan jüri üyelerinin görev yaptığı üniversitelerde ikinci sırayı Atatürk Üniversitesi (f=30) alırken üçüncü sırada Hacettepe Üniversitesi (f=23) yer almaktadır. Bu üniversiteleri sırasıyla Ege Üniversitesi (f=19), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (f=18), İstanbul Üniversitesi (f=13), Başkent Üniversitesi (f=11), Çukurova Üniversitesi (f=11), Necmettin Erbakan Üniversitesi (f=11), Niğde Ömer Hali Demir Üniversitesi (f=11) takip etmektedir. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Pamukkale ve Cumhuriyet Üniversitelerinde bulunan

akademisyenler farklı üniversitelere 10'ar kez yüksek lisans jüri üyesi olarak gitmişlerdir. Tabloda yer alan diğer üniversitelerde bu sayı 10'un altında iken Afyon Kocatepe Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi vb. gibi üniversitelerden yüksek lisans tez jürileri için farklı üniversitelere hiç akademisyen gitmemiştir.

Tablo 11'e doktora tezleri açısından bakıldığında Hacettepe Üniversitesi yüksek lisans tez jürilerinde olduğu gibi doktora tez jürilerinde de çok tercih edilmiştir. Hacettepe Üniversitesinden doktora tezi için farklı üniversitelere 30 akademisyenin gittiği görülmektedir. Hacettepe Üniversitesini 17 jüri üyesi ile İstanbul Üniversitesi ve 16 jüri üyesi ile Başkent Üniversitesi takip etmektedir. Bu üniversitelerin ardından sırasıyla Gazi Üniversitesi (f=13), Yıldız Teknik Üniversitesi (f=9), Karadeniz Teknik Üniversitesi (f=9), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi (f=8), Ankara Üniversitesi (f=8), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (f=7), Marmara Üniversitesi (f=7), Bursa Uludağ Üniversitesi (f=7) gelmektedir. Tabloda bulunan 27 üniversitenin doktora tez jürileri için diğer üniversitelere jüri üyesi göndermediği tespit edilmiştir.

Tablo 11'deki toplam sayılar değerlendirmeye alındığında lisansüstü tez jürileri için diğer üniversitelere en fazla akademisyenin Hacettepe Üniversitesinden (53) gittiği görülmektedir. Gazi Üniversitesi (44) ikinci, Atatürk Üniversitesi (32) ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bu üniversiteleri İstanbul Üniversitesi (30), Başkent Üniversitesi (27), Ege Üniversitesi (21) takip etmektedir. Yüksek lisans ve doktora tez jürileri için kurum dışından en çok tercih edilen akademisyenlerin bu üniversitelerden olduğu düşünülmektedir. Tablodaki diğer üniversitelerden lisansüstü tez jürileri için 20'nin altında akademisyenin farklı üniversitelere gittiği belirlenmiştir.

Tablo 12’de kendi kurumunun dışında diğer üniversitelere jüri üyesi olarak giden akademisyenlerin hangi üniversitelere kaç defa gittiklerine dair bilgiler verilmiştir. Tabloya diğer üniversitelere yirmi ve daha fazla sayıda jüri üyesi gönderen kurumlar dâhil edilmiştir.

Hacettepe Üniversitesinin akademisyenlerinin jüri üyesi olarak daha çok Gazi Üniversitesi (32) ve Ankara Üniversitesi (10) ile bağ kurduğu söylenebilir. Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Mahir Kalfa beş defa, doktora eğitimini Gazi Üniversitesinde tamamlayan Özay Karadağ üç ve Filiz Mete bir defa, lisans ve doktora eğitimini Gazi Üniversitesinde tamamlayan Mehmet Kurudayıoğlu iki defa, lisans ve yüksek lisans eğitimini Gazi Üniversitesinde bitiren Mustafa Durmuş ise dört kez Gazi Üniversitesinde Lisansüstü tez jüri heyetine dâhil olmuştur. Hacettepe Üniversitesinden Gazi Üniversitesine jüri üyesi olarak en çok giden isim, lisans ve yüksek lisans eğitimini bu üniversitede tamamlayan ve yeni Türk edebiyatı bilim alanında uzman Serdar Odacı olmuştur. Serdar Odacı on iki defa Gazi üniversitesinde jüri üyesi olurken, aynı bilim alanında uzman ve doktora eğitimini Gazi Üniversitesinde bitiren Abide Doğan dört kez jüri olarak görev yapmıştır. Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Mahir Kalfa, Ayşe Kıran, Özay Karadağ, Banu Aktürkoğlu gibi isimlerin Ankara Üniversitesine jüri üyesi olarak gittiği tespit edilmiştir. Hacettepe Üniversitesi Türkçe eğitimi bölümü 2013 yılında kurulmuş olmasıyla birlikte farklı üniversitelere giden jüri üyeleri bakımından ilk sırada yer almaktadır. Bu durum jüri üyesi olan akademisyenlerin Türkçe eğitimi uzmanı olan akademisyenlerin yanında Serdar Odacı ve Abide Doğan gibi yeni Türk edebiyatı bilim alanı uzmanı, Ayşe Kıran ve Nalan Büyükkantarcıoğlu gibi farklı alan uzmanlarının da jüri üyesi olarak davet edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Atatürk Üniversitesi ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi arasında da jüri üyesi bağlamında karşılıklı bir ilişkiden söz edilebilir. Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanında uzman olup lisans ve yüksek lisans eğitimini Atatürk Üniversitesinde tamamlayan ve bir dönem aynı üniversitede çalışan Mahmut Abdullah Arslan, Atatürk Üniversitesine dokuz defa jüri üyesi olarak gitmiştir. Atatürk Üniversitesinden Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi tez jürilerine öğretim üyeleri dokuz kez davet edilmiştir. Tacettin Şimşek dört jüri üyeliği ile bu isimlerin başında gelmektedir.

İstanbul Üniversitesinden Ankara Üniversitesine dokuz jüri üyesi gitmiş olup bu isimlerin başında yedi jüri üyeliği ile Türkçe eğitimi alan uzmanı Selahattin Dilidüzgün gelmektedir. Marmara Üniversitesi öğretim üyeleri Latif Beyreli (6) ve Mustafa Sinan Kaçalın (2) ise jüri üyesi olarak İstanbul Üniversitesine en çok giden isimler olmuştur.

Başkent Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi arasında akademik jüri bağlamında tek yönlü yoğun bir ilişkiden söz edilebilmektedir. Zira Başkent Üniversitesinde Gazi Üniversitesine on sekiz defa jüri üyesi akademisyen gitmiştir. Bu isimlerin büyük bir kısmını Türk dili alanında uzman olup Türkçe eğitimi bölümlerinin kuruluşunda büyük gayretleri olan Abdurrahman Güzel (5) , yeni Türk edebiyatı alanında uzman olan Ümmühan Bilgin Topçu (7) ve yine yeni Türk edebiyatı alanında çalışmalar yapan Ahmet Demir (3) oluşturmaktadır.

İstanbul Medeniyet Üniversitesinin Sakarya Üniversitesi ile kurduğu jüri ilişkisi de dikkat çekmektedir. İstanbul Medeniyet Üniversitesinden Sakarya Üniversitesine on iki kez jüri üyesi gitmiştir. Bu isimlere bakıldığında Türkçe eğitimi alan uzmanı olup daha önce Sakarya Üniversitesinde görev yapan Bekir İnce (8) gelmektedir. Bekir İnce'yi dört defa jüri üyeliği için Sakarya Üniversitesine giden klasik Türk edebiyatı alan uzmanı ve uzun yıllar Sakarya Üniversitesinde görev yapan İsmail Güleç takip etmektedir.

Kilis 7 Aralık Üniversitesinden Hatay Mustafa Kemal, Fırat, Nevşehir, Trabzon, İnönü, Erzincan ve Gaziantep üniversitelerine akademik jüri üyesi olarak ziyaretler gerçekleştirildiği görülmektedir. Burada dikkat çeken husus şuan Amasya Üniversitesinde görev yapan ve Türkçe eğitimi alan uzmanı olan Nurşat Biçer isminin tüm bu ilişkinin büyük bir kısmını oluşturmasıdır. Nurşat Biçer'in on bir defa farklı Yükseköğretim kurumlarında tez jürilerine katıldığı belirlenmiştir.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinin Erciyes, Fırat ve Kırşehir Ahi Evran üniversiteleri ile akademik jüri bağlamında ilişki sıklığı daha yüksektir. Şuan Mersin Üniversitesinde görev yapan Türkçe eğitimi alan uzmanı Mesut Gün bu ilişki ağında ilk sırada yer almaktadır. Mesut Gün Erciyes Üniversitesine beş defa, Fırat Üniversitesine iki defa, Akdeniz ve Kırşehir Ahi Evran üniversitelerine ise birer defa jüri üyesi olarak gitmiştir. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Fırat Üniversitesinde tamamlayıp bir dönem aynı üniversitede görev yapan Türkçe eğitimi alan uzmanı Murat Şengül ise Fırat Üniversitesine üç defa giderek tez savunmalarına jüri üyesi olarak katılmıştır.

Gaziantep Üniversitesi öğretim üyesi Kadir Kaan Büyükkiz, Siirt Üniversitesinde akademisyen Cahit Epçaçan, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi öğretim üyesi Ahmet Balcı Türkçe eğitimi alan uzmanı olup farklı üniversitelerde çok defa akademik jüri olarak görev yapan isimlerdendir.

Tablo 12'deki genel görünüme bakıldığında Gazi Üniversitesi; diğer üniversitelere kıyasla Atatürk Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Hacettepe ve Necmettin Erbakan Üniversiteleri ile daha yoğun ilişki kurmuştur. Atatürk Üniversitesi ise Siirt Üniversitesi (13) ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitelerine (9) tez jüri üyesi olarak daha fazla akademisyen göndermiştir. İstanbul Üniversitesinden, Ankara Üniversitesi (9) ve Marmara Üniversitelerine (7) ; Başkent Üniversitesinden ise Gazi Üniversitesine (18) çok sayıda akademisyen jüri üyesi olarak davet edilmişlerdir. Ege Üniversitesinin aynı coğrafi bölgede bulunan Dokuz Eylül Üniversitesi (20) ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinin Doğu Anadolu bölgesindeki Atatürk Üniversitesi (14) ile birçok defa bağ kurduğu görülmüştür.

Akademik Jüri bağlamında Necmettin Erbakan Üniversitesi daha çok Akdeniz Üniversitesi (4), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (5), Selçuk Üniversitesi (6) ile; Marmara Üniversitesinin İstanbul Üniversitesi (11) ile; İstanbul Medeniyet Üniversitesinin Sakarya Üniversitesi (12) ile; Ankara Üniversitesinin Gazi Üniversitesi (8) ile; Çukurova Üniversitesinin Mersin Üniversitesi (7) ile; Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi ile bağ kurduğu görülmektedir.

Tablo 12'deki ilişki ağı incelendiğinde akademisyenlerin lisansüstü tez jüri üyesi olarak davet edilmelerinde coğrafi olarak yakınlığın etkili olduğu söylenebilir. Akademik jüri heyetlerinin oluşumu aşamasında araştırmada dikkat çeken bir diğer husus, jüri üyelerinin gittiği üniversitelerde ya daha önceden çalışması ya da eğitimlerinin bir bölümünü (lisans, yüksek lisans, doktora) o üniversitelerde tamamlamış olmasıdır. Örneğin İstanbul Medeniyet Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. İsmail Güleç ve Doç. Dr. Bekir İnce daha önce görev yaptığı Sakarya Üniversitesinde birçok defa lisansüstü tez jüri heyetine katılmıştır. Yine eğitimlerinin bir kısmını Gazi Üniversitesinde tamamlayan Mustafa Durmuş, Özay Karadağ, Filiz Mete ve Serdar Odacı gibi isimler Gazi Üniversitesi tez jürilerinde tercih edilen isimler olmuştur. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Mahmut Abdullah Arslan lisans ve yüksek lisans eğitimlerini tamamladığı Atatürk Üniversitesine çok defa jüri

üyeyi olarak gitmiştir. Bu durum farklı kurumlardan akademik jüri üyesi çağrılırken bölgesel yakınlığın yanında, birbiri ile kişisel ilişkileri olan akademisyenlerin tercih edildiğini düşündürmektedir.

Tez jürilerinde farklı kurumlardan davet edilen bilim insanlarının benzer kişilerden oluşmasının bilimsel iletişimi de olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Bu durumda lisansüstü tez jürileri oluşturulurken öncelikle ilgili alan uzmanlarının tercih edilmesi ve her seferinde farklı bilim insanlarından oluşan jüriler kurularak tezlerin niteliğine katkı sunulması beklenmektedir. Yükseköğretim Kurulunun bu konuda çalışma yaparak bilim alanlarına göre jüri havuzları oluşturması ve jüri üyelerinin buralardan davet edilmesinin faydalı olacağı öngörülmektedir. Jüri havuzu ile birlikte akademisyenlerin sadece belirli üniversitelere daha yoğun gitmesinin önüne geçilerek tüm üniversitelerin, akademisyenlerin bilimsel bilgilerinden istifade etmesi sağlanacaktır. Böylece hem alanda kişi döngüsü oluşturulacak hem de araştırmacılar arasındaki bilimsel aktivite canlılık kazanacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de 1997–2020 yılları arasında yapılan Türkçe eğitimi yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek yapılan bu çalışma, Türkçe eğitimi alanıyla ilgili sunulan tezleri analiz etmek, alana genel bakış açısı sunmak, tezleri jüri üyeleri ve danışmanları bakımından yapılan bir değerlendirme niteliğindedir. Bu değerlendirmeye alandaki mevcut durum tanımlanarak araştırmaların genel eğilimleri belirlenip bu bağlamda öneriler geliştirmek hedeflenmiştir. YÖK Tez Merkezinden elde edilen 1035 Türkçe eğitimi tezi; tezin türü, yayınlandığı üniversite, enstitü, yılı, üniversite kuşaklarına göre dağılımı, danışman ve jüri üyelerinin bilim alanları, h-indeks ve atıf sayıları, farklı kurumlardan çağrılan jüri üyeleri ve üniversiteleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Araştırmada yapılan tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin %83.67, doktora tezlerinin ise %16.33 oranında çalışıldığı belirlenmiştir. Çalışma diğer araştırmalarla mukayeseli olarak incelendiğinde tezlerin sayısal bakımdan birbiriyle tam olarak örtüşmediği; ancak yapılan tüm çalışmalarda doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerinden daha az olduğu saptanmıştır. İncelenen tez sayılarının birbiriyle örtüşmemesinin sebebi tez taraması yapılırken kullanılan anahtar kelimelerden kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Araştırma kapsamında incelenen 1035 tezin 866’sını yüksek lisans tezleri 169’unu ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Yüksek lisans tez sayılarında en yüksek seviye 2019 yılında görülmesinin yanında, 2008 yılından itibaren genel olarak yükselme eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Doktora tezlerinde ise 2011 yılında %8 civarında bir artış gözlemlenmiş, iki yıl sayısal bir düşüşün ardından 2014 ve 2015 yıllarında tekrar atılım yaparak %12’li seviyelere çıktığı görülmüştür. Doktora tezlerinin genel olarak 2011 yılı sonrasında önceki yıllara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü tezler bütün olarak değerlendirildiğinde 2008 yılından itibaren sayısal bir yükseliş göze çarpmaktadır. 2013, 2016 ve 2008 yıllarında bir önceki yıla göre düşüş görülürken sayısal olarak azımsanmayacak düzeyde lisansüstü çalışma yapıldığı belirlenmiştir. 2014–2019 yılları arasında yüksek lisans ve doktora tezlerinin birbirine paralel olarak ilerlediği görülmüş, yapılan çalışmalarda doktora tezlerinin oransal artış ve lisansüstü tezlerinin ise bütünsel olarak sayısal bir yükseliş eğiliminde olduğu saptanmıştır.

Çalışmada incelenen 1035 tezin Türkiye’de bulunan altmış üniversitede yapıldığı görülmüştür. Tezlerin %11.40’ı Gazi Üniversitesinde, %7.15’i Atatürk Üniversitesinde, %6.18’i Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde, %5.60’ı Dokuz Eylül Üniversitesinde ve %4.44’ü ise Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde yapılmıştır. Doktora tezleri ise en çok Gazi, Atatürk, Ankara ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitelerinde yapılmıştır. Diğer çalışmalar incelendiğinde bu üniversitelerin ilk beşteki yerini koruduğu görülmüştür. Lisansüstü tezlerde ilk sıralarda yer alan üniversitelerin köklü üniversiteler olduğu saptanmıştır. Bu üniversitelerin akademik kadrolarının nitelikli ve sayısal olarak yeterli olduğu, diğer üniversitelerle etkileşimlerinin yüksek olduğu; bu sebeple tez sayılarının fazla olduğu düşünülmüştür. Çalışmada ilk beş üniversitede yapılan tezler, bütün tezlerin %34.77’sini oluşturmaktadır. Diğer çalışmalarla kıyaslandığında bu oranın azaldığı dolayısıyla bilimsel çalışmaların farklı üniversiteler tarafından paylaşıldığı belirlenmiştir. Ayrıca ilk beş üniversitede yapılan doktora tezlerinin tüm doktora tezlerine oranının %71.9 olduğu saptanarak doktora tezlerinin büyük bir bölümünün belirli üniversitelerde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen tezlerin %64.64’ünün eğitim bilimleri enstitülerinde, %34.30’unun sosyal bilimler enstitülerinde yapıldığı belirlenmiştir. Doktora tezlerinin %84’ü ve yüksek lisans tezlerinin %60.8’i eğitim bilimleri enstitülerinde yapılırken sosyal bilimler enstitülerinin oranı yüksek lisans tezlerinde %38.2, doktora tezlerinde ise %14.2 olmuştur. Eğitim bilimleri enstitülerinin oranının doktora tezlerinde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Alanda yapılan araştırmalar kıyaslandığında çalışmaların birbiriyle örtüştüğü belirlenmiştir. Türkçe eğitiminin eğitim fakülteleri çatısı altına girmesiyle birlikte eğitim bilimleri enstitülerinde yapılan lisansüstü tezlerin sayısının giderek arttığı buna karşın sosyal bilimler enstitülerinde yapılan tezlerin oranının düştüğü saptanmıştır. Son yıllarda tüm enstitülerin tek çatı altında toplanmasıyla oluşturulan lisansüstü eğitim enstitülerinde yapılan tez sayılarının çoğalması da ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Türkiye’de üniversitelerin kuruluş yılları incelendiğinde 1992 ve 2006 yıllarında kurulan üniversitelerle sayısal olarak bir atılım yapıldığı belirlenmiştir. Bu bakımdan 1992 yılına kadar açılan üniversiteler birinci kuşak, 1992 ve 2006 yılları arasında açılan üniversiteler ikinci kuşak ve 2006 yılı ve sonrasında açılan üniversiteler üçüncü kuşak üniversiteler olarak değerlendirilmiştir. Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere

bakıldığında en fazla tezin sırasıyla birinci, ikinci ve üçüncü kuşak üniversitelerde yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Birinci kuşak üniversitelerde üretilen tezlerin üçüncü kuşak üniversitelerde üretilen tezlerin dört katından fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum köklü üniversitelerin bilimsel tez çalışmalarında yeni kurulan üniversitelerden çok önde olduğunu göstermektedir. Doktora tezlerinde üçüncü kuşak üniversitelerin çok gerilerde olması köklü üniversitelerdeki akademik kadronun sayısal ve niteliksel yetkinliğini temellendirmektedir.

Lisansüstü tez çalışmalarına danışmanlık yapan akademisyenler incelendiğinde doktora tez danışmanlarının %65.6 gibi büyük bir kısmı profesör doktor unvanına sahip öğretim üyelerinden oluşmaktadır. Doktora tezlerine doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanına sahip akademisyenler %10.6 oranında danışmanlık yapmıştır. Bu durum yüksek lisans tezlerinde tersine dönerek ilk sırada %45.2 ile doktor öğretim üyesi /yardımcı doçent doktor unvanına sahip akademisyenler gelmektedir. Doçent doktor unvanına sahip akademisyenler doktora ve yüksek lisans tez danışmanlıklarında ikinci sırada yer almaktadır. Bu bilgilerden hareketle doktora tezlerine danışmanlık yapan akademisyenlerin öncelikle profesör doktor unvanından tercih edildiği belirlenmiş, yüksek lisans tez danışmanlıklarında ise doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanlarıyla daha sık karşılaşılmıştır.

Lisansüstü tezlere danışmanlık yapan akademisyenlerden Sedat Sever, Abdurrahman Güzel, Murat Özbay, Gıyasettin Aytaş, Ahmet Kırkkılıç, Nevin Akkaya, Alpaslan Okur, Celal Demir, Halit Karatay, Muhsine Börekçi, Fahri Temizyürek ve Şener Demirel gibi isimler ön sıralarda yer almaktadır. Tez danışmanlarının bilim alanlarında ilk sırayı Türkçe eğitimi almasının yanında Türk dili, yeni Türk edebiyatı, klasik Türk edebiyatı, eğitim bilimleri ve temel eğitim gibi bilim alanlarının azımsanmayacak oranda olduğu görülmüştür. Farklı bilim alanına sahip tez danışmanları Türkçe eğitiminin disiplinler arası bir alan olması bağlamında değerlendirilmiş; buna karşın Türkçe eğitimi bilim alanına sahip tez danışmanlarının tezin akademik verimliliğine daha fazla katkı sunacağı düşünülmüştür. Farklı bilim alanlarındaki akademisyenlerin danışman olması disiplinler arasılık bağlamında düşünüldüğünde bu durum daha anlamlı hale gelmektedir.

Yayınlara yapılan atıf sayıları, bilim insanlarının h-indeks değerleri bilimsel çalışma ve araştırmacıların niteliğini ortaya koyan parametrelerdir. Akademisyenlerin

bilimsel performanslarını ölçmek amacıyla kullanılan atıf sayısı ve h-indeks değerleri bakımından danışmanlık sayısı yüksek olan akademisyenlerin belirtilen performans parametrelerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda tezlere yol göstererek tezin niteliksel gelişimine katkı sunan danışmanların atıf sayısı ve h-indeks değerlerinin yüksek olması ve uzmanı oldukları bilim alanlarının Türkçe eğitimi olmasının tezlerin bilimsel değerlerini artıracığı öngörülmüştür.

Bilim insanları eğitim gördüğü bilimsel alanda bilgi ve becerilerini ispatladıktan sonra akademik unvanlar kazanmaktadır. Unvanlar akademisyenlerin bilimsel özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Bu bakımdan tez jürilerinin hangi akademik unvanlardan oluştuğu önem arz etmektedir. Lisansüstü tezler incelendiğinde yüksek lisans tez jürilerinde yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanının %49 ile ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bu unvanı %32 ile doçent doktor ve %18 ile profesör doktor unvanları takip etmektedir. Doktora tezlerinde ise profesör doktor unvanı %44 ile ilk sırada yer alırken yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanı %20 ile son sırada yer almaktadır. Bu bakımdan Yüksek lisans tezlerinde yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi unvanının, doktora tez jürilerinde ise profesör doktor unvanının daha çok tercih edildiği söylenebilmektedir.

Hazırlanan bir lisansüstü tezin niteliğini, değerini, geçerlik ve güvenilirliğini, bilime olan katkısını değerlendiren ve karar veren heyet akademik jüri olarak nitelendirilmektedir. Bu itibarla lisansüstü tezlerin niteliğini ortaya koyan tez jürilerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Tezleri değerlendiren jüri üyelerinin her birinin alanında uzman olması beklenen koşullar arasındadır. Türkçe eğitimi alanından hazırlanan tezlere en çok jüri üyeliği yapan akademisyenlere bakıldığında uzman oldukları bilim alanlarında ilk sırayı Türkçe eğitimi olmakla birlikte, Türk dili, yeni Türk edebiyatı, temel eğitim, eğitim bilimleri ve klasik Türk edebiyatı alanlarında yoğunlaştığı görülmüştür. Türkçe eğitimi alan uzmanı Sedat Sever, Murat Özbay, Nevin Akkaya, Selahattin Dilidüzgün, Ahmet Kırkkılıç, Latif Beyreli, Alpaslan Okur, Muhsine Börekçi, Halit Karatay, Mesut Gün, Tacettin Şimşek, Kemalettin Deniz, Yusuf Doğan, İhsan Kalenderoğlu, Abdullah Şahin, Asiye Doğan gibi bilim insanlarının yanı sıra Gıyasettin Aytaş, Fahri Temizyürek, Abdurrahman Güzel, Cengiz Alyılmaz ve Celal Demir, Osman Gündüz gibi yeni Türk edebiyatı, temel eğitim, Türk dili bilim alanlarında uzman olup Türkçe eğitimi bölümlerinde çalışan ve Türkçe eğitimi ile alakalı çalışmalar yapan bilim insanları en fazla jüri üyesi olan kişilerdendir. Farklı

bilim alan uzmanı jüri üyeleri disiplinler arasılik bağlamında değerlendirilmiş ve tezlerin gelişimine katkı sunmuştur. Jüri üyelerinin atıf sayıları ve h-indeksleri değerlendirildiğinde jüri üyelik sayıları yüksek olan bilim insanlarının bu değerlerinin de genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Bu bakımdan Sedat Sever, Hayati Akyol, Ali Göçer, Halit Karatay, Çavuş Şahin, Mehmet Temizkan, Canan Aslan, Abdurrahman Güzel, Gıyasettin Aytaş, Alpaslan Okur, Deniz Melanlıoğlu ve Osman Gündüz gibi akademisyenler ön sıralarda yer almaktadır.

Tezin yapıldığı üniversite dışında farklı yükseköğretim kurumlarından jüri üyesi olarak davet edilen bilim insanlarına bakıldığında yüksek lisans tezlerinde %45 ile yardımcı doçent doktor/doktor öğretim üyesi ilk sırada tercih edilirken doktora tez jürilerinde doçent doktor %47 ile en çok davet edilen unvan olmuştur.

Bilim insanlarının farklı yükseköğretim kurumlarına kaç kez jüri üyesi olarak gittiğine bakıldığında en fazla akademisyenin Hacettepe Üniversitesinden davet edildiği görülmüştür. Hacettepe Üniversitesini Gazi, Atatürk, İstanbul, Başkent ve Ege Üniversiteleri takip etmektedir. Hacettepe Üniversitesi jüri üyesi bağlamında en fazla Gazi Üniversitesi (32) ve Ankara Üniversitesi (10) ile ilişki kurmuştur. Hacettepe Üniversitesinde Türkçe eğitimi bölümü yakın zamanda kurulmasına karşın farklı kurumlara gönderdiği jüri üyesi bağlamında ilk sırada yer alması farklı alan uzmanı akademisyenlerin jüri olarak davet edilmesinden kaynaklanmıştır. Örneğin Serdar Odacı yeni Türk edebiyatı alan uzmanı olmasına karşın Gazi Üniversitesine 12 defa jüri olarak gitmiştir. Serdar Odacı dışında Abide Doğan, Ayşe Kıran, Nalan Büyükkantarcıoğlu gibi farklı alan uzmanlarının da jüri olarak davet edildiği tespit edilmiştir. Gazi Ankara ve İstanbul Üniversitelerinin köklü üniversiteler olması dolayısıyla jüri üyesi göndermesi bakımından ilk sıralarda yer alması beklenen bir durum olarak değerlendirilmiştir. Atatürk Üniversitesi ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ile Marmara ve Ankara Üniversiteleri, Başkent Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ile Erciyes, Fırat ve Kırşehir Ahi Evran Üniversiteleri arasında ilişki sıklığının daha yoğun olduğu saptanmıştır. Gazi ve İstanbul Üniversitelerinin ilişki yelpazesinin daha geniş olduğu görülürken birçok üniversitenin sadece belirli üniversitelerle ilişki kurduğu tespit edilmiştir. Örneğin Ege Üniversitesi farklı kurumlara yirmi bir defa jüri üyesi göndermiş; jürilerin yirmi tanesi Dokuz Eylül Üniversitesine gitmiştir. Buna karşın Gazi Üniversitesi toplamda on dokuz üniversite ile

jüri üyesi bağlamında ilişki kurmuştur. Tablo 12'deki ilişki ağı incelendiğinde coğrafi yakınlığın jüri üyesi tercih edilirken önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Dikkat çeken bir diğer husus ise farklı kurumlara jüri üyesi olarak giden akademisyenlerin gittiği üniversitelerde ya daha önceden çalışması ya da eğitimlerinin bir bölümünü (lisans, yüksek lisans, doktora) o üniversitelerde tamamlamış olmasıdır. Bu durum kişisel ilişkilerin de jüri üyesi davet edilmesinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgu ve sonuçların Türkçe eğitimi alanında çalışma yapacak olan yeni araştırmacılara bakış açısı kazandıracağı ve yol gösterici olacağına inanılmaktadır. Bu maksatla, yeni araştırmacılar tarafından, gelecek yıllarda araştırma konusuyla ilgili yapacakları benzer ya da ilişkili çalışmalar ve yetkililer için şu öneriler sunulmuştur:

1. Tez sayıları ile ilgili yapılan değerlendirmede Türkçe eğitimi ile alakalı tez rakamlarının her geçen gün artmasına karşın bu tezler içinde doktora tezlerinin sayısal olarak çoğalırken oransal bakımdan düştüğü belirlenmiştir. Türkçe eğitimi akademik alanına doktora tezlerinin katkısının yüksek olacağı düşünüldüğünde doktora programlarının sayısının artırılması için yapılacak çalışmalarla bu durumun önüne geçilmelidir.

2. Türkçe eğitimi alanında yapılan tezlerin Gazi, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Dokuz Eylül Üniversiteleri gibi köklü üniversitelerde daha fazla olduğu görülmüştür. Nispeten yeni kurulan üniversitelerde bu sayının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda lisansüstü eğitim veren üniversitelerin sayısının artırılması ve lisansüstü eğitim veren üniversitelere daha fazla öğrenci kabul edilmesi yerinde olacaktır.

3. Bu araştırmada üniversiteler kuruluş yıllarına göre üç kuşakta incelenmiştir. Lisansüstü tez çalışmalarının yarısından fazlasının birinci kuşak üniversitelerde tamamlandığı görülmüş; üçüncü kuşak üniversitelerde ise bu oranın %11.48'de kaldığı belirlenmiştir. Bu durum göz önüne alındığında özellikle üçüncü kuşak yani 2006 ve sonrasında kurulmuş üniversitelerde bu oranın yükselmesi için lisansüstü eğitim faaliyetlerinin artırılması, bu itibarla gerekli tedbirlerin alınması önemlidir.

4. Yüksek lisans tez danışmanlarında ilk sırayı doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanı alırken, doktora tezlerinin %65,68 ile çok büyük bir kısmı

profesör doktor unvanlı bilim insanlarının danışmanlığında tamamlanmıştır. Tez danışmanı akademisyenler teze ve araştırmacıya her yönüyle ışık tutan, akademik bilgisiyle yol gösteren kişilerdir. Bu durumda akademik unvan önemli olmakla birlikte söz konusu akademisyenin çalışmaları göz önünde bulundurularak danışman ataması yapılmalı; akademik verimlilik ön planda tutulmalıdır.

5. Jüri üyelerinin unvanlara göre dağılımında yüksek lisans tezleri için doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent doktor unvanı (%49), doktora tezleri için ise profesör doktor unvanının (%44.6) baskın olduğu görülmektedir. Jüri üyelerinin tespitinde unvanlardan ziyade eleştiri ve değerlendirmeleri ile teze daha çok katkısı olacak bilim insanları tercih edilmelidir. Jüri üyesi olacak akademisyenlerin öncelikle tez alanıyla ilgili çalışmaları dikkate alınmalıdır.

6. Akademisyenlerin bilim alanları hangi alan uzmanı oldukları noktasında bilgiler vermektedir. Tez danışmanı ve jüri üyesi bilim insanlarının uzmanlık alanlarına bakıldığında ilk sırada Türkçe eğitimi gelmesine karşın Türk dili, yeni Türk edebiyatı, eğitim bilimleri, klasik Türk edebiyatı ve temel eğitim alanlarının yoğun olduğu belirlenmiştir. Türkçe eğitimi dışındaki alanlarda uzman bilim insanlarının danışmanlık ve jüri üyeliği yapması, Türkçe eğitimi akademik alanına disiplinler arası bir alan olarak bakıldığında normal karşılanan durumdur. Ancak Türkçe eğitimi akademik alanı müstakil bir uzmanlık alanı olup diğer uzmanlık alanlarından ayrılmaktadır. Bu yönüyle tez danışmanı veya jüri üyesi tercih edilirken Türkçe eğitimi uzmanı bilim insanlarının aldığı eğitim ve yürüttüğü çalışmalar doğrultusunda tezin gelişimi ya da değerlendirilmesi sürecinde bilimsel katkısının daha fazla olacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda tez danışmanı ve jüri üyesi akademisyenlerin Türkçe eğitimi bilim alanından tercih edilmesi daha yerinde olacaktır. Tezin konusuna uygun olarak psikoloji, sosyoloji, tarih gibi alanlardan da jüri üyelerinin olabileceğini söyleyebiliriz. Ancak alanın, alan eğitimcisi olmayan kişilerin kontrolüne girmesinin sorun doğurabileceğini de dikkatten kaçırmamak gerekir. Bu bakımdan farklı bilim alanlarından tercih edilen bilim insanlarının öncelikle tezin konusuyla alakalı bir alanda çalışıyor olması ya da Türkçe eğitimi alanında çalışmalarının olması göz önünde bulundurulmalıdır.

7. Bilim insanları alanları doğrultusunda sürekli bir çalışma içerisinde. Çalışmalarının sonucunda çıkardıkları yayınlar ilerde yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmektedir. Bilim insanlarının yaptıkları çalışmalara aldıkları atıflar onların ne

derecede takip edildikleri alanda hangi düzeyde etkili oldukları bakımından önemlidir. Bu bağlamda tez danışmanı ve jüri üyesi olacak akademisyenlerin bilimsel performansları hakkında bilgi veren atıf sayısı ve h-indekslerinin yüksek olması tezlerin gelişim ve değerlendirme sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan özellikle jüri üyelerinin öncelikle alan uzmanı olması ardından bu değerlerinin yüksek olmasına dikkat edilmelidir.

8. Farklı kurumlardan davet edilen jüri üyeleri değerlendirildiğinde coğrafi yakınlık ve bilim insanları arasındaki kişisel yakınlığın ön planda olduğu görülmüştür. Zira birçok jüri üyesi ya eğitiminin bir kısmını o üniversitede tamamlamış ya da daha önce o kurumda çalışmıştır. Bu iki durumun bertaraf edilebilmesi için Yükseköğretim Kurulu tarafından bilim alanlarına yönelik jüri havuzlarının oluşturulması yararlı olacaktır. Oluşturulan jüri havuzlarıyla ülke düzeyinde araştırmacıların birbirleriyle olan iletişimleri daha güçlü olacak, böylelikle bilimsel iletişim kuvvetlenecektir. Jüri üyelerinin oluşumunda tanıdık ilişkisinin önüne geçilerek salt bilimsel iletişim ön planda tutulacaktır. Ayrıca oluşturulan jüri havuzları sayesinde alanda daha fazla takip edilen, çalışmalarıyla daha çok referans alınan bilim insanlarının farklı tez jürilerinde bulunmasına zemin hazırlanmış olacaktır.

9. Çalışmamızda Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezler betimsel özelliklerinin yanında danışmanlar ve jüri üyeleri bağlamında ayrıntılı şekilde incelenerek değerlendirilmiştir. Danışman ve jüri üyelerini değerlendirmesi bakımından ilk olan bu çalışma ilerleyen yıllarda daha da geliştirilerek yinelenabilir. Böylelikle Türkçe eğitimi alanında çalışma yapacak olan araştırmacılara bakış açısı kazandırabilir.

10. Bu çalışma Türkçe eğitimi dışında farklı akademik alanlarda yapılacak benzer çalışmalara da örnek teşkil edecektir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve sözlü anlatım* (9. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (2) , 349-369.
- Al, U. (2008). *Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alyılmaz, S. ve Alyılmaz, C. (2018). Ağız bilimi çalışmalarının Türkçe öğretimi açısından önemi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (45), 7–38.
- Ateş H.(2020). Prof. Dr. Ali Göçer' in çalışmaları üzerine bir atıf analizi. *Researcher: Social Science Studies*, Cilt 8 / Sayı 2, 124-137.
- Ayas, A. (2013). *Eğitimle ilgili temel kavramlar*. Özmen, H. ve Ekiz, D. (Editörler). Eğitim bilimine giriş içinde (s. 2-12). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydın, B. (2020). Türkiye’de eleştirel okuma konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 76-87.
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461–469.
- Aytaş, G. (2017a). Yabancılar Türkçe öğretiminde tiyatronun rolünü ortaya koyan ilk eserlerden Nasreddin hocanın mansıbı adlı tiyatro eseri. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Journal of World of Turks*, 9(2), 5–15.
- Aytaş, G. (2017b). Kuramsal ve işlevsel dil öğretiminde tiyatronun rolü ve önemi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 0–0.
- Aytaş, G. ve Çeçen, M. A.(2008). Metne dayalı dilbilgisi öğretiminin sekizinci sınıf öğrencilerinin dilbilgisi başarısına etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 133–149.
- Bakioğlu, A ve Gürdal, A . (2001). Lisansüstü tezlerde danışman ve öğrencilerin rol algıları: Yönetim için göstergeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (21).
- Balcı, A. (2013). Doktora programı: Türk üniversiteleri doktora programları için bazı öneriler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3 (2) , 1-20.

- Balcı, A., Coşkun, E. ve Tamer, M. (2012). Cumhuriyet dönemi Türkçe dersi öğretim programlarının genel amaçları bakımından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Batur, Z. ve Akdeniz, T. (2020). Değerler eğitimiyle ilgili yapılan tezler üzerine bir inceleme: Türkçe eğitimi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 1-11.
- Benligiray, S. (2009). Türkiye’de insan kaynakları yönetimi alanında yapılan lisansüstü tezler ve bu tezlerde incelenen temaların analizi: 1983-2008 dönemi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 167-197.
- Biçer, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 236-247.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Büyükikiz, K. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme/an investigation on graduate dissertations written on turkish teaching as a foreign language. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (25), 203-213.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakçak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceran, D. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının yazma eğitimi dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- Ceran, D., Aydın, M. ve Onarıcıoğlu, A. S. (2018). Okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerde eğilimler: Bir içerik analizi çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2377-2392.
- Cin Şeker, Z. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: Betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 128-140.

- Coşkun, E., Özçakmak, H. ve Balcı, A. (2012). *Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981-2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması*. Engin Yılmaz vd. (Editörler), *Türkçenin Eğitimi Öğretimi Üzerine Çalışmalar içinde*. (204-212). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakar, Ö. (1997), *Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri: 7, 65–75.
- Çakıcı, A. C. (2006). Turizm alanında lisansüstü tez hazırlayan öğrencilerin danışman öğretim üyelerini ve danışman öğretim üyelerinin de öğrencileri değerlendirmesi çalışması. *Bilgi Dünyası*, 10(1), 1-22.
- Çelebi, M. D. (2006). Türkiye’de ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(21), 285-307.
- Çiçek, A. M. (2019). *Türkiye’de ilk okuma yazma alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çifçi, M. (2006). Eleştirel okuma. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 54(2006/1), 55-80.
- Çoban, İ. ve Alyılmaz, C. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının türkçedeki alıntı sözcükler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 40–68.
- Değirmenci Gündoğmuş, H. (2018). Okuduğunu anlama ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(2).
- Demir, C. (2016). Türkçe eğitim öğretim programları ve kişisel söz varlığı. *Milli Eğitim*, (210), 141–161.
- Demir, C. (2018). Okullarımızda yazım eğitimi ve sorunları üzerine. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 121–135.
- Demir, C. ve Yapıcı, M. (2007). Ana dili olarak Türkçenin öğretimi ve sorunları. Afyon Kocatepe Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 187–203.
- Demir, T. (2010). Konuşma eğitiminde benmerkezci konuşmaya yönelik bir deneme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 415-430.

- Direkci, B., Akbulut, S. ve Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 12(2), 117-140.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- Dönmez, B. ve Gündoğdu, K. (2016). 2000-2016 Yılları arasında Türkçe öğretim programları alanında yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2109-2125.
- Epçapan, C. (2013). Temel dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 331-352.
- Girmen, P., Kaya, M. F. ve Bayrak, E. (2010) *Türkçe eğitimi alanında yaşanan sorunların lisansüstü tezlere dayalı olarak belirlenmesi*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunuldu. (20 -22 Mayıs 2010), Elazığ, 133-138.
- Gökçen, D. ve Arslan, M. (2019). Türkçe eğitimi araştırmalarına genel bir bakış: bibliyometri çalışması. *Journal of Research in Turkic Languages*, 1(1), 39-56.
- Günay, D. ve Günay, A. (2011). 1933'ten günümüze Türk yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1, 1-22.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). Uygulamalı okuma eğitimi. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem.
- Gürel, E. ve Tat, M. (2012). Bir iletişim edimi olarak dinleme ve Türkçe'de bulunan dinleme temalı atasözleri ile deyimler üzerine bir içerik analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(23), 276-297.
- Güzel, A. (2003). Eğitim fakültelerinde Türkçe öğretmenliği bölümünün kuruluşu ve hedefleri. *Türklük Bilim ve Araştırmaları*, 7-17.

- Hirsch, J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National academy of Sciences*, 102(46), 16569-16572.
- Işıkoğlu, M. (1994). Tezler ve danışmanlık. *Eğitim ve bilim*, ISSN 1300-1337. (18), 76-87.
- İşcan, A., Karagöz, B. ve Almalı, M. (2017). Öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(8), 42-63.
- Creswell, J. W.(2016). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (çev. editörü Demir, S. B.) Eğiten Kitap Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Kanatlı, F ve Çekici, Y. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2) , 223-234.
- Kapucu, M., Aypay, S. ve Apaydın, A. (2014). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik danışmanlık hakkındaki görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 28-35.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve proquest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 1-17.
- Karagöz, B. (2018). Bitişik eğik yazıdan dik temel yazıya geçiş sürecinde sınıf öğretmenlerinin dik temel yazı öğretimine ilişkin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 22(73), 395-414.
- Karagöz, B. ve Şeref, İ. (2020) Yazma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir inceleme: Web of Science veri tabanında eğilimler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 67-86.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 94-114.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kırkkılıç, A. ve Şahin, A. (2007). *Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde eğitim teknolojisinin kullanımı*. Uluslararası Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS38) konferansı

- dahilinde "38. ICANAS Dil Bilimi, Dil Bilgisi ve Dil Eğitimi Bildiri Kitabı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı Yayınevi" bildiri kitapçığı, c.2, s.993-1006.
- Kızıloğlu, H . (2020). Bilimsel makalelerin atıf sayısı tahmini. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Ejosat Özel Sayı 2020 (ARACONF), 370-375.
- Kurudayıoğlu, A. G. M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 287.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 245-258.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (2016). Resmi Gazete (20.04.2016). Sayı: 29690.
- MEB. (2018) Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı (9-12. Sınıflar). Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. (2019). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar). Ankara: MEB Basımevi.
- Moher D., Liberati A., Tetzlaff J., Altman DG; The PRISMA Group. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA Statement Open Med 2009;3(2):123-13.
- Özbay, M. (2005). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Journal of Qafqaz University*, 16, 177-184.
- Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2012). İleri okur ve üstbilgi eğitimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(1), 158-177.
- Özbay, M. ve Çetin, D. (2011). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 155-175.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008) Türkçe eğitiminde kelime hazinesinin önemi. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Haziran 2008. Cilt:V, Sayı:I, 30-45.

- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Özen, F, Arslan Hendekçi, E. (2016). Türkiye’de Eğitim Denetimi Alanında 2005-2015 Yılları Arasında Yayımlanan Makale ve Tezlerin Betimsel Analizi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6 (11) , 619-650.
- Özden, M ve Ergin, B. (2013). Lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırmalarda uygulanan etik kurallara yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (22), 155-169.
- Girmen, P., Kaya, M. F. ve Bayrak, E. (2010, Mayıs). *Türkçe Eğitimi Alanında Yaşanan Sorunların Lisansüstü Tezlere Dayalı Olarak Belirlenmesi*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu’nda sunuldu, Elazığ, s.133-138.
- Samsa, F. (2020). *Türkiye’de yaratıcı drama ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Sevencan, A (2019). *Türkiye’de matematik eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık. 6. Baskı
- Sevim, O ve Erem, N. (2012). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin başlıklarına ve özetlerine eleştirel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(3), 174-186.
- Sevim, O. ve Işcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies (elektronik)*, 1863-1873.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 34 (1), 125-137.
- Sözbilir, M., Kutu, H. ve Yaşar, M. D.(2012). 14.Science education research in Turkey: a content analysis of selected features of published papers. *Science Education Research and Practice in Europe: Retrospective and Prospective*, 5, 341.

- Şahbaz, N. K. ve Çekici, Y. E. (2012) Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/3, Summer 2012, p. 2367-2382.
- Şahin, A., Başbayrak, M. ve Çiftçi, B. (2020). Teknoloji destekli Türkçe eğitimi tezlerinin eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 98-114.
- Şenel, T., Keskin Coşkun, S. ve Uğur, A. (2020). Tez savunma jürileri üzerine etik bağlamında bir inceleme: Sosyal bilgiler eğitimi alanı örneği, *Turkish Studies Education*, 15(1), 359-373.
- Şeref, İ. (2019). Türkçe öğretiminde şiir üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(20), 335-350.
- Şeref, İ. ve Karagöz, B. (2020a). Citation analysis of graduate theses on teaching of turkish as a foreign language (1988-2019). *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 49 (2) , 1145-1183.
- Şeref, İ. ve Karagöz, B. (2019). Okuma alanındaki araştırmaların bibliyometrik özellikler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 781-799.
- Şeref, İ. ve Karagöz, B. (2019). Türkçe eğitimi akademik alanına ilişkin bir değerlendirme: Web of Science veri tabanına dayalı bibliyometrik inceleme. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 213-231.
- Tağa, T. ve Ünlü, S. (2013). Yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir inceleme. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 1285-1289.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının temel dil becerilerinden okuma ile ilgili kavramları öğrenme düzeyleri ve kavram yanlışları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 29-47.
- Temizyürek, F. (2007). Progressing speaking ability in second level of elementary education. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 40 (2), 113-131.
- Temizyürek, F. ve Akgün, B. (2020). Türkçe 6,7,8 ders kitaplarında yer alan dinleme izleme etkinliklerinin düşünce becerisine katkısı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(25), 299-359.

- Temizyürek, F. ve Birinci, F. G. (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 54-62.
- Temizyürek, F. ve İnce, V. (2019). Okuma becerileri dersi kazanımları ile PISA okuma becerilerine ait düzeylerin içerik açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 7(3), 157-166.
- Temizyürek, F. ve Ünlü, H. (2018). Türkiye Türkçesini yabancı dil olarak öğrenen gürcü öğrencilerin yazma becerisinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *International Journal of Language Academy*, 6(1), 316-327.
- Tok, M. ve Potur, Ö. (2015) Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 Yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25.
- Turan, L. Sevim, O. ve Tunagür, M . (2018). Türkçe eğitimi alanında hazırlanan doktora tez özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (11), 29-44.
- Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü öğretim için yurtdışına öğrenci göndermenin planlanması, *Milli Eğitim Dergisi*, s.155-165.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Uçak, N. Ö. ve Umut, A. (2009). Bilimsel iletişimin zamana göre değişimi: Bir atıf analizi çalışması. *Bilgi Dünyası*, 10(1), 1-22.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimi etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 59-67.
- Ungan, S. (2008). Yazma becerisinin geliştirilmesi ve önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 261-271.
- Türk Dil Kurumu (2021). Güncel Türkçe Sözlük <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır. Yükseköğretim tanımı. Erişim Tarihi: 26 Ocak 2021.
- Türk Dil Kurumu (2021). Güncel Türkçe Sözlük <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır. Tez Tanımı. Erişim Tarihi: 26 Ocak 2021.
- Türk Dil Kurumu (2021). Güncel Türkçe Sözlük <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır. Jüri Tanımı. Erişim Tarihi: 26 Ocak 2021.

- Ünal, F. T. ve Özer, F. (2014). Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 203-218.
- Ünalan, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Varis, F. (1984). *Lisansüstü düzeyde eğitim elemanı yetiştirme*. Eğitim Bilimleri Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 136, 49-54,
- Varışoğlu B., Şahin A. ve Göktaş Y. (2013) Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(3), 1767-1781.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

EKLER

Ek 1. Lisansüstü Tez, Danışman Ve Jüri Üyesi İnceleme Formu

LİSANSÜSTÜ TEZ, DANIŞMAN VE JÜRİ ÜYESİ İNCELEME FORMU					
TEZİN:					
ADI:					
YILI:					
TÜRÜ:					
ÜNİVERSİTE:					
ENSTİTÜ:					
ÜNİVERSİTE KUŞAĞI:					
DANIŞMANIN:					
ADI VE SOYADI					
UNVANI					
ÇALIŞTIĞI ÜNİVERSİTE					
BİLİM ALANI(YÖK)					
H İNDEKSİ					
ATIF SAYISI					
JÜRİ ÜYELERİNİN:					
ADI VE SOYADI					
UNVANI					
ÇALIŞTIĞI ÜNİVERSİTE					
BİLİM ALANI(YÖK)					
H İNDEKSİ					
ATIF SAYISI					